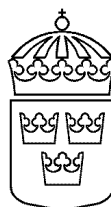

Protokoll
1995/96:81

Riksdagens protokoll

1995/96:81

Onsdagen den 17 april

Kl. 9.00 – 15.16

1 § Ny riksdagsledamot

Förste vice talmannen meddelade att enligt protokoll från Riksskatteverket hade till ny riksdagsledamot för Stockholms kommuns valkrets fr.o.m. den 15 april 1996 utsetts *Kristina Nordström* (s) efter *Mona Sahlin* (s).

2 § Särskilt anordnad debatt om barnens situation

*Särskilt anordnad
debatt om barnens
situation*

Anf. 1 INGER DAVIDSON (kds)

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag är glad att denna debatt faktiskt kommit till stånd efter en del förvecklingar. Vi kristdemokrater blev verkligen förvånade när vi först fick avslag på vår begäran om en aktuell debatt om barnens situation. Var skall den diskussionen föras om inte här i riksdagen? Visserligen fattas inte alla beslut om barn här i kammaren utan på andra politiska nivåer, och de allra flesta beslut om barnen fattas av deras mammor och pappor, men vi riksdagsledamöter har ändå tillsammans med regeringen ett övergripande ansvar för vilka förutsättningar vi ger föräldrarna att klara sin viktiga uppgift.

Det har den senaste tiden kommit ett antal rapporter om hur våra barn mår. Om man skall sammanfatta innehållet i dem kort kan man säga att barnens fysiska hälsa på de flesta områden har förbättrats, men deras psykiska hälsa tycks ha försämrats ganska drastiskt.

Riktigt små barn drabbas av övergivenhetsdepressioner. Koncentrations- och personlighetsstörningar har blivit vanligare. Fler pojkar visar ett aggressivt och ofta våldsamt beteende. Fler flickor sluter sig inom sig själva, men många flickor har också börjat likna pojkarna och blivit hårdare och tuffare i sitt uppträdande. Förmågan till inlevelse i hur andra känner – empati – och därmed respekten för andra människor har avtagit hos många barn. Det märks redan långt ned i åldrarna. Bland tonårsflickor har självmordstankar, självmordsförsök och genomförda självmord ökat. I morse kom en ny rapport just om detta.

Socialförvaltningar, mödravårdscentraler, lärare och elevvårdande personal på skolorna, psykiska barn- och ungdomsmottagningar och olika frivilligorganisationer ger en samstämmig bild av att antalet barn med psykiska problem ökar. På vissa håll är ökningen drastisk. Barn

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

ombudsmannens rapport, som presenterades häromdagen, bekräftar bilden.

Detta är uppgifter som vi måste våga ta till oss, både som vanliga vuxna och som politiker. Det finns självfallet inga helt entydiga svar eller generella lösningar för att komma till rätta med problemen. Det behövs många pusselbitar, och lösningarna kan se olika ut för olika barn.

Det vore enkelt för mig att skylla barnens situation på regeringens nedskärningspolitik. Den har varit våldsam i vissa stycken. Jag kunde ge igen med samma mynt som socialdemokraterna betalade med när de var i opposition. De skrädde inte orden när fyrklöverregeringen beslutade om en så måttlig besparing som att frysa barnbidragen som ett led i den budgetsanering som vi inledde.

Det är självklart att de stora nedskärningar som riktats både mot barnfamiljerna direkt och mot verksamhet som de är beroende av och den fortsatt höga arbetslösheten drabbar många barn. Föräldrarnas ekonomiska problem blir barnens. Men jag tror ändå inte att det är hela förklaringen till att så många barn mår dåligt i dag.

Jag skulle önska att vi kunde vidga debatten och få en konstruktiv diskussion och att vi trots våra olika ideologiska utgångspunkter kan sätta barnens situation i centrum och utgå från deras perspektiv och behov. Det vi borde kunna enas om är att något har gått snett när hundratal barn varje år ringer till BRIS hjälptelefon och säger: Ingen bryr sig om mig. De vuxna varken orkar eller hinner. Inte förrän dessa barn reagerar på ett sätt som vuxenvärlden inte kan acceptera blir det en reaktion.

Diskussionen måste handla om hur vi med de samlade resurser vi har skall forma samhället så att vartenda barn får sitt behov av kärlek, trygghet och bekräftelse tillfredsställt.

Det är den viktigaste uppgift vi har, menar jag, som föräldrar, politiker, människor som arbetar professionellt med barn och vanliga vuxna. Vi måste lösa detta problem tillsammans. Därför måste frågan också diskuteras på högsta politiska nivå, och det är orsaken till att vi kristdemokrater har begärt denna debatt.

Anf. 2 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)

Herr talman! Kristdemokraterna har begärt dagens riksdagsdebatt om barnens situation, och det är bra att den kommer till stånd. Vi har alla ett ansvar för barnen i vårt land, och vi vet att barnens villkor förändras i ekonomiskt kärva tider med hög arbetslöshet. Vår gemensamma uppgift är att värna barnen och att sätta barnens bästa i främsta rummet.

Den svenska familjepolitikens mål har varit att ge alla barn en god och jämlik start i livet. Familjepolitiken innehåller flera olika delar. Barnbidragen, lika till alla barn, är en del. Barnomsorg, tillgänglig för alla barn, är en annan. Föräldraförsäkringen, som ger ersättning för inkomstbortfall för mamma eller pappa, är en tredje.

Alla barn har rätt att känna sig efterlängtrade och älskade. Vi politiker kan hjälpa till genom att utforma en politik till stöd för barnen och föräldrarna.

Vi har på många sätt lyckats ge våra barn goda uppväxtvillkor. Alla barn har fått del i en positiv utveckling. Det finns inget annat land där man träder in i vuxenlivet med så jämlika förutsättningar som i Sverige.

Herr talman! I Sverige föds barn i de flesta fall i familjer där föräldrarna har hunnit etablera sig på arbetsmarknaden och har en hygglig levnadsstandard. Antalet barn som föds in i familjer med låg levnadsstandard är mycket mindre i Sverige än i andra länder. Barnfamiljer har gynnats av att vi har omfördelat resurser från familjer utan barn till familjer med barn.

Verksamheterna för barn, som skola, barn- och skolbarnsomsorg och olika fritidsaktiviteter, har inte bara förbättrat barns levnadsvillkor. De ger också svenska barn en mer självständig ställning. I den svenska skolan och barnomsorgen har också barn inflytande. Det finns en demokratisk målsättning i det arbete som utförs. Verksamheterna påverkar också båda föräldrarnas möjligheter att kombinera förvärvsarbete och barn och därmed jämställdheten mellan föräldrarna.

Men det finns oroväckande tendenser i dagens Sverige. Precis som kds anför i sin skriftliga begäran om denna debatt är orsakssambanden komplexa. Vi kan se att ensamstående föräldrar har fått svårare att etablera sig på arbetsmarknaden. Det finns flerbarnsfamiljer som har det ekonomiskt kärvt. Barn till invandrare kan ha påverkats av tendenser till ökad rasism och av deras föräldrars svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Besparingar som har gjorts i verksamheter riktade till barn i många kommuner under 90-talet kan ha påverkat barns levnadsvillkor.

Vi kan också se tendenser till en ökad social segregering i boendet. I vissa boendemiljöer finns i dag betydande sociala problem. Möjligheterna att fritt välja skola, det ökande antalet friskolor och privata daghem kan också ha accentuerat utvecklingen i negativ riktning för skolorna i dessa områden.

Herr talman! Från regeringens sida tar vi dessa oroande rapporter på största allvar. Samtidigt som det är viktigt att komma ihåg att de allra flesta barn har det bra i Sverige är det vår uppgift att göra vårt yttersta för att komma till rätta med de problem som finns.

En rad satsningar och projekt som rör barnens situation har startats, och andra planeras.

Storstadskommittén, som tillsattes av regeringen i mars 1995, har tagit initiativ till att stödja utveckling av verksamheter för barn i åldrarna 1–12 år som av olika skäl står utanför barnomsorgen. Avsikten är att i samarbete med socialtjänsten pröva olika typer av verksamheter för barn som syftar till att öka integrationsmöjligheterna i samhället.

Regeringen beviljade i mars 1996 Botkyrka, Göteborgs, Malmö och Stockholms kommuner vardera 18 miljoner kronor för insatser i invandrartäta områden. Huddinge, Solna och Södertälje beviljades vardera 9 miljoner kronor. Syftet är att utveckla insatser för att stärka kompetensen främst hos invandrarkvinnor och flickor i olika åldrar.

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Barnpsykiatriutredningen, som nyss påbörjat sitt uppdrag, har till uppgift att definiera barn och ungdomar med psykiska problem. Den skall också redogöra för och analysera hur olika samhällsinstanser arbetar med barn och ungdom med psykiska problem och hur samarbetet mellan dem fungerar. Utifrån detta har kommittén till uppgift att överväga och föreslå åtgärder och insatser.

En kommitté som nyligen tillsatts skall klargöra hur svensk lagstiftning stämmer överens med FN:s barnkonvention. Uppgiften är att

- göra en bred översyn av hur svensk lagstiftning och praxis förhåller sig till barnkonventionens bestämmelser,
- skapa större klarhet och ökat mått av samsyn vad gäller innebörden av begreppet "barnets bästa" i barnkonventionen och svensk rätt samt att därvid också belysa och analysera eventuella målkonflikter,
- med förtur behandla frågan om barns ställning i ärenden enligt utlänningslagen, bl.a. när det gäller avvisning eller utvisning där barn berörs.

Kommittén skall redovisa sitt uppdrag senast den 1 januari 1997.

Slutligen har Socialstyrelsen en rad arbeten som pågår. Bl.a. bedrivs försök i tio kommuner med en ny metod i arbetet med utsatta barn och föräldrar.

Herr talman! På Socialdepartementet pågår arbetet med en särskild barnbilaga. Den kommer att lämnas som bilaga till budgetpropositionen i september.

Motivet för att göra en särskild barnbilaga är att det finns behov av att samla material och fakta om barn som tagits fram på olika håll. Vi anser att det behövs en samlad överblick och en helhetsbild av hur livet gestaltas för barn i Sverige i dag. Det behövs även fördjupningar i vissa frågor.

Vi vill diskutera och analysera utifrån grundfrågorna:

- Vad är det som skapar gynnsamma betingelser under barns uppväxt?
- Vilka negativa omständigheter resulterar i att vissa grupper barn får sämre livschanser?
- Vad kan hejda nedåtgående spiraler?
- Vad är det främst vi vill värna?

Vi vill lyfta fram barnperspektivet, ha barnet i blickpunkten, se barnet. Det handlar om vuxnas strävan att förstå barnet och få insikt om vad som är till barnets bästa. Några av huvudrubrikerna kommer att vara barnet och familjen, barnet och omvärlden, barn och hälsa samt barn i riskzonen.

Exempel på frågor som skall belysas är hur familjemönster ändras, vilken betydelse papporna har i barnens liv och fostran samt hur barn påverkas av föräldrars arbetslöshet. En mycket viktig fråga är var gränsen går mellan föräldraansvar och samhällsansvar. Vi vill också veta vad som påverkar barn och hur deras bild av omvärlden skapas.

Herr talman! När vi diskuterar hur vi på bästa sätt skall värna barnen tar vi ofta, helt naturligt, vår utgångspunkt i de problem vi ser. Vi vill inte att barn skall ha det svårt. Vi vill att alla barn skall ha de bästa levnadsvillkoren. De allra flesta barn i Sverige har det också bra. Gör

vi internationella jämförelser om barns levnadsvillkor ligger Sverige bland de främsta.

Häromdagen fick jag ta del av ännu ej publicerade resultat från en omfattande riksrepresentativ undersökning av skolbarns hälsovanor. Den har genomförts tre gånger i Sverige – 1985/86, 1989/90 och 1993/94 – och på samma sätt i ett antal andra europeiska länder. Syftet med undersökningen är att öka kunskapen om de levnadsvanor och betingelser hos barn som anses viktiga för deras hälsa. Projektet tar upp både fysiska och psykiska aspekter på hälsa.

Sveriges skolbarn ligger i topp bland 25 länder. Under mätperioden har andelen helt friska barn i Sverige ökat.

Jag tycker det är viktigt att vi verkligen kan se det som är positivt. Vi får inte låta oss förlamas av de problem vi arbetar med. Vi måste också se de möjligheter som finns, möjligheter att utveckla samhället i en riktning som gynnar barnen.

Herr talman! Vårt land befinner sig i en svår ekonomisk situation. Arbetslösheten är hög, och det påverkar barnen. Därför måste vi bekämpa arbetslösheten med alla till buds stående medel, och vi måste se till att få balans i landets ekonomi. Vi vill ge alla barn en ljus framtid. Det är barnen som är vår glädje och vår framtid.

Till slut vill jag citera några ord som Olof Palme sade på 1975 års socialdemokratiska partikongress:

”Det är bara det att den enda praktiska anknytningen till framtiden som vi egentligen har är barnen. Det är i dem man ser framtiden växa fram.

Ur detta växer också fram vårt gemensamma ansvar för barnen i samhället. --- Vi sysslar ju vanligtvis med allmänna problem, men vad det här handlar om är sådant som vi inte gärna talar om eller sätter på pränt såsom ömhet och livskänsla, värme och spontanitet, samvaro och gemenskap. Allra längst bort handlar det om någonting så fantastisk som glädje.”

Anf. 3 INGER DAVIDSON (kds)

Herr talman! Statsrådet räknade upp ett antal åtgärder som regeringen har på gång för att hjälpa barn som har det svårt, utsatta barn. Dem har jag ingenting emot, långt däriifrån. Jag tackar också särskilt för det vackra Palmecitatet. Jag kan också hålla regeringen och Socialdemokraterna räkning för att ni har gjort mycket för att öka föräldrarnas, eller om man så vill kvinnornas, valmöjligheter när det gäller att fördela förvärvsarbete och hemarbete.

Men i sin iver att snabbt uppnå jämställdhet på alla områden har Socialdemokraterna bokstavligen riskerat att hålla ut barnet med badvattnet.

Vi har förflyttat oss från ett dike till ett annat på några årtionden. Min mamma hade i praktiken inga valmöjligheter på 50-talet. Då gick jag och mina kompisar, det minns jag mycket väl, förbi traktens enda kindergården, som det hette, med viss bävan. Vi funderade på varför barnen måste leka innanför staketet och fantiserade om att deras föräld-

Prot. 1995/96:81

17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

rar var döda eftersom de inte var hemma hos dem. Många vuxna tittade säkert snett på de föräldrar som utnyttjade kommunal barnomsorg då.

Sedan började daghemsutbyggnaden på 60-talet. När jag själv fick mina barn på 70-talet hade pendeln svängt – då var det dagis som gällde. Barn hade blivit förvärvshinder. Visserligen var det fortfarande ont om dagisplatser, men ropen fortsatte att skalla om dagis åt alla. I praktiken hade inte jag heller så stora möjligheter att välja, därför att trycket var så stort att välja rätt, dvs. att bara utnyttja de sex månader som föräldraförsäkringen då omfattade och sedan återgå till jobbet. Det var dessutom nästan omöjligt då att leva på en lön, och det är det fortfarande.

De som det handlade om – barnen – tillfrågades aldrig. I båda fallen var det de vuxna och den för tillfället rådande politiska trenden som styrde utvecklingen.

Nu på 90-talet borde vi ha kommit till den punkt då vi inser att alla inte kan eller vill göra lika. Dessutom har vi alla de rapporter som ligger till grund för den här debatten och som pekar på att våra barn inte mår bra med dagens system. De får inte den tid de behöver, varken av sina föräldrar eller av personalen i barnomsorg och skola.

Vi har kommit in i en ond cirkel som är ohållbar. Först byggde vi ut och förbättrade den kommunala barnomsorgen och utökade antalet stödpersoner kring barnen i takt med att behoven växte. Budskapet till föräldrarna var att de förväntades återgå till jobbet när barnen var omkring ett år. Kommunen skulle i gengäld stå för barnomsorgen.

När de flesta nu har anpassat sig till den modellen visar det sig att statens och kommunens pengar är slut. Plötsligt finns varken föräldrar eller stödpersoner att tillgå för barnen i tillräcklig omfattning. Föräldrarna är pressade från alla håll. Antingen har de jobb upp över öronen, eller också är de arbetslösa och tycker sig ha förlorat sin identitet. Den är ju numera kopplad till vilket jobb man har.

Relationsproblem och skilsmässor är vanliga, och föräldrarna har helt enkelt ofta nog av sitt eget. Samtidigt har barngrupperna på dagis och i skolorna blivit större. Kuratorn och psykologen har sparats bort, och bidragen till psykmottagningarna har dragits ned. Då går ekvationen inte ihop längre, och risken med ett statiskt och stelt system visar sig. Det borde vara en lämplig tidpunkt att tänka om och se över systemen.

Herr talman! Det finns en stor kunskap om barns behov. Vi vet att de skiftar med åldern. För det allra minsta barnet räcker det med mat, kärlek, trygghet och den stimulans som det innebär att mamma eller pappa jollar och kelar med det. Om identifikationsprocessen skall fungera är det viktigt att det inte är för många vuxna kring barnet. Något äldre barn har behov av andra barn, får stimulans av att leka i grupp och av att träffa andra vuxna än föräldrarna. Barn mognar dessutom olika snabbt och är över huvud taget små personligheter, med högst varierande temperament och läggning. Det alla har gemensamt är att de behöver bli älskade, sedda och bekräftade för att må bra.

Den här insikten borde leda oss politiker till att försöka utforma ett system för barnomsorg som innebär att föräldrarna kan anpassa sig

efter barnens behov. Vi måste ge föräldrarna möjlighet att få det som de allra helst vill ha: mer tid för sina barn. Vi måste också erkänna att vi politiker inte klarar oss utan föräldrarnas insatser, hur bra kvalitet vi än har på den offentliga barnomsorgen. Det får aldrig vara så att föräldrarna ses som komplement till barnomsorgen i stället för tvärtom.

Vi har en barnomsorgslag som ger alla föräldrar som arbetar eller studerar rätt till en dagisplats för varje barn som fyllt ett år, och de flesta kommuner arbetar för högtryck för att leva upp till den lagen. När den infördes av fyrklöverregeringen kombinerades den med ett vårdnadsbidrag. Det är en nödvändig komplettering, om föräldrarna inte skall tvingas in i ett system som innebär att de inte kan ta hänsyn till barnens varierande behov. Om alternativet till att få en dagisplats för ettåringen är noll kronor i subvention för att ordna barnomsorgen på annat sätt fungerar det naturligtvis styrande.

Fördelen med ett bidragssystem som riktas direkt till föräldrarna är att det kan användas på olika sätt av olika familjer och på olika sätt av samma familj under olika perioder. De många ensamstående arbetslösa mammorna, för att ta ett exempel, som i dag måste begära socialbidrag för att överleva, hade förmodligen sluppit det om vårdnadsbidraget funnits kvar. I tider med god tillgång på jobb ökar vårdnadsbidraget föräldrarnas valmöjligheter och därmed möjligheterna att ta hänsyn till barnet. I tider med hög arbetslöshet, som nu, kan det hjälpa upp den ekonomiska situationen och därmed göra föräldrarna mindre pressade, vilket också kommer barnen till godo. Det här är *en* viktig systemförändring, som behöver återinföras. Jag skall återkomma till flera sådana i nästa inlägg.

Anf. 4 LISELOTTE WÄGÖ (m)

Herr talman! Barns behov av stöd har ökat, men antalet vuxna som kan hjälpa har minskat. Så skulle man kunna sammanfatta Barnombudsmannens rapport, som nyligen har publicerats. Allt fler barn behöver särskilt stöd inom barnomsorg och skola, och allt fler drabbas av psykiska besvär. Antalet barn som har behov av barnpsykiatrisk hjälp har enligt rapporten ökat med hela 30 % på tre år.

Det här är allvarliga varningssignaler, och av det skälet är den här debatten mycket viktig. Det här är en debatt som inte bara kan handla om nedskärningar som sker inom landsting och kommuner, utan debatten måste också handla om de bakomliggande faktorer som gör att vi nu ser skillnaden mellan barns villkor och att allt fler barn växer upp under hård press.

Barnens tillstånd och antalet födda barn i ett land brukar användas som mätare på nationens tillstånd. Många och välmående barn indikerar ett gott samhälle. Låga födelsetal och larmsignaler om barn som mår dåligt antyder motsatsen. Nu är det emellertid så att de allra flesta barn i Sverige – det är 2 miljoner – mår bra. Men andelen som inte mår bra ökar, och det är inte bra. Tillståndet i landet är inte bra när köerna till barn- och ungdomspsykiatriska kliniker runt om i landet växer.

Herr talman! Barns välbefinnande är framför allt, vilket ständigt förtjänar att påpekas, en uppgift för föräldrarna och inte bara sam-

Prot. 1995/96:81

17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

hällets uppgift. Det är självklart så att barn kan fara illa när föräldrar är arbetslösa och lever på marginalen, och när kommuner och landsting inte anser sig ha tillräckliga resurser, helt enkelt inte har råd att gå in med de insatser som behövs för att stötta barn och familjer som har ett utsatt läge.

Orsakssammanhangen är självklara och glasklara, och de står naturligtvis att finna i regeringens politik. Det gäller en rad områden: den ekonomiska politiken, skattepolitiken i synnerhet, arbetsmarknadspolitiken och inte minst familjepolitiken, eller, rättare sagt, avsaknaden av en genomtänkt familjepolitik.

Skattepolitik och familjepolitik är i väsentliga avseenden sammankopplade. Det gäller bl.a. den allmänna skattenivån och möjligheter för familjer att ha bestämmanderätt över sin ekonomi. Skattetrycket i Sverige är i dag drygt 50 % av hela ekonomin, och om man ser på andelen av genomsnittshushållens ekonomi är den sannolikt 60 %. Familjer disponerar alltså förhållandevis liten del av sin ekonomi, vilket gör att man blir beroende av bidrag och starkt subventionerade offentliga tjänster för att klara sin försörjning.

Den socialdemokratiska politiken tar ingen som helst hänsyn till familjers försörjningsbörda vad avser skattepolitiken. Skatt efter bärkraft är uppenbarligen ett okänt begrepp. Det kom till uttryck i kammaren i går under remissdebatten, när statsrådet Klingvalls kollega i regeringen, finansministern, sade att alla måste vara med och betala.

Dagens familjepolitik utgår i stort sett från den jämlikhetsrapport som under Alva Myrdals ordförandeskap lades fram 1969 inför den socialdemokratiska kongressen. Den ekonomiska självständigheten makar emellan som en grundförutsättning för jämlikhet skulle ligga till grund för framtida lagstiftning inom skattepolitik och socialförsäkringar. Utbyggnaden av förskolan skulle i första rummet inriktas på att tillgodose behovet av heldagstillsyn. Målet var ett samhälle där både kvinnor och män förvärvsarbetade, medan alla barn fick samma vård och fostran i kommunal barnomsorg. Vi ser nu resultatet av den förda politiken.

Det är ganska häpnadsväckande att lyssna på statsrådet Klingvall och höra att hon vill fokusera en del av de här problemen på den valfrihetsreform som genomfördes under den borgerliga regeringsperioden, nämligen när man införde en valfrihet för föräldrar att välja skola och barnomsorg. Den valfrihetsreform som den borgerliga regeringen införde, i form av ett blygsamt vårdnadsbidrag och avdragsrätt för styrkta barnomsorgskostnader, blev dess värre en kort parentes innan återställaren kom. När vårdnadsbidraget togs bort ökade trycket på den kommunala barnomsorgen, och det är självklart att det resulterade i att kvaliteten blev sämre, vilket också Barnombudsmannen påpekar i sin rapport.

Jag kan bara konstatera att denna socialdemokratiska blockering när det gäller vårdnadsbidrag och friskolor knappast har gagnat barn och föräldrar och inte heller kommunerna.

Min första fråga till statsrådet Klingvall är: Vilka åtgärder kommer statsrådet att vidta för att förbättra situationen för de mest utsatta bar-

nen och familjerna? Och när avser statsrådet att lägga fram förslag till en ny, modern familjepolitik?

Anf. 5 Andre vice talman GÖREL THURDIN (c)

Herr talman! Det finns ett afrikanskt ordspråk som säger: ”*It takes a village to raise a child.*” Det krävs ett helt samhälle att fostra och utveckla ett barn. Är det inte fint? Det krävs ett helt samhälle att fostra och utveckla ett barn.

Jag hoppas att debatten i dag, som så förtjänstfullt har begärts av kds, kommer att handla om just detta.

Det har sagts, och det kan sägas igen, att det stora flertalet av våra svenska barn har det bra. Men de barn och ungdomar som redan tidigare levde i en jobbig tillvaro får det allt sämre, vilket gör att skillnaderna mellan de barn som mår bra och de barn som mår dåligt ökar.

Det står också klart att det är många barn som får illa, och det är många invandrabarn som får illa. Vi måste nog börja bry oss om varandra litet mer. Samhället i form av det offentliga klarar inte att ge all den trygghet som vi människor kan ge varandra. Vi behöver ge varandra och framför allt barnen mer tid.

I en tid med ekonomiska neddragningar får vi akta oss för att skylla allt på ekonomin. Även barn måste förstå ekonomiska realiteter. Det viktiga är att vi ger ekonomiskt utrymme för att i första hand stötta dem som verkligen behöver stöd. Jag tänker också på dem som har svåra handikapp, där assistenthjälp handlar om livskvalitet och inte bara pengar.

Vi politiker måste vara mycket observanta på de förändringar som sker. Ingen av oss vill ha tillbaka slumområden i Sverige. Men det finns signaler som vi måste reagera på. Det finns en tendens till en kraftig segregering i boendet. Det finns signaler från skolan som vi måste vara lyhörda till. Skolan är ju en viktig del av det lokalsamhälle, det grannskap som barn lever i och utgör en stor del av deras tillvaro under uppväxttiden.

Vi politiker har ett ansvar att gå före. Vi måste stimulera fram en förändring. Översyner och kommittéer är väldigt bra, en barnbilaga som belyser situationen är bra, men jag skulle vilja fråga: Vilken strategi har regeringen för att använda den här kunskapen till att vända utvecklingen, till att gå före och medverka till att överbrygga skillnader mellan kommuner och mellan bostadsområden?

Jag är glad över den mycket mjuka framtoning som statsrådet har i sociala frågor, för jag tror att vi måste in med mycket mjukhet när vi pratar om våra barn. Vi har alla ett ansvar för att ge barnen en hållbar uppväxt. Det är den största garantin för Sveriges framtida utveckling. Den sociala dimensionen måste in i debatten om landets tillväxt. Så länge vi inte har riktiga konsekvensbeskrivningar, förslag och beslut vet vi faktiskt inte vad som inträffar, och då blir det inte heller någon beredskap att möta besparingar och nedskärningar så att prioriteringarna görs rätt.

Centerns förslag om ett beskattat barnkonto handlar om en omfördelning till fördel för just de familjer och barn som i dag har det svårast

Prot. 1995/96:81
17 april

***Fel! Okänt
växelargument.***

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

ekonomiskt, t.ex. ensamman mammor, arbetslösa, låginkomsttagare, de som inte har tillgång till kommunal barnomsorg. Barnkontot är för oss en prioriterad reform, som handlar om rättvisa och valfrihet. Vårdnadsbidraget var ett steg på vägen, men tyvärr vågade inte regeringen ha det kvar så att det kunde utvärderas.

I vårpropositionen har dessutom Centern försökt att värna om barnfamiljernas ekonomi. Barn behöver trygghet, tillit och tid. Barn behöver resurser i form av vuxenkontakter.

Det finns en intressant kommunstudie som Rädda Barnen har genomfört. Den bygger på intervjuer med flera hundra barn i fyra kommuner. Genom att man frågar barn får man veta också vad de tycker. Här visar det sig att barn, framför allt flickor, är rädda för det våld som finns mellan barn. Det finns inga vuxna att vända sig till när det behövs.

Barnen behöver andra vuxna som komplement till föräldrarna. De vuxna som inte orkar med sin föräldraroll behöver stöd av andra vuxna. Barns villkor hänger intimt samman med föräldrarnas, varför deras situation måste förändras för att barnens situation skall kunna påverkas. När en familj får problem drar sig samhället långsamt undan i stället för att grannskapet går in och stöttar där det finns problem.

Jag anser att det handlar mycket om att det sociala kontaktnätet kring barnen fungerar sämre i dag. Vi har inte tid att lära oss att lyssna, att förstå, att verkligen sätta barnen i centrum. Vi har inte lärt oss att göra det i de politiska besluten. Beslutsfattare vet inte hur man gör, och därför hoppas jag att dagens debatt, de kommittéer som arbetar och den översyn som pågår skall lära oss i Sverige att sätta barnet i centrum för att åstadkomma barnets bästa enligt barnkonventionen.

Anf. 6 KARIN PILSÄTER (fp)

Herr talman! Alla barn är våra barn.

Så inleder vi i Folkpartiet vårt program för bättre levnads- och uppväxtvillkor för barn och ungdomar. Alla barn är våra barn. Det betyder att alla vi vuxna har ett ansvar för barnen, de som är så helt beroende av vuxenvärlden.

Självfallet är grunden för barnens trygghet och utveckling familjelivet, deras hemmiljö och deras föräldrar. Vi är alltid som föräldrar huvudansvariga, men det räcker inte. Alla föräldrar har inte alltid kraften och möjligheten. Även vuxna lever i utsatta situationer där de behöver stöd och omsorg. Barn kan ha behov som är större än vad föräldrarna klarar av att tillgodose. För oss liberaler är kärnfamiljen och den lilla världen aldrig någon gräns för vårt gemensamma ansvar för barnen.

FN:s barnkonvention är ett viktigt redskap för att förverkliga visionen om en värld där alla barn är våra barn, där alla kan växa upp med likvärdiga livschanser. Fjärde artikeln säger att vi skall vidta alla lämpliga lagstiftnings-, administrativa och andra åtgärder för att genomföra de rättigheter som finns i barnkonventionen. Man skall utnyttja det yttersta av sina tillgängliga resurser.

Vi vet att det i Sverige finns oerhört mycket gott för våra barn, allt från barnhälsovård till parklekar. Framför allt har vi successivt fått ett

samhällsklimat, en växande kultur där vi faktiskt lyssnar på barnen, lyssnar till deras synpunkter, önskemål och behov och lyssnar till deras åsikter när problem uppstår. Vi lyssnar och bryr oss om.

Ändå finns det alltför många barn som inte har någon som lyssnar, inte har någon som orkar, som klarar av att bry sig om. Och många barn blir utsatta för övergrepp.

Vi skall använda det yttersta av våra resurser. Då tror jag inte att några familjepolitiska reformer som skulle hjälpa den ganska välartade medelklassen att på ett bättre sätt klara sitt vardagsliv är det som främst behövs. Självfallet är det angeläget, men det är inte det som löser de problem som vi talar om nu.

Barnombudsmannen tillsattes efter förslag från vår Folkpartiledare och barnminister Bengt Westerberg. Det var ett led i förverkligandet av vår vision.

Barnombudsmannens rapport, som väl i mångt och mycket är grunden för dagens debatt, visar att det framför allt handlar om att den psykosociala hälsan hos barn och ungdomar nu försämras. Fler barn lever i utsatta situationer samtidigt som de resurser som finns för att stödja, hjälpa och kompensera minskar. Kort sagt: Fler barn med särskilda behov skall få stöd av färre.

Allt fler föräldrar lever under hårda ekonomiska villkor och i arbetslöshet. Det påverkar barnen. Arbetslösheten för yngre personer är betydligt högre än för mer medelålders, ungefär dubbelt så hög för dem som är i barnfamiljsåldern mot dem som är litet äldre. Fördelningpolitiska studier visar att just barnfamiljer har fått de största ekonomiska försämringarna. Det är självklart svårt att vara en bra mamma om man är arbetslös eller oroar sig för hur man skall kunna betala hyran. Barn som med tryggare hemförhållanden skulle finnas på rätt sida hamnar nu på fel när marginalerna är så små.

Låt mig få poängtera att jag inte tycker att ”barn måste få kosta”. Det blir bara barnen som får betala förr eller senare. Men man kan spara på olika sätt. Det finns tydliga vägval. Vi ser att regeringen inte alltid gör samma prioriteringar som vi gör. Man har t.o.m. slutat med de fördelningpolitiska redovisningarna i propositionerna. Man visar inte längre hur barnfamiljer får det jämfört med andra hushåll, utan man redovisar enbart i inkomstklasser. Samtidigt har framför allt ensamstående som försöker förbättra sin egen situation och familjens framtid, t.ex. genom studier, fått det svårare genom sänkningen av svux och svuxa och borttagandet av barntillägget. Barn behöver föräldrar som orkar tänka framåt, som tror på framtiden och som kan göra något åt sin situation.

Herr talman! Många barn växer upp i utsatta miljöer. Livet i storstädernas förorter är hårt. Arbetslöshet, låga inkomster, många ensamföräldrar, missbrukare, psykisk ohälsa, socialbidragsberoende och invandrare som inte har kommit in i det svenska samhället. I många områden är den här spiralen snabbt på väg nedåt. Besparingar som i andra sammanhang kanske inte nämnvärt påverkar verksamheten leder till helt oacceptabla konsekvenser.

Prot. 1995/96:81

17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Många kommuner har fått en hårdare ekonomisk situation på senare tid. Det är där de stora barngrupperna finns. Vi i Folkpartiet var mycket glada åt omläggningen av det kommunala utjämningsystemet, som är en viktig del i att ge de här kommunerna bättre förutsättningar. Vi vill ha en ytterligare omfördelning till förmån för de kommuner som har de tyngsta sociala kostnaderna.

Herr talman! Samtidigt måste givetvis orsakerna angripas med all kraft. Den höga arbetslösheten skapar sociala problem och gör att vi får mindre resurser att ge de mest utsatta det stöd de behöver. Men framför allt förtar den människors framtidstro, och det är nog det allra värsta. Barn som växer upp utan framtidstro är barn som förvägras den allra viktigaste livschansen. Därför sätter vi i Folkpartiet nu kampen för jobben allra främst på vår politiska dagordning.

Barnombudsmannens årliga rapport bör och skall leda till en riksdagsdebatt, en debatt som leder framåt. Jag är mycket glad för det. De förslag som finns från Barnombudsmannen skall vi ta till oss. Den utredning som riksdagen ville ha och som nu har börjat jobba med svensk tillämpning av barnkonventionen är mycket bra. Genom det arbetet kan mycket bli bättre. Vi behöver få handlingsplaner mot våld och mobbning – ingen skall behöva vara rädd för att gå till skolan. Vi måste bekämpa sexuella och andra övergrepp mot barn. Jag tänker också på barns rätt vid separationer, osv. Det finns mycket vi kan jobba vidare med och som inte främst är budgetfrågor.

Visst är det kommuner och landsting som i mycket har huvudansvaret för den praktiska verksamheten, men vi i riksdagen är ansvariga för lagar, ramar och förmedling av attityder. Den viktigaste attitydförändringen handlar om att barnperspektivet måste genomsyra all vår verksamhet. Barnombudsmannen skrev i förrgår att det verkar vara stor tidsbrist eller brist på intresse i de politiska partierna. Det gjorde mig mycket, mycket olycklig. Låt oss nu gemensamt se till att Barnombudsmannen aldrig mer har anledning att framföra den kritiken.

I detta anförande instämde Margitta Edgren, Carl-Johan Wilson och Siri Dannaeus (alla fp).

Anf. 7 BRITT-MARIE DANESTIG-OLOFSSON (v)

Herr talman! Först vill också jag uttrycka min uppskattning av att kds har tagit initiativ till att barnens situation tas upp till diskussion och samtal här i kammaren.

Sverige är ju en av initiativtagarna till FN:s barnkonvention och också ett av de första länder som ratificerade den. Därigenom blev konventionen folkrättsligt bindande, vilket innebär att vi har gjort ett internationellt åtagande att följa den. När vi fattar beslut som rör barn måste vi alltså utgå från principen om barnets bästa och låta det komma i första hand, och det gäller politiker på alla nivåer i samhället, och även inom alla sektorer som berörs av barns och ungdomars villkor. Det är därför bra, tycket jag, att Socialdepartementet kommer med sin barnbilaga – det är ett steg i rätt riktning. Det skall bli intressant att ta

del av en analys av de konsekvenser som regeringens nedskärningar i tilläggsbudgeten får för bl.a. barn.

När det gäller barnkonventionen är frågan: Uppfyller vi åtagandena att följa konventionen, både till innehåll, mening och anda? Jag skulle i mitt anförande vilja utgå från en av de mer grundläggande artiklarna, som talar om barns lika rätt att få sina behov tillgodosedda oavsett kön, socialt eller etniskt ursprung. Frågan är: Får de det? Hur mår barn i dagens samhälle?

Låt mig också tydligt markera att de flesta barn mår ganska bra. Internationellt sett mår svenska barn bra över lag. Men – och det är mycket allvarligt – det finns en ökande grupp barn och ungdomar som mår allt sämre i samhället. Samstämmigheten i de rapporter som publicerats under senare tid visar att så är fallet. Det gäller såväl de undersökningar som Skolverket och Barnombudsmannen nyligen har presenterat som den som SKTF har gjort. Det gäller också tidigare publicerade rapporter som Barns villkor i förändringstider. Samtliga ger en ganska mörk bild av förhållandena för de mest utsatta barnen.

Jag vill påminna Liselotte Wågö om att det här inte är något nytt. Redan 1992 slog flera barn- och ungdomspsykiatriska kliniker i landet larm om en tydlig ökning av antalet nybesök. Redan året därpå var den trenden etablerad i hela landet, och ökningarna med 20, 50 ja, ända upp till 200 % kunde rapporteras. 1995 larmades det åter om nya rekordstora ökningarna för de olika BUP-mottagningarna. Störst är ökningen i tätorterna. Som konkret exempel kan jag nämna att i Mjölby fördubblades antalet nybesök redan under årets första fyra månader, och i Norrköping har man infört ett s.k. intagningsstopp. Man tar bara fall som är speciellt prioriterade.

Vilka psykiska problem i barn- och ungdomsåren ökar då i det här samhällsklimatet? Ja, i princip alla de problem som barn inte kan bemästra själva, utan stöd från vuxenvärlden: sömnproblem, identitetsproblem, självdestruktivitet, personlighetsstörningar, etc. De nya patienter som tillkommer är framför allt yngre, stökiga tonårpojkar, men även inåtvända tonårsflickor med anorektiska problem hör till gruppen som ökar mest. Ett särskilt problem är de som är inåtvända, tysta och deprimerade – de gör inte så stort väsen av sig, och därför upptäcks de inte i tid.

Till barn- och ungdomspsykiatriska mottagningarna kommer också barn som är offer för familjevåld och som har blivit känslomässigt övergivna mycket tidigt. Dessa unga har djupa depressioner, känner livsleda, gör självmordsförsök och skadar sig själva. Flyktingbarnen med sina upplevelser från krig och svält står ännu bara på tröskeln till vården. Vi vet att alkoholmissbruk har ökat enligt polisen och även gått nedåt i åldrarna. Vi vet också att segregationen ökar. Det gör även det provocerade och många gånger mycket grova våldet.

Hur har det då blivit så här?

Först och främst ställer det moderna samhället stora krav. Föräldrarna ansträngs hårt av dubbelarbete, ekonomisk stress och arbetslöshet. Barn får tidigt vistas i miljöer som kräver förmåga att vistas i grupper och att lita på många personer. Kraven i skolan blir snabbt

Prot. 1995/96:81

17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

höga. Stora grupper placeras redan under skoltiden i samhällets B-lag. Vuxna värderingar och livsstilar tränger långt ned i åldrarna och förkortar barndomen och ungdomstiden. Leken ersätts med träning, relationer sexualiseras och ungdom är en marknad för droger. I spår av drogmissbruket är även våld ett vanligt fenomen. Informationstrycket saknar historiskt motstycke, och den tekniska utvecklingen går så fort att vuxna inte självklart har kunskaper och erfarenheter att hjälpa och stödja.

Men den främsta orsaken är att många barnfamiljers livssituation är hårt pressad till följd av arbetslöshet med därtill hörande otrygghet, försämrad ekonomi, sänkta nivåer i a-kassan, sjukförsäkringssystemet, minskade barnbidrag, minskat vuxenutbildningsstöd, höjda taxor och avgifter osv. Särskilt har situationen för yngre, lågutbildade, ensamstående mammor och deras barn försämrats under senare år.

Till detta kommer de stora kommunala nedskärningarna i barnomsorgen och skolan. Statsbidragens andel av kommunernas externa utgifter har mellan 1985 och 1994 minskat med 6 %, vilket motsvarar 16 miljarder kronor. Allt fler kostnader har vältrats över från stat till kommun. Socialbidragskostnaderna i kommunerna har under den här tiden fördubblats. Samhällets starkaste stöttepelare för barn i riskzonen för psykisk ohälsa och social missanpassning – barnomsorgen, skolan och fritidsverksamheten – klarar inte längre sin uppgift.

Det är detta som har lett till ökad utslagning bland barn och även till ökad efterfrågan av psykisk barn- och ungdomsvård. Vad vi ser är en systematisk urholkning av barnens livsmiljöer. Inget enskilt beslut är tillräckligt för att förklara detta, men summa blir ett sammanbrott för barnens livsmiljöer, och det drabbar ojämnt – det vill jag återkomma till.

I detta anförande instämde Hans Andersson och Maggi Mikaelsson (båda v).

Anf. 8 MARIANNE SAMUELSSON (mp)

Herr talman! Att vara barn i Sverige i dag ter sig väldigt olika. Vårt samhälle är så mångfasetterat att det inte finns *en* livsstil, *en* familjesammansättning eller *en* nationalitet. Det gör att det är svårt att få ett grepp om barn som grupp.

Statsrådet sade tidigare här att våra barn mår bra förhållandevis bra. Statistiskt sett kan man ganska enkelt se att svenska barn har det bra. Våra barn har t.ex. inte drabbats av det som Unicef i dag rapporterar om, nämligen att 2 miljoner barn har dödats under de senaste tio åren i väpnade konflikter. Det har våra barn sluppit. Men säkert har våra vapen varit med och dödat många av dessa barn.

Det innebär inte att man kan blunda för det som håller på att hända i samhället i dag, nämligen att vi med den förda politiken går med en rasande takt mot tvätredjedelssamhället.

I dag rapporterades det också om att självmordsförsöken bland unga flickor ökar. Nästan hälften av de unga flickorna har funderat på att ta livet av sig. I årskurs 8 var siffran 40 % och i gymnasiet 47 %.

Detta är mycket oroväckande. Med anledning av detta hoppas jag att få höra vad regeringen har tänkt att vidta för åtgärder. Det här kan man inte blunda för. Man måste självfallet agera. Det är betydligt allvarligare tycker jag än den stora aktivitet på ministernivå som "galna kosjukan" förorsakade. Den smittan hade funnits länge. Men detta är mycket oroväckande.

Vi måste också lära oss att på olika sätt lyssna på barnen och de signaler som de ger. Det är ytterst sällan som barn får tala och berätta om hur de upplever sin situation. Ett bra undantag utgörs av den rapport som Rädsla Barnen har tagit fram. Det rör sig om ett femkommunsprojekt, där det bl.a. ingår en rapport om barnen i Malmö. De har intervjuats om sin vardag, och det är ingen upplyftande läsning. Ett påtagligt inslag i barnens berättelser är rädslan för våld. 80 % av de barn som intervjuats i Rosengård nämner spontant våldet i skolan och på fritiden som ett av deras största problem. 61 % av barnen nämner i samma undersökning att de själva har blivit slagna, och då var normala kamratkonflikter inte inräknade.

Över huvud taget går det i intervjuerna med dessa barn en skiljelinje mellan dem som å ena sidan uppfattar vuxenvärlden runt omkring dem som trygghet och närvarande och å andra sidan de barn som känner sig svikna av vuxna och som inte har någon att gå till när de är ledsna. Att ha någon vuxen som ser en framstår som en räddningsplanka i en vardagstillvaro fylld av våld och hot. Politiska beslut som har fattats under de senaste åren har lett till att just dessa räddningsplankor utanför barnets egen familj har dragits in. Resurserna för kuratorn, fritidsledaren, extraläraren, elevassistenten – alla de vuxna som fanns i barnens vardag – har reducerats. Naturligtvis är detta mycket allvarligt, men i områden av Rosengårds karaktär är det katastrofalt.

Att konsekvenserna har blivit att barn- och ungdomspsykiatriska kliniker har fördubblat sina väntetider är ganska väntat. I regeringens vårbudget nämns inte ett ord om hur barnen påverkas av nedskärningarna. Det är bra att det i nästa budget skall komma en barnrapport som bilaga. Hoppas bara att den inte ger uttryck för samma handlingsförlamning som de miljörapporter som vi har sett och där det inte har hänt särskilt mycket på åtgärdssidan.

Jag vill därför ha en tydligare beskrivning av vad regeringen tänker göra för de utsatta barnen än bara dessa hänvisningar till pågående utredningar.

Statistiken är hela tiden oroväckande. 12 % av våra barn är i dag beroende av socialbidrag, och detta i en tid då man måste kunna förlita sig på samhällets skyddsnät. Vi har varit väldigt bra på att sörja för våra barn i Sverige. Vi har kanske t.o.m. varit bäst i världen, men det är vi inte längre.

Antalet anmälda fall av barnmisshandel har ökat med 47 % under de senaste två åren. BRIS beräknar att närmare 40 000 barn misshandlas i Sverige varje år. Antalet barn som har beviljats en kontaktfamilj eller en kontaktperson har fördubblats sedan början av 80-talet. Det är en av de få åtgärder som kvarstår för socialtjänsten att bevilja, eftersom resurserna har försvagats.

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Det som är viktigt och som vi måste ta tag i är att vi måste lyssna på barnen. Vi måste ge barnen möjlighet att vara med i processen att påverka sitt samhälle. Därför anser jag att vi måste ta itu med dessa frågor. Jag tycker att det vore bra om man tog ett brett parlamentariskt grepp, om så är möjligt. Men det är bråttom. Det går inte att tillsätta utredningar som skall arbeta i två år, vilket har föreslagits. Vi måste komma betydligt snabbare i takt med hur våra barn mår.

I detta anförande instämde Per Lager, Ragnhild Pohanka och Eva Goës (alla mp).

Anf. 9 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)

Herr talman! Jag vill börja med att uttrycka min stora uppskattning över den konstruktiva ton som vi har fått höra i den här diskussionen. Det känns väldigt bra, därför att det visar också på den respekt som vi alla känner inför denna stora och svåra fråga. Vi har också fått redovisat det allvar som verkligen ligger bakom många exempel från olika håll i vårt samhälle. Jag tror att detta bidrar till att skapa en förståelse för att vi som har det yttersta ansvaret är beredda att sätta barnet i centrum.

Jag vill verkligen understryka det som sades i flera av inläggen. Görel Thurdin sade att det fordras ett helt samhälle för att fostra ett barn. Ja, visst är det så. Karin Pilsäter sade att vi skall lyssna till barnen och att det finns väldigt mycket som vi kan jobba vidare med och föra en debatt om, en debatt som leder framåt utan att vi fastnar i att bara tala om ekonomi. Ja, visst är det så. Det är oerhört viktigt att betona vårt gemensamma ansvar när vi vill ta steg framåt och göra det bättre för barnen.

Den tonen andades också Inger Davidson, även om jag gärna vill tillföra några saker. Inger Davidson sade att våra barn inte mår bra med dagens system. Jag kan tänka mig att hon åsyftade dagens familjepolitik. Det är att förenkla, tycker jag. Det som ligger i botten när det gäller mycket av barnens situation i dag är naturligtvis deras föräldrars situation, hur samhället ser ut. Den höga arbetslösheten har lett till otrygghet och just bristande framtidstro, den framtidstro som vi är så besjälade av att återskapa.

Arbetslösheten är ett oerhört gissel för människorna och för samhällsekonomin. Inger Davidson sade att pengarna nu är slut just när vi har anpassat oss till det här systemet. Vad beror då det på? Jo, det beror naturligtvis på att vi har haft flera år av svår ekonomisk kris. Jag tänker inte börja diskutera den närmare nu. Men det finns ett mycket stort ansvar att utifrån den ekonomiska krisen se till att vi kan sanera statens budget, få ned arbetslösheten och på det sättet klara en bättre ekonomisk situation, både för samhället och för den enskilde.

Att i det här läget, som Inger Davidson gör, på nytt ta fram förslaget om vårdnadsbidrag är väldigt märkligt. I och för sig förvånar det mig inte, för det är en fråga som kds har drivit under många år. Men vad som är mer intressant att notera i dag är att frågan om vårdnadsbidrag, såvitt jag förstår, endast diskuteras i Sveriges riksdag. Det finns ju inte

något engagemang eller tryck i frågan, utan det är här diskussionen förs.

Vår inställning till vårdnadsbidrag är ju väl känd. Vi avskaffade det när vi återfick regeringsmakten. Att man i dagens situation över huvud taget funderar på att återinföra det förvånar mig mycket. Kostnaden för vårdnadsbidraget var ju nästan 4 miljarder när det infördes 1994, så bara det borde säga att det är en omöjlighet.

Men jag skall återgå till dagens situation. Den familjepolitik som vi har, med barnbidrag, föräldraförsäkring och barnomsorg, har ju gett barn och föräldrar unika möjligheter att välja, kombinera och finna den form av familjeliv som man har känt mest för. Det som känns så angeläget i dag är naturligtvis att vi kommer i balans och får ned arbetslösheten, så att vi kan värna den välfärd som våra barn så oerhört väl kommer att behöva inför en ny framtid.

Naturligtvis har vi alla en viktig uppgift. Hur skall vi gå vidare med den kunskap som vi är på väg att skaffa oss i de utredningar som finns och i de kommittéer som arbetar och inte minst i det som vi kommer att få fram i barnbilagan? Självfallet skall kunskapen vägleda oss i regeringen när vi går vidare. Den skall också över huvud taget vägleda beslutsfattare i samhället. Här är naturligtvis också det som händer i kommuner och landsting av central vikt. Men det skall också vägleda alla oss som föräldrar som tycker att barnfrågor är bland det viktigaste vi har att arbeta med i vårt samhälle. Därför är det oerhört viktigt att ha denna kunskap i botten.

Om vi skall kunna ha ett välfärdssamhälle med stöd till barnfamiljerna i framtiden, måste vi nu få bukt med problemen i ekonomin.

Anf. 10 INGER DAVIDSON (kds)

Herr talman! Vi tycks alla vara ganska överens om lägesbeskrivningen. Däremot tycker jag att det är mer sällsynt med konkreta åtgärder för hur vi skall ändra utvecklingen. Det som jag kanske saknar mest är det förebyggande arbetet. Att vi måste sätta in åtgärder när barnen redan börjat må dåligt är självklart. Vi har kommit till ett läge där vi inte längre kan dra ned på verksamhet som arbetar med utsatta barn. I det avseendet har det ibland redan gått litet för långt när det gäller psykiska ungdomsmottagningar och liknande.

Men det är ju det förebyggande arbetet som är viktigast. Vi kan inte skylla på den situation som vi har just nu, när vi t.ex. läser om självmordsförsöken och de genomförda självmorden bland tonårsflickor. Det måste ju ha sin bakgrund längre tillbaka i tiden. Det är inte heller så att det bara finns problem i socialt utsatta familjer. Det är inte alls så att det alltid syns på ytan om barn i en familj mår dåligt. Ofta är det tidsbrist det handlar om.

Det är just för att ge föräldrarna möjlighet till mer tid för sina barn som vi har detta förslag som vi envisas med att upprepa, statsrådet, nämligen ett vårdnadsbidrag. Det är inte så att förslaget bara diskuteras i riksdagen. Det var 166 000 föräldrar som frivilligt valde vårdnadsbidraget framför en kommunal dagisplats för sina ettåringar och tvååringar under den korta tid som vårdnadsbidraget fick finnas till. Det

Prot. 1995/96:81

17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

är inte heller så som Karin Pilsäter påstår. Hon har gått på myten om att vårdnadsbidraget är en reform för välutbildade medelklassfamiljer med god ekonomi. Detta är en flexibel reform, vilket jag sade i mitt inledningsanförande, som kan användas på olika sätt av olika personer och familjer.

Statsrådet kallade här – liksom Leif Pagrotsky gjorde häromdagen – vårdnadsbidraget för en kreditfinansierad kosmetisk reform. Jag menar att varken Maj-Inger Klingvall eller Leif Pagrotsky vet vad de talar om i det här fallet.

Om bara några procent av de föräldrar som annars skulle begära en mångdubbelt dyrare kommunal barnomsorgsplats för sina ettåringar och tvååringar, vilket de har rätt till, i stället valde vårdnadsbidrag, så vore kalaset betalt. Eftersom långt mer än hälften av de föräldrar som var berättigade till vårdnadsbidrag tidigare valde detta vet vi att detta är en lönsam reform.

De positiva effekterna i form av möjligheter till mer tid för barnen, som nästan alla föräldrar efterfrågar i dag, är den viktigaste fördelen med bidraget. Jag tror att den kan betecknas som kosmetisk bara av någon som har umgåtts mer i finans- och aktieägarkretsar än med småbarnsföräldrar, som Leif Pagrotsky har gjort. Jag vill också uppmana statsrådet att gå ut och fråga småbarnsföräldrar, vars barns ettårsdag närmar sig, hur många som skulle föredra att få något mer tid för sina barn eller åtminstone en möjlighet att jobba halvtid tills barnen blir litet större.

Jag tror också att arbetslivet måste förändras, om vi skall kunna sätta barnens behov i första rummet. Det var inte bara vårdnadsbidraget som drogs in av Socialdemokraterna utan också rätten att vara tjänstledig under tre år. Detta har jag ännu svårare att förstå. Är ni så säkra på att er modell är den rätta? Varför är ni rädda för att öppna möjligheten för småbarnsföräldrar att vara hemma längre utan att behöva mista jobbet? Rätten att få komma tillbaka är ju en viktig förutsättning för att man skall våga avstå från förvärsarbete under en tid. Att rätten finns tvingar ju ingen till ett beteende som ni tycker är felaktigt. Men det är också ett viktigt budskap till arbetsmarknadens parter från politikerna att man faktiskt har rätt att föda barn och att vara förälder utan att helt avstängas från arbetslivet.

I dag kommer det rapporter om att unga människor av sina arbetsgivare tvingas att skriva på babykontrakt. Detta är fullständigt vansinnigt. Jag menar att Socialdemokraterna har bäddat för ett sådant beteende, bl.a. genom att de tagit bort rätten till tjänstledighet för småbarnsföräldrar. Arbetsgivarna måste ju också ta ansvar för utvecklingen i samhället. De är också beroende av att barn och ungdomar inte mår så dåligt att de inte klarar att fullfölja sin utbildning. Arbetsgivarnas insats borde vara att ordna vikarier under tjänstledigheten och erbjuda viss kontinuerlig fortbildning för att göra det smidigt att komma tillbaka.

Vad jag efterlyser är en parlamentarisk kommitté. Jag vet att det redan finns kommittéer. Men jag tror att vi behöver göra en översyn, utifrån de resurser som vi har, för att försöka komma fram till ett mer flexibelt omsorgssystem, som ger föräldrarna möjlighet att anpassa sig

till barnens behov såsom de uttrycks i barnkonventionen. Jag vill fråga statsrådet om hon är beredd att överväga tillsättandet av en sådan kommitté för att se över hela systemet.

Anf. 11 LISELOTTE WÄGÖ (m)

Herr talman! Att inom ramen för nuvarande familjepolitik och ekonomiska politik påstå att familjer i dag har valmöjligheter är magstarkt, statsrådet Klingvall. Talar inte statsrådet med vanligt folk? Det kan väl inte vara så att statsrådet är omedveten om att många familjer i dag har det bekymmersamt? Det är väl också ansvaret för samhällets mest utsatta som är välfärdens innebörd.

Jag tycker också att statsrådet skall tänka på att det inte är krispaket som behövs utan framtidspaket och långsiktiga, varaktiga lösningar. Det handlar inte bara om att fördela. Det handlar om att få fart på tillväxten i Sverige, så att det finns någonting att fördela. Det handlar också om att se till att människor har sin försörjning, att de kan leva på sin lön, och att man tar hänsyn till hur många det är som skall leva på en familjs samlade inkomst. Det handlar om skatt efter bärkraft.

Familjepolitik handlar också om hur ansvaret skall fördelas mellan den enskilde, familjen, staten och marknaderna. Här anser åtminstone jag att det är familjens ansvar som måste öka.

När föräldrar känner trygghet och vet att tillvaron är säker och förutsägbar, ökar också möjligheten för barn att känna trygghet i vardagen.

De rapporter vi den senaste tiden har fått ta del av – rapporten om ensamstående föräldrars situation, Riksförsäkringsverkets rapporter angående bidragsfusk i miljardklassen och nu senast Barnombudsmanens rapport – är tydliga tecken på att det föreligger brister i det nuvarande systemet. Systemet klarar inte av sina åtaganden, framför allt inte i lågkonjunktur.

Välfärdsstaten står vid vägs ände, statsrådet Klingvall! Det är bara att inse det. Det ser vi inte minst på det familjepolitiska området. Det måste faktiskt vara något allvarligt fel när man inom ramen för mer än 70 miljarder kronor, som det familjepolitiska stödet för närvarande uppgår till, inte kan ge stöd till de barn och familjer som är mest utsatta i samhället.

Jag vill ställa en fråga till statsrådet Klingvall. Vad har statsrådet för belägg för att föräldrar och barn skulle ha fått det sämre genom den valfrihetsreform som genomfördes under den borgerliga regeringsperioden gällande föräldrars möjlighet att välja skola och barnomsorg för barnen?

Anf. 12 Andre vice talman GÖREL THURDIN (c)

Herr talman! I Rädta Barnens kommunstudier, som jag talade om tidigare, framgick också att kommunerna inte använder sina resurser på bästa sätt. Det var dålig samordning. Vi har fortfarande en massa förvaltningsgränser och sektorsgränser i vårt samhälle som omöjliggör att man kan sätta barn och ungdomar i centrum för de beslut som handlar om dem.

Prot. 1995/96:81

17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:81
17 april

***Fel! Okänt
växelargument.***

Vi har ju stor kunskap om barn i Sverige. Det är faktiskt känt internationellt. Vi måste börja använda den kunskapen, kopplad till prioriteringar av resurser, för att vi verkligen skall kunna stödja där människor behöver stöd och göra det i tid.

Vi kan lyfta fram detta med barnhälsovård. Det kommer signaler om att man drar in resurser från just barnhälsovården. Det finns inte tillgång till barnläkare. Det är nog nödvändigt att se över detta, för just inom barnhälsovården säger man att man får de tidiga signalerna om vilka barn som kommer att fara illa. Det förundrar mig att vi fortfarande inte har ett sätt att ta tag i de signaler som når barnhälsovården för att verkligen följa upp och stödja de familjer som behöver stöd för att inte barn och ungdomar skall fara illa.

300 000 kvinnor per år blir enligt BRIS slagna och utsatta för våld här i Sverige. Då skall vi också veta att i 85 % av de fallen står ett eller flera barn och ser på. I de flesta fallen finns barnet eller barnen i närheten. Hur påverkar inte detta deras syn på framtiden och på sina möjligheter att använda det goda inom sig för att åstadkomma en bra framtid för sig själva? Vi måste börja titta på varför barn är rädda. I hemmen begås väldigt många våldshandlingar, och våld är ju många gånger ett rop på hjälp. Det kan bero på långvarig arbetslöshet, drogmissbruk och sjukdom. Det kan ha många olika orsaker.

Vad ger vi, om vi tittar på det här med våldet, för signaler? Tar vi itu med barnet som kommer hem med djävulstecken på skivomslaget? Diskuterar vi rätt och fel och moral och etik med barnen på ett sätt som visar att vi faktiskt respekterar dem som individer med lika stort värde som vuxna? Gör vi det på ett sådant sätt att de förstår att vi vill lyssna på vad de har att säga och diskutera med dem?

Varje dag när jag går från Götgatan ner till riksdagen går jag förbi en förskräcklig affär. Allt som säljs handlar om krig och strid och våld. En stor låda ligger i skyltfönstret. På den står: *The Blood Bowl*. Det handlar om fotboll! När mina pojkar var små handlade det om en tidning som hette Buster. Den handlade om en fotbollsspelare som var duktig på att spela fotboll, men som dessutom var snäll. Vilka förebilder håller vi på att ösa över barn och ungdomar i vårt samhälle utan att diskutera saker och ting med dem? Hur många vuxna går in i den butiken och köper till sina barn och ungdomar? Hur många pojkar får sina förebilder via den sortens affärer?

Denna diskussion är väldigt viktig. Och nu kommer jag till männen. Männen styr och ställer fortfarande väldigt mycket i vårt samhälle. De hör till de högsta beslutsfattarna i högre grad än vad kvinnorna gör – även om vi har ett väldigt jämställt samhälle. När det kommer till ekonomiska prioriteringar och kalkyler handlar det till övervägande delen om män. Men när det är stora bekymmer i familjerna saknas ofta pap-porna. Männens engagemang i fråga om våra barn och ungdomar måste öka.

Anf. 13 KARIN PILSÄTER (fp)

Herr talman! Jag vill gärna ta vid där Görel Thurdin slutade, och ta upp diskussionen om familjen. För mig verkar det litet grand som om

vårdnadsbidraget för kds är som ett slags Columbi ägg. Man vet inte exakt vad det är, men det passar alltid väldigt bra in.

Jag tycker att det vore angeläget om man kunde hitta en reform där småbarnsfamiljer fick möjlighet till kortare arbetstid och till att utnyttja den hur de vill. Men det förslag som vi genomförde under den förra mandatperioden innebar inte det för stora grupper, framför allt inte för ensamföräldrar. Det medgav inte en förkortad arbetstid, utan det var fråga om ett val antingen eller. För många var det väldigt bra. Problemet med reformen var att den innebar en utgift som vi inte riktigt hade råd med.

I sitt första inlägg jämför Inger Davidson 50-talet med 70-talet. Men nu är det 90-tal. Då, på 50-talet och på 70-talet, handlade det om att mamma antingen måste vara hemma eller jobba, men det var fortfarande mamman som hade det hundra procentiga ansvaret för barnet oavsett vad hon valde. Nu, herr talman, handlar det om delat ansvar och om nya möjligheter. När vi pratar om mer tid för barnen handlar det om att skapa möjligheter, både inom jobbet och inom familjeekonomi, så att människor skall kunna välja själva. Det handlar om att stödja familjerna att ta delat ansvar. Barnen behöver både mamma och pappa. När mamma och pappa delar på ansvaret får barnen mycket mer tid av de vuxna. Delat ansvar ger mer tid.

Vi behöver ett arbetsliv där det de facto går att förena föräldraskap med arbete. Man skall kunna vara helt frånvarande, man skall kunna jobba deltid och man skall kunna jobba i mycket mer flexibla former. Delat ansvar ger större möjligheter.

Vi vet att det är ensamföräldrarna som har den största pressen, både när det gäller tid och när det gäller pengar. Det är där vi måste sätta in de första stöterna.

Barn behöver båda sina föräldrar, särskilt när de är små. Det var den viktigaste drivkraften för oss liberaler när vi drev fram den s.k. pappamånaden. Det var motigt, men vi fick nästan hela riksdagen med oss. Vi ville villkora försäkringspengarna just för att visa att barnen har rätt till sina pappor och att papporna har rätt till sina barn – oavsett vad mamman, chefen, arbetskamraterna eller svärmodern säger. Den pappa som en gång har fått komma nära sitt barn och som tidigt har fått skapa den viktiga, nära relationen försvinner inte sedan. Han låter sig inte köras bort.

Vi tycker därför att det är mycket allvarligt att socialdemokraterna använder sin välbekanta ostryvel även här. Sänkningen av ersättningsnivån på de individuella delarna är mycket mer än en inskränkning av pengar. Det är en inskränkning av signalen att barn har rätt till sina pappor.

Herr talman! Många särskilt utsatta barn bor i segregerade områden. Det är en grov förenkling, för att inte säga en förvanskning, att säga att segregationen skulle öka när man även där får större möjligheter att välja och att ha makten över sitt eget liv. Dessutom visar alla utvärderingar att det ger helt fel resultat och att det är helt fel tänkt.

Prot. 1995/96:81

17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Att ge även de utsatta, dem med dålig ekonomi och sociala problem, makt över sin vardag är tvärtom ett sätt för dessa att kunna stärka sin roll som föräldrar och att kunna stärka sin situation.

Herr talman! Några av de allra mest utsatta barnen är barn med handikapp. Återigen: På initiativ av Folkpartiet och Bengt Westerberg fick de rätt till personlig assistans. Det är ett avgörande steg när det gäller värdighet och livschanser. Vi tycker att regeringens ostryvel är extremt okänslig nu när man, trots att många av förslagen dragits tillbaka, ändå kommer att inskränka möjligheterna för barn när det gäller rätten till personlig assistans. Att de har fått möjligheter att något litet mera vara som vanliga barn och klara mera på egen hand tycker vi inte är ett utslag för att låta barnperspektivet genomsyra här. Det måste gå att göra andra ekonomiska prioriteringar.

Anf. 14 BRITT-MARIE DANESTIG-OLOFSSON (v)

Herr talman! Jag vet inte om Maj-Inger Klingvall håller med mig om att klyftorna i samhället har ökat och att det märks tydligt då det gäller barn och ungdomar som mår dåligt och som saknar framtidstro. Jag vet inte om Maj-Inger Klingvall håller med mig om att vi har fått en klassbunden utslagning som präglas av ekonomisk kris och isole-ring. Vardagliga svårigheter förstärks till fördjupade problem och till slut till ett manifest behov av hjälp från socialvård och sjukvård.

Jag skulle vilja ta upp något som står i slutrapporten *Barns villkor i förändringstider*, som publicerades redan 1994: Vissa barnfamiljer har mycket begränsade möjligheter att ekonomiskt och på annat sätt kompensera sina barn för bortfall i den offentliga servicen. Grupper med små eller inga marginaler är familjer med låg inkomst, många barn och ensamstående föräldrar. Ensamstående föräldrar har ofta mera begränsade möjligheter att vid behov ägna mera tid åt sina barn.

Som det nu ser ut har en spricka uppstått i välfärdssamhället. Förskräckande nog har det rapporterats från de tre största städerna att det redan finns barnprostitution och hemlösa ungdomar som är uteliggare. Det finns tendenser till att skjuta tyngdpunkten och ansvaret från förebyggande insatser i miljön, såsom satsningar på familjen, barnomsorgen och skolan, till ett kontrollsystem byggt på ordningsmakten där utslagning blir ett alltmer accepterat utfall.

Skillnaderna i samhället ökar mellan dem som har arbete och bra inkomster och dem som är arbetslösa eller låginkomsttagare. Allt detta drabbar inte bara de vuxna i samhället. Även barnen påverkas av dessa förhållanden. Den mest dramatiska skillnaden mellan barn och vuxna är att barn inte för sin egen talan utan är beroende av vuxna. De psykiskt sjuka och psykosocialt utsatta barnen är dubbelt drabbade, eftersom även deras föräldrar ofta tillhör de tysta i samhället. Ingen grupp kan ha större behov av det offentliga samhällets uppmärksamhet och hjälp.

Barns liv är alltid mer eller mindre problematiskt. Den grundförut-sättningen har dagens komplicerade samhälle förstärkt. Desto viktigare är det då att de miljöer där barn lever sina liv är stabila, stödande, hjälpan-de, förklarande, tröstande och läkande. Det gäller i första hand familjen, skolan, dagis och fritis. Det är i de miljöerna som livets nor-

mala svårigheter får sin lösning innan de blir riktiga problem – dvs. om de miljöerna tillåts fungera.

Problemet är att de samhällsförändringar som vi i dag befinner oss mitt uppe i leder till sammanbrott i barnens miljöer. Barnens livsmiljöer urholkas. Barn i riskabla livssituationer förlorar mest. De får mera psykosociala problem och riskerar en sämre prognos i livet.

Vad tänker regeringen göra åt situationen? Tänker ministern se till att de stora barnmiljöerna återupprättas och dimensioneras så att de kan ge barnen en värdig och utvecklande miljö med tillgång till goda vuxna? Ett samhälle som så mycket tagit de vuxnas liv i anspråk måste också ta ett stort ansvar för socialiseringen av barnen.

Vi var på väg, men nu har utvecklingen vänt bakåt. Det är tragiskt att se, tycker jag. Vårt eget samhälle har också kopplats närmare den världspolitiska scenen. Stora grupper flyktingar och invandrare ger samhället en ny bild av potentiella svårigheter om vi inte förmår ge de här människorna ett värdigt mottagande. Redan i dag finns det tendenser till att ghettokulturer skapas i storstäderna. De ungdomsgrupper som på det sättet ställer sig utanför samhället bekräftar ständigt att de löper stor risk när det gäller både en asocial och en kriminell identitet.

Anf. 15 MARIANNE SAMUELSSON (mp)

Herr talman! Vänta litet, lilla vän, vi skall utreda hur du mår! Är detta det svar som vi tänker ge på de skrik som vi i dag hör från barnen i samhället? Är detta det svar som vi vill ge på Barnombudsmannens oroande rapport? Är detta det svar som vi vill ge på de forskningsrapporter som visar att våra barn mår dåligt? Jag menar inte att alla barn mår dåligt, men en stor andel av barnen mår dåligt. Det är de som inte kan vänta på att vi återigen utreder om de mår dåligt.

Herr talman! Statsrådet Maj-Inger Klingvall verkar utgå från att bara hon får en balanserad budget så får vi automatiskt trygga barn. Först kan vi således vänta på att få en balanserad budget. Sedan mår våra barn bra. Men så enkelt är det inte!

Vi har t.o.m. haft budgetöverskott och ändå har det funnits barn som mått dåligt. Det här har inget samband. Självklart måste vi sanera budgeten, så att vi inte lämnar över till våra barn att ta ansvar för det som vi har levtt upp. Men vi kan åtgärda barns situation utan att det behöver kosta skjortan, utan att det behöver innebära dyra reformer och stora kostnader – det är jag säker på – om bara den politiska viljan finns.

Vi har sett t.ex. många lyckade grannskapsprojekt där man har satsat på samvaro i grannskapet och där man har tagit sig an barnen och därmed fått en betydligt bättre situation för barnen. Jag tycker att det är dags att mynta ett nytt begrepp – barnen och framtiden kräver – i stället för att tala om att marknaden och budgetunderskottet kräver. Det är dags för oss att börja fatta beslut utifrån barns behov!

Vår ekonomi är dålig. Detta får vi ständigt höra. Och visst är det så, men det är också fråga om hur de gemensamma pengar används som vi har. I dag flyttar vi pengar från den ena påsen till den andra. Vi flyttar människor från att ha ett arbete till att inte ha ett arbete. Detta kostar!

Prot. 1995/96:81

17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Där tycker jag att barnens situation borde beaktas. Om barnen hade fått behålla de vuxna på skolan som tagit sig an dem, skulle barnen säkert ha mått bättre.

Jag tror inte att det går att bevisa att det varit en samhällsekonomisk förtjänst att vi flyttat så många människor från ett arbete inom skolans värld eller inom barnomsorgen ut i arbetslöshet. Även arbetslösheten för med sig en mängd kostnader, och det kan de barn visa på som kommer från hem med arbetslösa föräldrar. Både föräldrarna och barnen mår sämre och kostar samhället pengar inom andra instanser.

Sedan en viktig åtgärd: Sänk arbetstiden! Det är dags för oss att dela på jobben. Låt människor få vara i arbete och få känna att de behövs; detta i stället för det utanförskap som vi håller på att skapa!

Anf. 16 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)

Herr talman! Det jag tyckte lyfte diskussionen var frågan om det delade ansvaret, den förändring som har skett i familjernas syn på sina egna roller och på sina barn. Männerna har kommit in på ett helt annat sätt. Papporna spelar en helt annan roll för sina barn i dag. Detta var både Görel Thurdin och Karin Pilsäter inne på. Det visar också hur en framtida familjepolitik i ännu högre grad just skall betona det delade ansvaret och hur fel tanken på vårdnadsbidrag ligger i framtidssynen.

Till Karin Pilsäter: Den besparing som gjorts på mamma- och pappamånaden innebär trots allt inte att kvoteringen är borta. Kvoteringen är kanske den viktigaste signalen till papporna att vara med och ta del av föräldraförsäkringen och möjligheten att vara hemma med sina barn. Den finns faktiskt kvar.

Karin Pilsäter var också inne på barns rätt till personlig assistans. Den finns också kvar i det förslag som riksdagen så småningom skall behandla.

Det var intressant att höra synpunkterna som växlades mellan Karin Pilsäter och Inger Davidson när det gällde just vårdnadsbidraget. Jag vill återvända kort till den frågan. Kds ser uppenbarligen vårdnadsbidraget som en oerhört viktig del i att förändra villkoren. Där kan jag inte på något sätt instämma. Vårdnadsbidraget kommer aldrig att klara att ge de ensamstående lågutbildade mammorna någon valfrihet. Däremot kan det naturligtvis vara bra för dem som redan i dag har råd att vara hemma och kanske använda det till att avlöna en barnflicka. Men att vårdnadsbidraget på något sätt skulle ha bäring in i framtiden och i den framtida familjerollen, hur föräldrarna ser på detta med föräldraskap och förhållandet till sina barn, tror jag inte på. Det visar också det sätt på vilket familjerna har valt att leva i dag i Sverige.

Liselotte Wågö skulle jag vilja ställa ett par konkreta frågor till efter ha hört hennes inlägg. Hur vill Liselotte Wågö stödja de utsatta barnen och deras föräldrar? Jag har inte fått något grepp om det genom de inlägg som Liselotte Wågö har gjort. Hur skall det stödet vara utformat?

Liselotte Wågö har talat mycket om ökad valfrihet. Jag skulle vilja veta: Hur tänker Liselotte Wågö öka valfriheten för den arbetslösa

ensamstående mamman, som finns beskriven i den nyligen publicerade rapporten från Socialdepartementet?

Klyftorna ökar, sade Britt-Marie Danestig-Olofsson, och det sade också jag i mitt inlägg. Det oroar oss självklart. Därför är regeringen så oerhört bestämd i sitt mål att halvera den öppna arbetslösheten. Vi vet att arbetslösheten har ett oerhört starkt samband med den ekonomiska situationen. Den har ett oerhört starkt samband med människors framtidstro och trygghet. Där förstod jag att Marianne Samuelsson inte instämde. Jag vill därför fråga Marianne Samuelsson: Finns det inget samband mellan den höga arbetslösheten i ekonomin och människors känsla av trygghet och framtidstro?

Marianne Samuelsson säger vidare att vi inte behöver utreda mer. Jag utgår från att Marianne Samuelsson också kan tala om vilka konkreta åtgärder som Miljöpartiet föreslår när det gäller de utsatta barnen.

Anf. 17 INGER DAVIDSON (kds)

Herr talman! Jag efterlyser fortfarande de förebyggande åtgärderna. Hur skall vi ge föräldrarna mer tid till barnen? Jag hör ingenting om det.

Att vårdnadsbidraget inte blev så flexibelt som vi kristdemokrater hade tänkt oss berodde, Karin Pilsäter, på Folkpartiets insatser. Vi ville att det skulle vara flexibelt så att man skulle kunna använda det till att skära ned sin arbetstid och dryga ut pengarna med vårdnadsbidraget. Men tyvärr blev det ett något mer stelt system på grund av de förhandlingar som vi hade.

Jag tror inte alls att vårdnadsbidraget är ett Columbi ägg. Men jag tror att flexibilitet är snudd på det. Det är just det som behövs för att man skall kunna anpassa sig efter hur situationen är just för tillfället.

Föräldrarna har valt att leva som de gör, säger statsrådet. Ja, har de i själva verket något val? Barnomsorgsplatserna är subventionerade till snudd på 100 %, men om man vill göra på något annat sätt får man ingenting.

Innebär vårdnadsbidraget valfrihet för ensamstående mammor? Ja, fråga dem som i dag är arbetslösa och som får gå till socialbyrån och få socialbidrag. Om vårdnadsbidraget hade funnits hade de visserligen inte fått valfriheten att välja ett jobb, eftersom de är arbetslösa, men de hade haft de 2 000 kronorna i månaden att dryga ut sina låga övriga inkomster med. Jag förstår inte resonemanget. Vårdnadsbidraget är bra för dem som utnyttjar det utan att det skadar dem som väljer att inte utnyttja det. Pareto-kriteriet kan man hänvisa till.

Ingvar Carlsson sade i en av sina avskedsintervjuer, när han fick frågan om han var besviken på någonting under sin tid som statsminister: Jag är besviken på att vi byggde ett välfärdssamhälle och fick droger och kriminalitet.

Jag tror att Ingvar Carlsson har börjat inse att sambandet inte är så direkt att när alla får en uppbyggd välfärd enligt den modell som Socialdemokraterna förordar är allt gott och väl. Vi behöver också social gemenskap i små grupper. Jag menar att vi i dag har en statsskuld inte bara av ekonomiskt slag utan vi har också en mänsklig statsskuld. Vi

Prot. 1995/96:81

17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

har tillåtit en kontaktlöshet att breda ut sig både mellan oss vuxna – vi ägnar ingen tid åt våra relationer – och mellan oss vuxna och barn. Det är det som har gett den här utvecklingen när det gäller att barn mår psykiskt dåligt.

Barn som inte blir sedda och bekräftade mår förr eller senare dåligt. Ibland dröjer det längre tid innan det visar sig, men vi vet att det kommer. Då är den bästa förebyggande insatsen att ge i första hand föräldrarna möjlighet att få mer tid, uppmuntra dem, tala om att de är de bästa personerna för sina barn. Så är det i 99 % av fallen. Tala om att samhället har behov av deras insatser, ge dem litet civilkurage. I dag händer det att föräldrarna abdikerar och säger: Nu får samhället ta över, jag orkar inte, jag klarar inte det här. Det beror ofta på att de har vuxit upp under den tid då föräldrarollen har nedvärderats. Man har inte insett hur viktig föräldrarollen är.

Med alla de fel och brister som vi alla har som föräldrar är vi ändå det bästa för våra barn. Vi politiker måste ge föräldrarna möjligheter till det. Sedan skall vi vidta alla de åtgärder som bl.a Görel Thurdin har räknat upp och börja tidigt för att upptäcka vilka som behöver extra stödinsatser. Man säger på mödravårdscentralerna att man ser det redan under graviditeten. Då får det inte finnas några begränsningar av ekonomiskt slag, utan då skall vi sätta in alla åtgärder för att stödja i god tid.

Jag vill tacka alla som har deltagit i denna debatt.

Anf. 18 LISELOTTE WÅGÖ (m)

Herr talman! Till skillnad från statsrådet Klingvall har jag för vana att svara på de frågor som ställs till mig.

Vad skall man göra för de mest utsatta barnen? Självklart skall man rikta åtgärder i det korta perspektivet inom ramen för det stöd som finns i dag.

Man kan ju inte sitta helt passiv.

Och i ett längre perspektiv måste man naturligtvis se till att man får en familjepolitik och en ekonomisk politik i det här landet som gör att människor kan känna sig trygga i sin föräldraroll. De måste ha tillgång till de resurser som krävs när man kommer i utsatta lägen. Vad har en ensamstående lågavlönad eller arbetslös mamma för valmöjligheter? Varför skall en lågavlönad ensamstående mamma betala en tredjedel av sin lön i skatt och bli beroende av bidrag? Hon hamnar kanske i ett bidragsberoende som gör att hon inte har möjlighet att förbättra sin egen försörjningssituation av egen kraft. Framför allt gäller det ju att se till att vi får arbetstillfällen här i Sverige. Där är ju statsrådet Klingvall delaktig i regeringens arbete.

För barnens skull behöver vi en ny modern familjepolitik. Vi behöver en politik som bygger på lösningar i det civila samhället. Det innebär att människor får ett större ansvar för sin situation och att de också ges möjligheter att själva organisera tillvaron. Detta skapar äkta trygghet.

Dagens familjepolitiska stöd ses ju ibland som någon sorts kompensation för att barnfamiljerna under de senaste årtiondena drabbats av

samma skatthöjningar som alla andra. Men skattereformen har faktiskt slagit långt hårdare mot barnfamiljerna än mot andra hushåll eftersom man inte har tagit hänsyn till skatteförmågan.

Skatteomläggningen har också framställts som en möjlighet att höja familjestödet. Sanningen är den att det är barnfamiljerna själva som har fått betala huvuddelen av sitt ökade stöd. Och det har definitivt inte blivit bättre av att den politiska styrningen av familjerna ökat.

Herr talman! Den offentliga sektorn kan aldrig administrera fram mer resurser. Den kan bara fördela om dem som redan finns. Jag vill inte påstå att den offentliga sektorn inte spelar någon roll för människors upplevelse av trygghet. Men när de offentliga finanserna genomlever en ekonomisk kris känner människor sig svikna. Man kan faktiskt tala om den dubbla sociala nedrustningen. Först monteras de sociala skyddsneten ned. Sedan framtvings en nedskärning av de offentliga sociala systemen. Resultatet kan bara bli ett – individerna hamnar i en mycket utsatt situation. I det här fallet är det barn och barnfamiljer som råkar illa ut.

En sänkning av det totala skattetrycket är en av de viktigaste välfärdspolitiska reformerna. Om vi inte tillåter människor att i större utsträckning själva prioritera sina egna resurser kan man inte heller räkna med att de skall ha en möjlighet att ta mer omfattande ansvar, och då gäller det också ansvaret för barnen.

Vi moderater arbetar för en utveckling där familjen ges en tydligare uppgift med ansvar för barnens omvårdnad och uppväxt. Föräldrar vill och kan i allmänhet ta ansvar och även fullfölja detta ansvar för barn och familj. Det är när föräldrarna ges förutsättningar att ta ett sådant ansvar som möjligheterna för barn att känna trygghet ökar. De barn som bäst behöver samhällets stöd i dag får det inte, och det är oacceptabelt, statsrådet Klingvall.

Anf. 19 Andre vice talman GÖREL THURDIN (c)

Herr talman! Trygghet i uppväxten handlar också om miljöfrågor. Hur många barn och ungdomar oroar sig inte över att vi förstör för djuren och växterna? Hur många barn måste inte leva i en ständig oro därför att de är allergiska och får astma och eksem av olika miljöfaktorer, t.ex. tungmetaller? Hur många barn får diabetes i dag?

Miljöfrågorna måste tydligare än tidigare kopplas också till vår hälsa så att vi angriper orsaker i stället för symtom. Därmed skapar vi större trygghet och mindre utslagning på grund av detta. I den föregående regeringen tog Centern initiativ till att åstadkomma sådana förändringar.

Harry Martinson skrev en gång: Att verkligen leva, det är att våga välja verklighet och välja sina vyer i stället för att tvingas välja verklighet.

Och många barn har påtvingats en verklighet som inte är bra för dem. Vi behöver ju barn som faktiskt också får möjlighet och vågar välja verklighet. De måste känna att de kan påverka sin framtid och inte bara är utsatta för omständigheter.

Prot. 1995/96:81

17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Det visionära samhället måste tas fram igen, och vi måste börja tänka i nya banor. Vi måste nog börja använda våra hjärnor litet anorlunda för att bryta den uppbyggda strukturen som tydligen inte är riktigt bra för våra barn i dag, och inte för oss andra heller.

Det svåra är att det egentligen inte finns någon social beredskap, herr talman, för besparingar i samhället. Det sociala trygghetsnät som en gång fanns har ju brutits sönder i ett allt rörligare samhälle. Någon ny stabil social struktur har inte vuxit fram. Var och en är upptagen med sitt, och vi ställer inte upp för varandra.

Detta är naturligtvis ett mycket stort problem. Vi måste bry oss, om inte annat så för barnens skull. *It takes a village to raise a child.* Barnet mår bra om föräldrarna mår bra. Föräldrarna mår bra om grannskapet fungerar och mår bra. Grannskapet mår bra om hela samhället ställer upp och vi skapar de rätta systemen som stöttar. Vi skall kanske inte lägga oss i detaljer så mycket utan ge möjligheter.

Vi har nämligen alla ett slags föräldransvar och ett föräldraskap att utöva. Vare sig vi är mormor eller farfar, granne, lärare, socialarbetare, idrottsledare, reporter på tidningar och TV eller politiker har vi ett slags föräldraskap att utöva. Vi har egentligen ett ansvar för varje barn och ungdom vi möter på deras väg genom livet.

Det krävs ett helt samhälle för att barnets bästa skall kunna tillgodoses. Den visionen är mycket tydlig i barnkonventionen. Det är också tanken i Centerns vision om lokalsamhället där vi har en småskalighet som gör att man känner trygghet i grannskapet, där man finns och där man har sitt vardagsliv.

Då krävs det, Maj-Inger Klingvall, att vi jobbar mycket tillsammans. Jag tror att den här debatten kanske kan leda till att fler lyssnar till dessa frågor även bland männen. Det har ju bara varit kvinnor som har deltagit i debatten här. Vi måste få barnkonsekvensbeskrivningar och ungdomskonsekvensbeskrivningar på alla nivåer i samhället, t.ex. i myndigheter, kommuner, inför propositioner, inför riksdagsbeslut, i styrelserum och på tidningsredaktioner. Hela samhället måste ställa upp för att ge våra barn en trygg uppväxt.

Anf. 20 KARIN PILSÄTER (fp)

Herr talman! Jag skall börja med att kommentera några saker från debatten. Jag vill återigen säga att det vårdnadsbidrag som vi var med och införde faktiskt inte ökade möjligheterna till förkortad arbetstid. När bidraget hade gått till avgiften fanns inga pengar kvar att klara kostnaden för en förkortad arbetstid. Det finns ingen anledning att rota i det, men om man finansierar med indragningar i barnomsorgen blir det en självklar effekt.

Till Maj-Inger Klingvall vill jag säga att visst finns personlig assistans kvar, men inte i barnens dagliga verksamhet i skolan. Det är kanske där det är som allra mest viktigt att man kan vara med på någorlunda samma villkor. Att då bryta kontinuiteten och ta in helt nya personer för att hjälpa till på olika sätt är inte att utforma dessa barns vardag så att de får den bästa möjliga livschansen.

Herr talman! Jag tror att det finns väldigt mycket vi kan göra. Vi tycker olika om en hel del, och vi kanske t.o.m. ibland har olika verklighetsbeskrivning eller olika analys. Men det finns oerhört många konstruktiva möjligheter att kunna gå vidare och lyfta fram barnen i centrum. Det kan vara allt från att på lokal nivå förbättra möjligheterna med samtalsstöd på barnavårdscentraler, i barnläkarverksamheten och i barnomsorgen till föräldrastöd i skolan osv. Det kan vara handlingsplaner mot mobbning. Inga barn skall behöva vara rädda för att gå till skolan.

Men det handlar samtidigt om val och prioriteringar. Både landsting och kommuner har ett stort ansvar för hur man fördelar resurser.

Det är t.ex. i Stockholms läns landsting väl känt och visas av många gedigna forskningsrapporter att behoven är större i vissa delar av länet än i andra. Där barnen med de största behoven finns måste också de största resurserna sättas in, inte tvärtom. Så är ändå fallet när det gäller barnläkartätheten i nordost, som är dubbelt så hög som i sydväst. Köerna till barn- och ungdomspsykiatri växer, och ändå föreslår socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister att resurserna till barn med psykiska och sociala problem skall skäras ned. Detta kan inte vara det mest konstruktiva sättet att försöka fördela resurser i en tid av problem.

Alla barn är våra barn, och om skall klara att bygga upp en gemenskap där vi på alla nivåer kan ta ett samfällt ansvar, måste vi bejaka den lokala utvecklingskraft som finns, framför allt i våra mest utsatta bostadsområden. Vi måste då våga låta folk ta saken i egna händer. För det krävs att vi ger dem möjligheter och raserar hinder, inte att vi bygger upp nya hinder och försvarar. Det kräver också att vi prioriterar. Där de barn bor som har de sämsta möjligheterna att få med sig något i bagaget hemifrån måste skolan bygga upp de bästa möjligheterna för barnen.

Vi måste våga att till våra segregerade förorter fördela mer av pengar och av resurser, de bästa lärarna och de bästa krafterna, för att kunna kompensera barnen och ge dem en ny framtidstro, någonting att stoppa i sin ryggsäck för sitt vidare arbete.

Detta är sådant som jag engagerat arbetar med i Storstadskommittén. Det måste finnas utvecklingskraft, utvecklingsmöjligheter och bra uppväxtvillkor för barn och ungdomar i våra segregerade förorter. Det är hela Sveriges och allas vårt ansvar, inte någonting som endast förortspolitiker eller någon storstadskommitté skall ha ansvar för. Barnen måste komma i centrum, och det måste genomsyra vår debatt här i riksdagen.

Återigen: Jag hoppas att Barnombudsmannen aldrig mer skall kunna kritisera riksdagen och de politiska partierna för att vi inte avsätter tid för våra barn.

Anf. 21 BRITT-MARIE DANESTIG-OLOFSSON (v)

Herr talman! När jag följer debatten i svensk press och även här i kammaren tycker jag många gånger att det har skett en strukturell förändring i vårt samhälle. Det är som om innebörden av begrepp som rättvis social fördelning av resurser, elever med särskilda behov och

Prot. 1995/96:81

17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

likvärdighet gradvis har förskjutits och mer och mer på allvar ersätts med begrepp som rätt att välja skola och konkurrensutsättning. De marknadsekonomiska lösningarna har gjort sin entré inom den offentliga och gemensamma sektorn, och det verkar som om de kanske är där för att stanna.

Det finns alltså i varje fall ett klart samband mellan den ekonomiska politikens fördelningspolitiska profil och barns situation. Om nedskärningarna i barnomsorgen, i skolan och i landstingens budgetar fortsätter, måste man dra den slutsatsen att barnens behov inte längre tillgodoses, och gränsen har passerats redan före nästa steg i den aviserade nedskärningsprocessen. Enligt Kommunförbundet kommer 40 % av kommunerna att fortsätta att skära ned, och då är det – det vet vi – just de här områdena som drabbas väldigt hårt.

Jag är bekymrad över det här. Vi får inte underminera den offentliga verksamheten för barn och ungdom under några krisår på ett sådant sätt att det tar decennier att reparera det. Jag tycker att det är en mänsklig tragedi men dessutom inte samhällsekonomiskt försvarbart. Vi har inte råd att bara se på när ungdomsväldet ökar och allt fler barn mår dåligt.

Men fortfarande finns det idéer, engagemang och kunskaper hos många människor som jobbar med barn och ungdom på det här området. Låt inte en generation av barn och ungdomar få se många av sina kamrater bli utslagna vrak. Jag menar att den kommunala konsumtionen måste få ökat utrymme. Kommunerna måste kompenseras för de riksdagsbeslut som påverkar den kommunala ekonomin negativt. Det är oerhört viktigt.

Maj-Inger Klingvall kan inte mena att kostnaderna för utslagna barn, den ökande grupp som vi talar om här, är acceptabla och nödvändiga för att Sverige skall uppfylla konvergenskraven och pressas in i den europeiska monetära unionen, något som en majoritet av svenska folket vill stå utanför.

Maj-Inger Klingvall tog mycket riktigt upp bekämpningen av arbetslösheten, och jag håller helt med om att det är den viktigaste uppgift som regeringen och riksdagen har tillsammans. Jag är glad över regeringens ambition att halvera den öppna arbetslösheten. Det är utmärkt. Men man måste fråga: Är det möjligt att genomföra, och är löftet trovärdigt? Jag hoppas det.

Den mest markanta åtgärden hittills i tilläggspropositionen är de aviserade 130 000 utbildningsplatserna inom vuxenutbildning och högskola. Det är bra, säger jag, med fasta platser i stället för med det ad hoc-system som vi hittills haft. Det underlättar planeringen, och det höjer förmodligen kvaliteten i undervisningen. Det är bra att pengar förs från arbetsmarknad till utbildning. Det är sådant som Vänsterpartiet har föreslagit tidigare.

Men 130 000 nya utbildningsplatser är en bokföringsteknisk fint, en lek med siffror. I själva verket rör det sig om 4 050 nya utbildningsplatser höstterminen 1996, om man räknar snällt. Åren 1997 och 1998 tillkommer ytterligare ca 50 000. Men med detta kommer man inte till rätta med arbetslösheten.

Anf. 22 MARIANNE SAMUELSSON (mp)

Herr talman! Vi lever nog att döma av den här debatten i litet olika världar eller tänker åtminstone litet olika på situationen för olika barn. Väldigt mycket har varit den gamla vanliga valdebatten om föräldrale-dighet eller inte. Det var kanske inte just den problembilden som vi skulle ta upp just i dag.

Tyvärr har statsrådet över huvud taget inte ordentligt berört frågan om de flickor som enligt dagens rapport funderar på att begå självmord. Jag tror inte att vi har givit ett enda svar till en tjej i åttonde klass som brottas med sin förtvivlan. Vad gör vi åt dessa flickors oro för våldet och åt deras arbetssituation i skolan? De svar som de har fått under de senaste åren är neddragningar och resultatenheter som skall vara ekonomiskt effektiva och som innebär att allt fler vuxna flyttas från deras värld, vilket minskar deras möjligheter att i tid föra ett samtal med en vuxen som har tid att lyssna på dem.

Jag menade att det inte skulle kosta så oerhört mycket om vi utnyttjade den arbetslöshet som vi i dag har till att sätta människor i arbete. Jag har en stor oro för den höga arbetslöshet som vi har. Jag har särskilt en stor oro för de neddragningar som sker inom skola och barnomsorg och även inom äldreomsorg och som gör att kvaliteten helt har förskjutits till förmån för resultatenheter och de effekter man vill ha av dem.

Det är bra att regeringen nu säger att vi skall satsa på skolan, på vuxenutbildningen, på universiteten och högskolorna, men vad gör regeringen åt grundskolan och gymnasiet? Vad gör man åt de oroväckande signaler som vi har om att allt fler barn kommer ut från skolan utan att ha kunnat tillgodogöra sig den utbildning som vi ville att de skulle få?

Vad gäller lösningar tror jag inte på utredningar. Jag blir faktiskt väldigt oroad av de utredningar som är tillsatta och av hur man hanterar dem. I januari hade vi här i kammaren en debatt om flyktingbarnens situation.

Då tillsattes en utredning som specifikt skulle titta på flyktingbarnens situation. Den skall vara färdig till sommaren. Ändå börjar SIV att utvisa flyktingbarnen.

Samma barn som vi debatterade om har återigen fått oroande signaler om att de inte får stanna i vårt land. Två pojkar har varit här i 6 år. Invandrarministern sade att han särskilt skulle ta sig an dem, och de börjar nu må dåligt inför hotet om utvisning.

Jag menar att vi inte har så stor nytta av våra utredningar om vi inte ens inväntar dem utan fortsätter samma dåliga trend.

För att komma till rätta med problemet måste barnen, framför allt de litet äldre barnen, få vuxnas stöd och tid. På den punkten tycker jag att vi har svikit dem.

Jag menar också att vi måste sänka arbetstiden. Då får vi mer tid för våra egna barn, och fler kan få arbete. Detta är en viktig framtidsåtgärd. Samtidigt är de ca 100 miljarder som går till att bekämpa arbetslösheten oförsvarbara i förhållande till de behov som finns för att åstadkomma bra åtgärder för våra barn.

Prot. 1995/96:81

17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag tycker att de straffåtgärder som vi såg i vårbudgeten och som regeringen tänker vidta om någon kommun skulle vilja höja skatten för att satsa på barnen är mycket oroväckande. Vi har i dag lagt över mycket ansvar för barnen på kommunerna som inte har en särskild god ekonomi.

Anf. 23 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)

Herr talman! Jag tror att det är viktigt med kunskap och forskning. Jag tror också att det allra viktigaste är att omsätta kunskapen i praktisk handling.

Jag tror att utgångspunkten för en framtidsinriktad forskning är att titta på vad det är som gör att det går bra för de allra flesta barn och vad som är goda utvecklingsbetingelser, och att se möjligheter utan att för den skull för en sekund bortse från de problem som naturligtvis finns. Storstadskommittén håller på med ett mycket intressant arbete som handlar om att med kunskap i botten gå vidare och föreslå praktiska åtgärder.

Rapporten om självmord som kom i dag och som Marianne Samuelsson tog upp skall jag naturligtvis titta på. Det har jag inte hunnit göra ännu.

Avslutningsvis vill jag understryka att den generella välfärden som omfattar alla barn är oerhört viktig för att vi skall kunna minska klyftorna i samhället och gå vidare. Däri ligger också regeringens mycket starka prioritering av verksamheter i kommuner och landsting – barnvårdscentraler, mödravårdscentraler, utbildning och barnomsorg. Det måste få gå före transfereringar. Det handlar om föräldrars möjligheter att kombinera barn och familj och att vara självförsörjande. Arbetet är grunden för familjernas välfärd och trygghet inför framtiden.

Jag är mycket glad över debatten i dag. Den visar att alla vill vara med och ta ansvar. Det känns positivt, och nu går vi vidare. Jag har fått många bra konstruktiva förslag och har lyssnat till flera engagerande inlägg.

Jag vill till slut säga: Det finns gott hopp för Sveriges barn. Vi har ett gott samhälle med många vuxna som bryr sig, och det skall vi ha i framtiden också.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Meddelande om beslut om förlängd motionstid

Förste vice talmannen meddelade att tiden för avgivande av motioner med anledning av proposition 1995/96:198 Ekonomisk-politiska åtgärder på skatte- och avgiftsområdet skulle utgå *torsdagen den 2 maj kl. 16.30*.

4 § Meddelande om svar på interpellationer

Prot. 1995/96:81
17 april

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 1995/96:169

Till riksdagen

Interpellation 1995/96:169 av Göthe Knutson om Försvarets materielverk.

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 25 april kl. 12.00.

Skälet till dröjsmålet är att jag inte kunnat finna en debattdag som passar.

Stockholm den 12 april 1996

Thage G Peterson

Interpellationerna 1995/96:129, 136, 137, 139, 145, 151 och 165

Till riksdagen

Interpellation 1995/96:129 av Alf Svensson om resursbehoven inom vårdsektorn, interpellation 1995/96:136 av Chris Heister om prioritering i offentlig verksamhet, interpellation 1995/96:137 av Chatrine Pålsson om ungdomsfylleriet och interpellation 1995/96:139 av Gun Hellsvik om åtgärder mot segregation.

Dessa interpellationer kommer att besvaras tisdagen den 23 april 1996.

Interpellation 1995/96:145 av Gunnar Hökmark om ökad valfrihet för medborgarna och interpellation 1995/96:151 av Gullan Lindblad om köer i vården.

Dessa interpellationer kommer att besvaras torsdagen den 25 april 1996.

Skälet till dröjsmålet är att riksdagen har plenifritt veckorna 14–15 och att närmast följande interpellationsdebatt (den 16 april) är fulltecknad samt arbetsanhopning.

Interpellation 1995/96:165 av Margareta E Nordenvall om åldersgränsen för läkares anslutning till sjukförsäkringssystemet.

Denna interpellation kommer att besvaras tisdagen den 7 maj 1996.

Skälet till dröjsmålet är att interpellanten ej kan närvara torsdagen den 25 april samt arbetsanhopning.

Stockholm den 15 april 1996

Margot Wallström

5 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Motioner

1995/96:U43 och U44 till utrikesutskottet

Prot. 1995/96:81
17 april

*Länsindelningen i
Skåne och Västsverige
m.m.*

6 § Länsindelningen i Skåne och Västsverige m.m.

Föredrogs

Bostadsutskottets betänkande 1995/96:BoU9

Länsindelningen i Skåne och Västsverige m.m. (prop. 1995/96:38)

Anf. 24 OWE HELLBERG (v)

Fru talman! Frågan om länsindelning i Skåne och Västsverige borde inte i första hand vara en fråga om en administrativ förändring. Det är en fråga om att utveckla den regionala demokratin, att flytta makt från Stockholm ut till landets olika delar.

För oss i Vänsterpartiet är utgångspunkten i denna förändring att länsstyrelsens politiska beslutsfattande flyttas från länsstyrelsen och landshövdingeämbetet till ett regionalt valt parlament, eller länsting som vi vill kalla det.

Länstinget bygger på den nuvarande landstingsorganisationen men har ökade befogenheter och utökat politiskt ansvar för näringsliv, kommunikationer, arbetsmarknadspolitik, kultur m.m. Länsstyrelsens roll blir i fortsättningen att svara för statens myndighetsutövning i regionen och att se till att nationella mål och riktlinjer efterlevs.

En stor majoritet i Skåne anser att det är den här vägen som det nya Skånelänet skall vandra. Man är därför väl lämpad att vara pionjär när det gäller att utveckla den regionala demokratin.

Jag som vänsterpartist vill dock betona att vår syn på regional demokrati och vår länstingstanke inte har något med EU:s regionalpolitik att göra. I vår regionala demokrati är det regionen själv, via sin beskattningsrätt, och staten som solidariskt förmedlar medlen till regionerna utifrån de behov och förutsättningar som finns. Sedan är det länstingens och regionens sak att på bästa sätt använda de tillförda medlen. Vi skall flytta makt och medbestämmande, inte via Bryssel utan från Stockholm, till landets olika delar, från Skåne till Norrbotten.

Det är på tiden att regeringen ser till att något händer när det gäller den regionala demokratin. Tidigare regeringar har tillsatt utredningar som stoppats eller lagts åt sidan. Inte heller den här propositionen har en sådan inriktning, utan har mer till uppgift att rationalisera en pågående verksamhet. Därför är det bra att utskottet vill ge regeringen till känna det som står i Vänsterpartiets motion och i flera andra motioner om hur vi ser på den regionala demokratin och hur den skall utvecklas. I maj är det aviserat att regeringen skall komma med ytterligare förslag i frågan. Vi väntar med spänning på den.

I det här perspektivet blir därför frågan om Malmö eller Kristianstad skall vara länets residensstad del i ett större sammanhang. Därför är det bra att utskottet skriver att den frågan bör prövas förutsättningslöst. Det kanske inte ens skall kallas residensstad i fortsättningen. Det förutsätter ju att någon residerar där, och i nuläget är det landshövdingen. De nuvarande landshövdingarna i Malmöhus län och Kristianstad län är entledigade. För att markera att något nytt är på väg att utvecklas föreslår Vänsterpartiet att någon ny landshövding inte utses i det nybildade Skånelänet utan tills vidare ersätts av en regionalt vald styrelse-

ordförande i länsstyrelsens styrelse. Ett demokratiskt valt regionalt parlament, länsting, skall naturligtvis inte styras av en av regeringen utsedd ämbetsman.

En av poängerna med ett demokratiskt valt parlament, eller länsting, är att medborgarna i regionen skall kunna ställa regionens företrädare till svars för sin politik i allmänna val. Då måste man naturligtvis även kunna avsätta dess ordförande, eller vad nu titeln skall vara i framtiden. Att vara landshövding är förknippat med politisk makt och inflytande, utan att regionens medborgare kan påverka förhållandena i demokratiska val. Konungamakten i Sverige är i dag närmast obefintlig, men konungens, numera av regeringens utsedda, fogdar utövar fortfarande sitt ämbete och har så gjort i flera hundra år.

Utskottet tycker att den här frågan kan vänta till regeringens majproposition. Problemet är bara att om regeringen vill att Skåne skall bli först med att utveckla den regionala demokratin kommer det inte att ske förrän tidigast vid ordinarie val 1998. Länsstyrelsens verksamhet föreslås ju att förändras fr.o.m. 1 januari 1997. En regionalt vald ordförande i länsstyrelsens styrelse är en lämplig övergångslösning för att markera att något nytt är på gång.

Som jag tidigare sagt är Vänsterpartiets utgångspunkt när det gäller regional demokrati att man skall utgå från landstingens geografiska utbredningsområden. Finns det dock folklig förankring för att ändra det området, som i Skåneförslaget, skall det naturligtvis genomföras. Där emot skall man undvika för stora områden både arealt och befolkningsmässigt för de nya regionala parlamenten. Annars är det risk för att de regionala företrädarna mister förankring och kännedom om hur regionen fungerar både lokalt och mera övergripande.

Därför skall man vara försiktig med att föreslå hur den nya västsvenska regionen skall utformas och utvecklas. Vänsterpartiet tycker att det skall ske förutsättningslöst, och att det skall framgå tydligt i direktiven till den särskilde utredaren som skall arbeta med denna fråga. Det kommer att ge bättre villkor för den diskussion som utredaren skall ha med de tre länen men också med de många kommuner i framför allt Skaraborgs län som är mycket tveksamma till ett nytt västsvenskt storlän med Göteborg som residensstad.

Att gå försiktigt fram är också viktigt med tanke på att den regionala indelningen kan få en annan roll än vad den gamla länsindelningen hittills haft. Det är något som Vänsterpartiet vill och tror på. Det är i dagsläget svårt att säga vad alternativet är för de kommuner, eller kanske hela Skaraborgs län, som inte vill ingå i eller är tveksamma till att ingå i ett västsvenskt storlän. Utvecklingen av de regionala parlamenten skall inte forceras fram uppifrån utan ha sin förankring hos medborgarna inom regionen. Om detta skall vara en fråga för folkomröstningar eller beslut i nuvarande demokratiska församlingar får avgöras av regionens egna medborgare.

Som en del i sin spariver har regeringen satt upp ett sparbetning för den nya länsindelningen i Skånelän liksom en sådan för det kommande västsvenska länet. Man har utgått från en modell där länsstyrelsens uppgift fyller ett basbehov och jämfört med kostnaderna på Gotland.

Prot. 1995/96:81
17 april

**Fel! Okänt
växelargument.**

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Sedan drar man slutsatsen, att om två länsstyrelser blir en borde man kunna spara i motsvarande omfattning. Detta ter sig som ett något förenklat sätt att beräkna besparingar på.

Det är väl bra om man kan spara på statlig administration. Men att fastställa så precisa sparbetning verkar oklokt, och det blir naturligtvis en tung börda för dem som skall genomföra omorganisationen och den personal som befinner sig i den. Man kan ha det som en målsättning, men inte som ett precist krav.

Utskottet delar Vänsterpartiets uppfattning i frågan, och det är bra. Blir det dock en utveckling av Skånelänets nya organisation där länsstyrelsen får mer av en myndighetsutövande funktion och andra delar av verksamheten flyttas över på ett regionalt valt parlament, får frågan om besparing på länsstyrelserna en helt annan dimension, och då gäller inte dessa beräkningar över huvud taget. Det handlar i så fall om någonting helt annat.

Därmed, fru talman, yrkar jag bifall till reservationerna 1 och 2.

Anf. 25 PER LAGER (mp)

Fru talman! Miljöpartiet har ingenting att erinra mot den aktuella sammanslagningen av länen och länsstyrelserna i Skåne den 1 januari 1997 och därmed att det nya Skåne län skapas. Här finns ett brett folkligt stöd, och arbetet med att samordna verksamheter har pågått i flera år. Residensstadens placering anser vi mindre viktig. Desto viktigare är decentraliseringen av den offentliga verksamheten och förvaltningen över regionen.

Vi stöder förslaget om en utredare som kan ge ett bredare underlag för riktiga avväganden i dessa frågor. Inte heller finner vi anledning att ha någon avvikande åsikt om att Kopparbergs län i stället skall benämnas Dalarnas län från samma tidpunkt

Vi har ändå väckt motioner med anledning av propositionen. Det handlar då om den framtida regionorganisationens och länsstyrelsens förändrade ansvarsområden.

För Miljöpartiet de gröna är det en grundläggande princip att politiska beslut skall fattas så nära de berörda medborgarna som det bara är möjligt. Det handlar om småskalighetens och mångfaldens fördelar. På varje beslutsnivå skall endast de beslut fattas som inte kan fattas på en lägre nivå. Vi menar därmed att ett stort antal arbetsuppgifter som i dag åvilar staten med fördel kan överföras till regional nivå och att demokratin skulle fördjupas genom direktvalda regionfullmäktige, regionalparlament, länsting, eller vilken beteckning man väljer att använda.

Det är dags att avveckla den nuvarande föråldrade länsstyrelsemodellen och ge dagens läns- och/eller landstingsregioner, förändrade eller inte, ett utvidgat ansvar för den regionala planeringen, miljöfrågorna, kommunikationerna, sjukvården och andra frågor med ett klart gemensamt intresse över kommunnivån. Vi är alltså i de här avseendena i stort sett överens med Regionberedningen, som föreslår att det regionala ansvaret förs över från länsstyrelserna till landstingen. Även Vänsterpartiet har i sin motion formulerat en likadan åsikt.

Förändringar av länsgränserna anser vi generellt skall föregås av rådgivande folkomröstningar i berörda kommuner. Vad gäller Skånelännen tycks det dock inte som det ser ut nu så här långt fram i processen att vara nödvändigt. I Västsverige däremot råder inte alls samma enighet, varför omröstningsinstitutet självklart borde användas. Särskilt betydelsefullt är detta för kommunerna i gränsområdena.

En administrativ region skall ha en geografiskt naturlig avgränsning och framför allt inte vara större än att folk kan känna sig hemma. Ju större en region är, desto längre resavstånd och mindre samhörighetskänsla. Men en region skall inte heller vara mindre än att det finns tillräckligt med befolkningsunderlag och skattekraft för de samhällsfunktioner som den har ansvar för.

Det finns i dag flera olika alternativ för ett förändrat västsvenskt län. Det kan handla om den nuvarande s.k. Göteborgsregionen, det kan också vara Göteborg och Bohus län tillsammans med Älvsborgs län, eller mer storvulna planer där man också inkluderar Skaraborgs län och Kungsbacka kommun.

Det finns andra alternativ som är värda att fundera över, t.ex. att Göteborg utgör en Göteborgsregion tillsammans med Mölndal, Partille och Härryda. Man kan också i det sammanhanget göra en Bohus- och Älvsborgsregion och låta Skaraborg vara en egen region.

Att göra ett västsvenskt län av hela området tror inte vi miljöpartister på. Den idén har heller inte, i alla fall inte nu, något täckande stöd.

Annika Nordgren kommer senare i sitt anförande mer ingående att diskutera situationen just för Skaraborgs län.

Rådgivande folkomröstningar måste ingå i förberedelserna för sådana viktiga förändringar, anser vi. Vi föreslår därför att regeringen skall aktualisera och initiera en sådan process ute i kommunerna.

Den 22 januari i år beslöt regeringen att tillsätta en utredare som skall ta upp överläggningar med berörda parter i ett tänkt nytt västsvenskt län. Både Miljöpartiet och Vänstern har reagerat på att man inte i direktiven till utredaren poängterar vikten av ett förutslättningslöst utredningsarbete. Vi har därför gjort en gemensam reservation om ett sådant tilläggsdirektiv.

Fru talman! Frågorna om den framtida regionorganisationen – nya förändrade länsgränser – kommer tillbaka, och vi får därför anledning att diskutera frågan igen. Med dessa ord ber jag att få yrka bifall till reservationerna 2, mom. 6, och 3, mom. 7.

Anf. 26 LENNART NILSSON (s)

Fru talman! Jag skall inte här ge mig in på någon större diskussion om Regionberedningens betänkande, eftersom, som det skrivs i vårt utskottsbetänkande, regeringen kommer att återkomma till denna fråga, som naturligtvis är angelägen för oss alla. Det vittnar den enighet som finns i utskottsbetänkandet om.

Denna fråga handlar om huruvida man skall bilda ett län i Skåne genom en sammanslagning av Kristianstads och Malmöhus län. Det råder en bred enighet om att man bör göra detta. Därför finns det naturligtvis också med i förslaget.

Prot. 1995/96:81

17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Däremot finns det, i alla fall i remissorganen, en oenighet om just residensstaden. Det är angeläget att påpeka det som utskottet skriver. Regeringen kommer att återkomma till frågan om var residensstaden skall ligga under maj. Vi har betonat i utskottsbetänkandet att det är viktigt att det blir en regional balans inom Skåne när det gäller dessa olika verksamheter, så att man inte utarmar olika delar av Skåne län.

Den andra delen, som handlar om Västsverige, är som det sägs i utlåtandet föremål för en utredning. Man skall titta på de olika delarna av Västsverige och se hur detta västsvenska län skall se ut. Det är framför allt kommunerna i utkanten av både Älvsborgs län och naturligtvis Skaraborgs län som berörs.

Jag tycker att det finns en onödig misstänksamhet fån reservanterna. De utgår ifrån att direktiven är så snäva att utredningsmannen inte kan jobba förutsättningslöst. Jag utgår ifrån att man i utredningarna arbetar förutsättningslöst och inte har förutfattade meningar om hur ett västsvenskt län skall se ut.

Den diskussion man för i reservationerna handlar om folkomröstningar. Jag instämmer i den inställning som Per Lager och Owe Hellberg har redovisat, nämligen att beslut skall fattas så nära människorna som möjligt. Det innebär naturligtvis att man skall kunna avkräva politiska företrädare ett ansvar oavsett om frågorna ligger hos kommunen eller landstinget. Om man har det som utgångspunkt stämmer det inte riktigt att vi här i riksdagen skall tala om för människor hur de skall göra.

Om man i någon kommun, Falköping t.ex., vill ha en folkomröstning om dessa frågor, är det bara för kommunen att bestämma sig för att hålla en folkomröstning. Det behöver inte vi tala om från Sveriges riksdag.

Vi gör två tillkännagivanden kring denna fråga. Jag är medveten om att många av dessa frågor hänger ihop med hur vi vill att framtiden skall se ut när det gäller den regionala demokratin – vilka uppgifter som skall ligga på det ena eller det andra organet.

Från socialdemokratin har vi sagt att det bör finnas tre nivåer i Sverige. Det handlar om kommunerna. Det handlar om landstingen, eller vad de nu skall kallas i framtiden – det vet inte jag. Så finns det staten. Det finns alltså tre beskattningsnivåer.

Vi har i ett tillkännagivande sagt att man måste plocka med de frågorna i en kommande proposition, som förra statsrådet Jan Nygren har aviserat till maj. Jag utgår från att vi här i denna kammare kommer att få diskutera de regionala frågorna under året för att ta ställning till hur man skall utveckla den regionala demokratin.

Den andra del som berördes här tidigare är de besparingskrav som finns när man slår ihop de olika länen. Vi har lyssnat på företrädare från de olika länsmyndigheterna. Utskottet konstaterar att regeringen måste återkomma. Det är kanske inte exakt just de utgångspunkter man har haft för besparingar som skall vara rådande när man fattar beslut, utan man måste se frågan i sin helhet och kanske göra andra bedömningar än dem som Statskontoret har gjort i sina utgångspunkter när det gäller besparingar.

Om man gör en sammanslagning av olika län måste man naturligtvis också bedöma helheten. Därför ger utskottet regeringen till känna att regeringen måste titta på dessa besparingskrav och återkomma i samband med budgetarbetet i höst, för att vi skall få en helhetsbild.

Fru talman! Det råder alltså en bred enighet just kring de sakfrågor som behandlas. När det gäller de regionala frågorna får vi naturligtvis återkomma. Vi gör två tillkännagivanden till regeringen i utskottsbetänkandet. Härmed yrkar jag bifall till hemställan i betänkandet.

Anf. 27 OWE HELLBERG (v) replik

Fru talman! Reservationen om hur man skall se på den västsvenska regionen kom till på grund av skrivningarna i texten. Det framgår där tydligt och klart att det skall föras en förutsättningslös diskussion runt frågan om residensstad, eller vad det skall kallas i fortsättningen, i Skåne län. Men i texten om den nya västsvenska regionen står det att de tre länen tillsammans ”i princip” skall bilda den nya västsvenska regionen.

Jag tycker att det är en väldigt tydlig skillnad i skrivning. Naturligtvis är det viktigast vad man gör, men vad man säger är också viktigt.

När det gäller krav på folkomröstningar tycker inte heller Vänsterpartiet att det är riksdagens sak. Jag sade i mitt anförande att den frågan får avgöras på den nivå och i de demokratiska församlingar som redan finns. Den reservationen står inte Vänsterpartiet bakom.

Till sist vill jag säga att jag är litet nyfiken, Lennart Nilsson. Vi har lagt fram ett förslag om att man inte skall tillsätta en ny landshövding i Skåne län. Tycker Lennart Nilsson att man skall satsa på den gamla modellen med länsstyrelse och landshövding på det sätt som vi har för övrigt i Sverige, om man menar allvar med att göra någon förändring för framtiden? Skåne skall ju vara pionjär i detta nya arbete. Det skulle vara intressant att få veta.

Anf. 28 LENNART NILSSON (s) replik

Fru talman! Orsaken till att det står ”i princip” när det gäller Västsverige är att Västsverige ser litet annorlunda ut än vad Skåne gör. Det är enkelt att konstatera.

Skåne som län betraktat är en helhet. Det är ganska geografiskt avgränsat, och avstånden är kortare än i Västsverige. Därför kan man konstatera att det är ganska naturligt att lägga samman Kristianstads och Malmöhus län till ett län.

När det gäller Västsverige finns det alltså ett principuttalande. Det är inte heller så märkligt, eftersom det i Västsverige finns en bred enighet om att man i princip bör lägga samman dessa tre län till ett län. Samtidigt finns det dock en del olösta frågor, och det finns en del kommuner, framför allt i Skaraborgs län, som har ifrågasatt den här tanken.

Nu skall man alltså titta på hur gränserna skall se ut i Västsverige, och vi kommer att få diskutera detta vid ett senare tillfälle. Jag utgår från att det här beslutet kommer att innebära en helt annan länsindelning för Västsverige än den nuvarande, men hur den skall se ut, exakt

Prot. 1995/96:81

17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

vilka kommuner som skall ingå i det nya västsvenska länet, skall man alltså titta vidare på.

När det gäller den andra delen, det som Owe Hellberg har tagit upp i sin reservation, begriper jag inte riktigt logiken. Man säger att länsstyrelserna bör vara en myndighet, statens myndighet, och att man därför bör lägga de regionala frågorna på ett annat organ. Men då faller ju egentligen hela reservationen. Om det kallas för landshövding eller inte måste väl ändå vara upp till staten.

Anf. 29 OWE HELLBERG (v) replik

Fru talman! Lennart Nilsson blandar bort korten litet grand. När det gäller det förutsättningslösa kravet handlar det om residensstad; det handlar inte om länen i Skåne. Vi är ju överens om att de skall läggas samman. Det förutsättningslösa handlar om synen på residensstad.

När det sedan gäller den andra frågan, landshövding eller inte, uppfattar vi det här som ett steg i den demokratiska utveckling och förändring som vi vill ha. Är det så att man inte vill ha den utan nöjer sig med den nya länsindelning som nu blir – man kan mycket väl stanna vid det, om staten så vill – då kan man förstås köra på i gamla hjulspår. Men det här skulle betraktas som en övergångslösning till någonting nytt som inte kan komma förrän tidigast 1998.

Anf. 30 LENNART NILSSON (s) replik

Fru talman! Om man skall ha län och en länsstyrelse utgår jag från att det måste finnas en chef. Vad den chefen kallas kan man egentligen lämna därhän, men det behövs naturligtvis en chef för den här myndigheten som är statens organ.

Sedan utgår jag från att om man renodlar den här myndighetsrollen framöver så kommer det inte ens att behövas en politiskt vald styrelse i länsstyrelsen. Jag förutsätter att sådana frågor förs över till det regionala organet och att det är där de politiska besluten fattas. Länsstyrelsen får då en renodlad myndighetsroll.

Slutligen har naturligtvis inte landshövdingen i dag heller den politiska makt som Owe Hellberg vill göra gällande. Det finns omfattande länsstyrelseinstruktioner om vad landshövdingens roll och uppgift är, och det är att vara statens förlängda arm ute i länen. Det är alltså inte som det var förr i världen då det fanns fogdar, vilket Owe Hellberg var inne på.

Anf. 31 PER LAGER (mp) replik

Fru talman! Eftersom jag har ställt upp på samma reservation som Owe Hellberg vill jag säga till Lennart Nilsson att jag har ungefär samma idé när det gäller det här med skrivningen ”i princip” och att en utredare skall utreda förutsättningslöst.

Regionberedningen berättar ju om en stor oenighet när det gäller det västsvenska länet. Ändå utgår man ifrån att det skall bildas ett västsvenskt län. Därför finns det också en rad mer eller mindre tunga förslag. Jag nämnde några av dem förut. Därför är det extra viktigt att man betonar vikten av att en sådan här utredning är förutsättningslös. Detta

gäller alltså länet och inte specifikt det här med residensstad, även om det givetvis ingår.

När det gäller folkomröstningarna är de förvisso kommunernas angelägenheter. Det är självklart, Lennart Nilsson. Men vad jag ville var att regeringen initierade och uppmärksammade det här behovet för kommunerna, eftersom det är så viktiga frågor. Jag tycker inte att det är något konstigt med det. Det vore ganska naturligt att göra det när det handlar om så här stora förändringar.

Anf. 32 LENNART NILSSON (s) replik

Fru talman! Egentligen är det ganska onödigt med sådana här reservationer. Om det tillsätts en utredningsman som skall åka runt och lyssna på hur kommunföreträdare i Västsverige ser på det här, och om frågan sedan kommer tillbaka till riksdagen så att vi har chansen att diskutera länsgränserna vid ett senare tillfälle, förstår jag över huvud taget inte att man reserverar sig. Det här är ju en fråga som kommer att återkomma till riksdagen. Jag utgår från att alla utredningar prövar olika synpunkter och förslag från såväl enskilda som företrädare för organisationer och utifrån det lämnar förslag som vi senare kan behandla här.

Anf. 33 PER LAGER (mp) replik

Fru talman! När man behandlar frågor finns det situationer när man känner behov av att markera det ena eller det andra. Det här är ett sätt att markera behovet av att utredningen är förutsättningslös med tanke på de förutsättningar som råder just nu. Det är en viktig sak.

Sedan tycker jag också att det är viktigt att betona vikten av att hålla folkomröstningar. Det är en viktig signal att riksdagen väntar sig att sådana skall hållas.

Anf. 34 STIG GRAUERS (m)

Fru talman! ”Länsindelningen i Skåne och Västsverige m.m.” är rubriken på det betänkande som vi nu behandlar. Det är med förlov sagt en mycket pretentiös rubrik med hänsyn till det magra och ofullständiga innehållet i propositionen.

I propositionen finns tre förslag: att Kopparbergs län fr.o.m. den 1 januari 1997 skall benämnas Dalarnas län, att Kristianstads och Malmöhus län den 1 januari 1997 läggs samman till Skåne län samt att de nuvarande länsstyrelserna i Kristianstads och Malmöhus län i enlighet med de riktlinjer som förordas i propositionen läggs samman till en länsstyrelse den 1 januari 1997.

När det gäller Västsverige, som nämns i rubriken, lägger regeringen över huvud taget inte fram något förslag. Det enda man gör är en bedömning, som innebär att ytterligare en utredare skall ta sig an denna fråga. Det enda positiva i denna del av propositionen är att man betonar att den särskilde utredaren skall arbeta förutsättningslöst, vilket diskuterats här tidigare. Vi moderater förutsätter emellertid att utredaren gör en helhetsbedömning när det gäller Västsverige frågan.

Prot. 1995/96:81

17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Att nuvarande Kopparbergs län i fortsättningen benämns Dalarnas län finner jag ganska okontroversiellt.

När det gäller Kristianstads och Malmöhus län finner vi moderater det vara i högsta grad angeläget att denna sammanläggning nu kommer till stånd. Vi har alltså ingen annan mening än regeringen när det gäller strävandena att skapa en väl fungerande regional administration i Skåne. Detta vill jag understryka.

Enligt vår mening borde emellertid en fråga av denna omfattning och betydelse ha presenterats med ett betydligt mer genomarbetat och fylligt material och i en helt annan handläggningsordning än den som den nu fått.

Vi har i vårt särskilda yttrande framfört två viktiga invändningar. Den första gäller den korta genomförandetiden.

Under de drygt åtta månader som nu återstår till dess sammanläggningen skall vara klar, skall dessa stora myndigheter slås samman till en väl fungerande regional organisation. Under tiden som sammanslagningen sker förutses att verksamheten vid de båda myndigheterna bedrivs utan avbrott. Myndighetsutövningen förutses således bli intakt, likaså samhällsservicen.

Vi tvivlar på att detta är praktiskt möjligt, särskilt som regeringen uppdragit åt en utredare att närmare studera lokaliseringen av den regionala offentliga förvaltningen i det nya Skånelänet. Uppdrag skall redovisas den 30 april, och beslut skall fattas här i kammaren före sommaren. Att regeringen inte förmådde förelägga riksdagen ett genomarbetat förslag avseende lokaliseringen i denna proposition, innebär att genomförandetiden blir ett halvår, eller i praktiken fem månader, om semesterperioden frånräknas.

Vi ser mycket allvarligt på detta förhållande och bedömer den föreslagna genomförandetiden som helt orealistisk.

För det andra reser vi invändning mot utskottets beslut att av regeringen begära en proposition innehållande Regionberedningens övriga förslag.

Regionberedningen föreslår nämligen införande av regionparlament. Ett sådant innebär, enligt vår mening, endast att en orationell och ineffektiv organisation konserveras, samtidigt som regionparlamentets beskattningsrätt driver upp skattetrycket till ändå högre nivåer än dagens.

Fru talman! Vi moderater är alltså, som framgår av vårt särskilda yttrande, för sammanslagningen av Kristianstads och Malmöhus län till ett Skånelän, men vi är mycket kritiska till den korta genomförandetiden, och vi avvisar helt Regionutredningens skrivelse om regionparlament.

Anf. 35 LENNART NILSSON (s) replik

Fru talman! Vi hade i utskottet utfrågningar av respektive länsförvaltning, och Stig Grauers minns nog att deras besked till oss var följande: Dröj inte! Det är bättre att fatta beslut, så att vi vet vad vi har att rätta oss efter. Även om de hade invändningar just när det gällde de ekonomiska förutsättningarna, diskussionen om residensstäder och

annat fanns det ett klart och tydligt budskap, nämligen att vi skulle fatta beslut nu och inte dröja. Det står alltså helt i motsats till det Stig Grauers här säger.

Den debatt vi för här i dag handlar om att vi vill utveckla demokratin. Jag skall bara läsa upp hur Moderaternas syn på demokrati är. Det står följande i deras särskilda yttrande: "Landstingens dominerande uppgift är i huvudsak finansiering och produktion av sjukvård. Dessa uppgifter kan med fördel föras över till den privata sjukvårdssektorn."

Moderaterna vill alltså avveckla allt som handlar om landsting och regional demokrati och föra över det till den privata sektorn. Jag tycker att detta är verkligt anmärkningsvärt, när man diskuterar demokrati i ett land.

Anf. 36 STIG GRAUERS (m) replik

Fru talman! Det är riktigt att företrädarna för de båda länen betonade att den här sammanslagningen inte skulle fördröjas ytterligare. Men detta var i och för sig inget skäl för att lägga fram en ofullständig och ogenomtänkt proposition. Det var absolut inget skäl för att pressa genomförandetiden så till den grad att två stora myndigheter, med flera tusen anställda, skall läggas ned för att sedan växa upp i något helt nytt under så kort tid som fem månader. Man får komma ihåg att det inte bara är det att folk skall flytta till en ny ort, utan människor skall också få nya uppgifter. En ny organisation skall bringas att fungera, och en myndighetsutövning skall hållas intakt. Det är detta som vi är mycket kritiska till.

Sedan är det så, som Lennart Nilsson säger, att vi tycker att tre nivåer för den offentliga förvaltningen är en nivå för mycket. Vi har bl.a. studerat, inte bara i Sverige utan även i andra länder, och funnit att ju fler nivåer man har, desto högre blir skattetrycket. Redan detta är ett motiv för att se över den offentliga förvaltningen i landet.

När det sedan gäller landstingens verksamhet, som Lennart Nilsson pekade på, har vi tidigare vid många tillfällen talat om att vi ser en omstrukturerings av hela sjukvården, där man kan lägga den såväl på en offentlig verksamhet som på t.ex. landstingen, men samtidigt vill vi ha en privat verksamhet. Vi menar att det ger en jämförbarhet för människorna i samhället, som ökar kraven på vården och som förbättrar vården. Detta är alltså våra motiv.

Anf. 37 LENNART NILSSON (s) replik

Fru talman! I min hand har jag bostadsutskottets betänkande nr 9, som handlar om länsindelningen i Skåne och Västsverige. Det finns inga moderata reservationer till betänkandet. Jag vill bara notera det, med utgångspunkt i den kritik som Stig Grauers riktar mot förslaget.

Anf. 38 STIG GRAUERS (m) replik

Fru talman! Det är riktigt att vi valde vägen att inte lägga några reservationer, av det skälet att vi fann det så angeläget att länsgränserna i Skåne nu klarades ut en gång för alla. Då valde vi i stället att framföra vår kritik mot det förslaget i ett särskilt yttrande. Vi anser alltså att

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:81
17 april

***Fel! Okänt
växelargument.***

förslaget är ofullständigt, ogenomtänkt och ogenomarbetat. Det har vi framfört i vårt särskilda yttrande. Men vi tycker att den dominerande tanken, att få en ny struktur nere i Skåne, var det viktiga, och därför valde vi att inte lägga någon reservation.

Anf. 39 RIGMOR AHLSTEDT (c)

Fru talman! Nu börjar jag förstå den diskussion som moderaterna förde i bostadsutskottet.

Med den här propositionen, som vi nu debatterar och som vi senare skall fatta beslut om, inleder vi ett förändringsarbete i vårt land beträffande länens indelning och arbetssätt. Det kan sägas vara ett pilotprojekt, och det är oerhört viktigt att detta blir rätt från början, då det säkerligen kommer att få efterföljd i andra delar av landet.

Kristianstads län och Malmöhus län läggs samman till Skåne län. Om detta tycks det finnas en samstämmighet, eftersom det finns praktiska frågor som man nu anser att man kan hjälpas åt med på ett mycket bättre sätt än tidigare.

När det gäller en sammanläggning av Västsverige är det en betydligt svårare länsfråga att lösa. Här har man inte heller folket med sig. Det finns de som inte alls ser ett enat Västsverige som någon fördel. Man vill behålla gränser eller ha en annan lösning. Jag besökte Halland för en tid sedan, och där sade man helt klart: Håll Halland helt!

Fru talman! Det är absolut nödvändigt att utredningen lyssnar in och tar hänsyn till allas åsikter. Detta vill vi skicka med till utredningen, som skall vidareutreda Västsveriges organisationsmodell. Utan folkets medgivande skall man inte genomföra något. Länsstillhörighet betyder hemhörighet, men det handlar också om huruvida man har långt till eller nära till samhällsservice.

Centerpartiet anser att en ny länsindelning absolut måste kombineras med en reform som flyttar över ansvaret för den regionala utvecklingen från länsstyrelser till ett folkvalt organ, ett regionfullmäktige.

Vi vet mycket väl att landstingen i dag är folkligt förankrade, men de har inte helhetsbilden. Vi vet också att det på länsstyrelsenivå finns ett tydligt demokratiskt underskott. Huvuddelen av länsstyrelsens ärenden avgörs av tjänstemän, utan offentlig debatt.

Jag har inte uppfattat att vi på något vis har fått en lägre skatt för det, så jag förstår fortfarande inte vad moderaterna är ute efter om man inte vill vara med om att inrätta ett folkligt regionalt fullmäktige.

Vi förespråkar alltså direktvalda organ, som övertar huvuddelen av länsstyrelsens och landstingets uppgifter. Det skall finnas största möjliga närhet till besluten genom lokalt beslutsfattande. Makt och beslut måste också flyttas härifrån, från staten, ned till regional nivå.

En reform av länsindelningen får alltså inte endast handla om att sammanföra två eller flera länsstyrelser till en eller två eller flera län till ett län. Reformen måste gå mycket djupare än så. Vi måste faktiskt koppla detta till en utveckling av den lokala och regionala demokratin. Medborgarna måste känna delaktighet. Politiken på alla nivåer måste hela tiden ha en folklig förankring. Politiker som folkets ombud – för

det är vad vi är – måste också ha kontakt med människorna. Då kan människor känna tilltro till beslut som skall fattas.

Det krävs nu en utveckling som stärker demokratin sett från de enskilda människornas utgångspunkt och inte ett synsätt som urholkar den. Besluten måste fattas nära människorna. Människorna måste veta att man får ut det man betalar för.

Fru talman! Vi vet också att under 1900-talet, särskilt senare tid, har behovet av samverkan över gränser ökat. Det finns många exempel på det. Det gäller ekonomiska prioriteringar vid satsningar på järnvägar, vägar och telekommunikationer. Det kan också gälla synen på näringslivet och satsningar på utbildning och kompetensutveckling, men inte minst gäller det sjukvårds-, hälsovårds- och kultursidan. Även av den anledningen är det viktigt att folket är med och att vi får en förändrad länsindelning med en demokrati där ansvar och befogenheter som i dag finns inom länsstyrelse och landsting överförs till ett direktvalt organ.

Centerpartiet anser att detta regionfullmäktige bör koncentrera sig på följande fem viktiga uppgifter:

1. Ökade insatser för regionens behov av utvecklad infrastruktur.
2. Tydlig strategi för att aktivt bidra till regionens kompetensutveckling.
3. Stärkt regionalt inflytande över näringslivsutvecklingen, arbetsmarknads- och regionalpolitik.
4. Ansvar för utveckling av miljökompetens och de naturliga energitillgångar som varje region ändock har.
5. Gemensamt och övergripande ansvar för sjukvård och folkhälsa.

Fru talman! Jag har uppehållit mig vid de synpunkter som vi i Centerpartiet har tagit upp i vår motion. Jag anser att den motionen har blivit mycket välvilligt behandlad av utskottets majoritet. Den starka skrivning som nu finns i propositionen på s. 6 har gjort att jag inte har funnit någon anledning att reservera mig. Jag räknar med att Regionberedningen i sitt fortsatta arbete beaktar vad utskottet har sagt, nämligen att man skall ansluta sig till vad Centerpartiet har framfört i sin motion angående vikten av demokratifrågorna i denna reform av länsindelningen. Vi ser det nybildade Skånelänet som en övergång till att vi får ett regionalt fullmäktige även för Skåne.

Bifall till propositionen!

Anf. 40 STIG GRAUERS (m) replik

Fru talman! Det är naturligtvis glädjande att Rigmor Ahlstedt har kommit underfund med vad vi vill i moderat politik och vad vi har sagt i bostadsutskottet, även om jag tycker att det är ganska sent.

Varför frågar Rigmor Ahlstedt om moderaterna är emot ett folkligt regionalt fullmäktige? Jag tycker att detta är en viktig fråga och jag vill först säga att vi i en mycket noggrann analys av svenskt offentligt samhällsliv har funnit att två nivåer räcker.

Det andra jag vill säga är att när vi gör jämförelser med andra länder finner vi att de länder som har flera nivåer regelmässigt också har högre skattetryck, och det är vi som bekant emot.

Prot. 1995/96:81

17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Rigmor Ahlstedt säger att besluten skall fattas nära människorna. Ja, vi säger helt enkelt att besluten skall fattas av människorna. Det är detta som är vår huvudinvändning mot en stor och ytterligare utbyggd offentlig sektor, att människorna måste påverka sina företrädare att fatta besluten, medan vi säger att människorna själva skall fatta besluten. Det är den springande punkten i den demokrati vi för fram.

Anf. 41 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik

Fru talman! Det finns onekligen frågor som man kan lösa regionalt tillsammans med andra, det må gälla över länsgränser. Men det finns också frågor där man behöver fatta besluten ännu mer lokalt, nämligen i kommunerna. Jag tycker att det är litet anmärkningsvärt att moderaterna inte ser den biten också, ser den lilla kommunen där man skall fatta de riktigt, riktigt nära besluten till sådana övergripande frågor som regionen skall fatta beslut om. Det är onekligen ett långt steg till staten fortfarande.

Men jag kan hålla med om att när man har utrett detta, när det har körts i gång, behövs det att man hastar långsamt till nästa steg, så att man också tittar över: Hur blev det egentligen med Skåne län?

Anf. 42 STIG GRAUERS (m) replik

Fru talman! Rigmor Ahlstedt och jag är helt överens om att många beslut skall fattas på kommunal nivå. De beslut som kommunerna skall och bör fatta tycker vi också skall ligga på kommunal nivå. Det är det viktiga. Det finns ingen anledning att ha en mängd mellannivåer.

Fördelen är att kommuner som delar ett intresse på ett område skall kunna enas om detta och fatta besluten kring det. Fler beslutsnivåer gör emellertid att människorna får träda tillbaka och skjuta fram sina politiska företrädare, och företrädaren kan aldrig beskriva den enskildes villkor, möjligheter och idéer så bra som den enskilde kan göra själv i ett fritt val.

Vi har alltså olika åsikter om detta, men kommunernas ställning i det offentliga livet håller vi som moderater fortfarande på.

Anf. 43 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik

Fru talman! Jag tycker att moderaterna glömmer bort hur Sverige ser ut. Vi har ett mycket långsmalt land. Norrland är totalt olikt Skåne. Jag tycker när jag sitter i bostadsutskottet, där jag sitter i mitten, att jag på något vis sitter litet grand i kläm mellan företrädare som kommer från Skåne, från Norrland och från Västsverige. Uppland finns också. Vi är så väldigt olika i vårt land, därför är det väldigt viktigt att det finns regioner som håller samman likheterna i de olika regionerna.

Jag tror aldrig att vi kommer så långt att vi får enbart Sverige och på nästa nivå små kommuner. Det finns ett klart intresse av att det också finns regioner som kan samarbeta.

Anf. 44 ERLING BAGER (fp)

Fru talman! Som framgår av detta betänkande Länsindelningen i Skåne och Västsverige står Folkpartiet bakom majoritetsskrivningen i betänkandet i dess helhet.

Jag tycker också att det är mycket bra att vi i utskottet i betänkandet så klart har kunnat formulera de krav vi ställer på de kommande propositionerna gällande de länsindelningar som är aktuella.

Jag vill här kort understryka att utskottet nu förväntar sig att regeringen i maj månad lägger fram en proposition om Skåne som klart lever upp till de krav som utskottet här ställer. Allt annat handlande av regeringen i denna fråga är självfallet oacceptabelt. För att detta skall vara helt klart inför majpropositionen har vi i betänkandet också föreslagit ett tillkännagivande, där vi för fram att Regionberedningens förslag skall behandlas i propositionen och att resultatet av regeringens beredning av frågan om den regionala ansvarsfördelningen då skall presenteras klart för riksdagen. Därmed kommer ju också Regionberedningens sammantagna förslag under riksdagens prövning. Den ståndpunkt som utskottet här intar ligger också i linje med vad som i en rad motioner anförts om den nya länsindelningen av Skåne.

Fru talman! När det gäller Västsverige kommer ju propositionen först nästa år. Men vi påpekar också i detta betänkande att det finns en bred uppslutning kring en länsindelningsreform i Västsverige. Den exakta geografiska indelningen skall en särskild utredare nu på nytt gå igenom. Denne utredare får vi nu vänta på till den 30 november 1996, då han senast skall vara färdig.

Utskottet förutsätter också att de motionskrav som har inkommit och som berör Västsverige skall prövas på ett noggrant sätt i denna utredning. Det gäller inte minst folkpartimotionen om residensstad.

Avslutningsvis vill jag betona det viktiga i att också tidsschemat för den kommande propositionen som berör Västsverige hålls och att vi senast vårvintern 1997 till riksdagen får en proposition om en ny länsindelning också för Västsverige.

Anf. 45 BÖRJE NILSSON (s)

Fru talman! I Skåne pågår sedan flera år en process i vilken kommuner och landsting gemensamt arbetar för att Skåne skall bli en administrativ enhet och för att de gemensamma resurserna skall användas mer effektivt. Det finns också en mycket stor enighet i Skåne om dessa strävanden.

Vi närmar oss nu slutfasen i utvecklingsprocessen mot ”ett enat Skåne”. Konkret handlar det om samordning och uppbyggnad av hela den offentliga verksamheten i Skåne, vilket innebär sammanläggning av de båda länen, Kristianstads och Malmöhus län, till ett Skånelän samt sammanläggning av de tre sjukvårdshuvudmännen till ett gemensamt landsting.

Regionberedningen, som har till uppgift att utreda förändringen i Skåne, konstaterar i sitt betänkande helt riktigt att den demokratiska förankringen är dålig vid behandlingen av frågor som har stor betydelse för Skånes utveckling. Jag tror att det är på samma sätt i många andra

Prot. 1995/96:81

17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

delar av landet. Beredningen ansluter sig därför till den uppfattning som vi har framfört från Skånes sida, att viktiga frågor bör samlas i ett regionalt demokratiskt organ, alltså i ett regionparlament med vidgade befogenheter. Det bör nu ske.

Det som vi nu behandlar med anledning av bostadsutskottets betänkande är bara en del av processen, nämligen sammanläggningen av de båda länen till ett Skånelän. Det berör även den statliga förvaltningen på regional nivå vid sidan av länsstyrelserna.

Beträffande landstingsindelningen finns det en önskan att gå samman till ett landsting 1999. En Skånestyrelse har också bildats för att ha ett sammanhållande ansvar och en fastare organisation för de regionala utvecklingsfrågor som berör hela Skåne.

Skånefrågan är ju ingalunda fri från komplikationer. Vi har haft och har delvis fortfarande en mycket intensiv debatt, framför allt när det gäller lokaliseringen av förvaltningen. Det är i och för sig inte så märkligt med hänsyn till att det är en stor fråga, som innebär en genomgripande förändring av förvaltningsorganisationen och styrfunktionen. Det är också viktigt att den diskuteras rent allmänt av många.

En brist i Skåneprocessen är att man inte tidigare har tagit ett helhetsgrepp och klarat ut lokaliseringen av olika organ. Det sker nu genom den särskilde utredare som regeringen har tillsatt.

Syftet med denna åtgärd är att man skall ge en samlad bild av offentlig förvaltnings lokalisering i regionen mot bakgrund av den nödvändiga balanseringen av olika samhällsfunktioner i Skåne. Detta innefattar enligt propositionen verksamhet som bedrivs av den nya länsstyrelsen, det kommande Skånelandstinget, Skånestyrelsen och andra offentliga organ.

Regeringen utgår i propositionen också från att verksamhet kommer att utövas i såväl Malmö som Kristianstad, oavsett vilken av dessa orter som görs till residensstad i Skåne län. Strävandena att uppnå inomregional balans tillgodoses genom lokalisering av delar av övrig regional förvaltning till andra orter än residensstaden, enligt regeringen. Det handlar alltså i första hand om att peka ut dels en huvudort för länsförvaltningen, dels ett regionalt politiskt centrum med regionparlament samt förvaltning, inklusive Skånelandstinget.

Jag tycker att det är bra att man nu tar ett samlat grepp i denna ömtåliga lokaliseringsfråga, som dock skall redovisas i uppföljningspropositionen i maj.

Jag kan också notera att bostadsutskottet betonar vikten av att de pågående övervägandena i frågan om lokalisering av förvaltningen i det nya länet görs så, att en rimlig inomregional balans uppnås. Utskottets uppfattning är att utredaren förutsättningslöst har att pröva frågan och lägga fram förslag till regeringen. När regeringen har fått ett beslutsunderlag och gjort sin bedömning skall alltså frågan underställas riksdagen – det är ordningen.

Denna uppläggning sätter nu press på utredaren och alla parter i Skåne som är med i diskussionen att komma fram till en lösning som upplevs som rimlig och som lägger grunden för ett bra samarbetsklimat i Skåne i framtiden.

En oerhört viktig utgångspunkt för Skånesammanläggningen är att utveckla den regionala självstyrelsen. Regionberedningen har också föreslagit att det regionala utvecklingsansvaret förs över från länsstyrelsen till den direktvalda församlingen, regionparlamentet. Genom att man lägger över hela utvecklingen till ett folkvalt organ ökar demokratin i regionen högst väsentligt.

Den verksamhet det här gäller omfattar regional utveckling i vid mening såsom fysisk strukturplanering, kommunikationer, kollektivtrafik, infrastrukturinvesteringar, högre utbildning och forskning. Ytterligare uppgifter är hälso- och sjukvård, kultur och miljö. På den här punkten är det alltså mycket viktigt att man följer Regionberedningens förslag. Jag uppfattar det också så, att det finns en mycket bred opinion för att så sker.

Utskottet anger också i betänkandet att man från regeringskansliet fått besked om att Regionberedningens förslag om den regionala ansvarsfördelningen kommer att behandlas i majpropositionen. Det är värdefullt, men för att försäkra sig om att så verkligen kommer att ske föreslår utskottet också ett tillkännagivande till regeringen att resultatet av beredningen av denna fråga underställs riksdagens prövning. På det sättet sätter man också ett tryck på regeringen, vilket jag tycker är värdefullt.

I den socialdemokratiska motionen från Kristianstads län uttalade vi en tveksamhet att dela upp Skånefrågan i olika propositioner. Vi förordade att lokaliseringen av all regional förvaltning skulle klarläggas fullt ut och behandlas sammanhållet med frågan om det framtida regionparlamentets kompetens när det gäller utvecklingsansvaret. Målet måste då vara att hela Skåne skall utvecklas.

Jag uppfattar bostadsutskottets betänkande så att vi längre fram i vår får en sammanhållen behandling av frågan i riksdagen, vilket var syftet med vårt motionskrav. Det sägs också i betänkandet att utredaren förutsättningslöst skall pröva lokaliseringen av olika förvaltningar för att därefter redovisa dem till riksdagen. Garantier lämnas också i betänkandet för att frågan om det regionala utvecklingsansvaret skall behandlas i majpropositionen. Därmed får vi en behandling där frågan belyses i sin helhet.

Slutligen vill jag ge bostadsutskottet en eloge. Man har hanterat frågan på ett klokt sätt. Vidare har mycket viktiga markeringar i olika avseenden gjorts som man måste ta hänsyn till. Genom det ställningstagande som utskottet gör i betänkandet har jag inga svårigheter att följa utskottets förslag.

Anf. 46 BERTIL PERSSON (m)

Fru talman! Ett enat Skåne är en efterlängtd insats för södra delen av vårt land. Jag har många gånger i denna talarstol talat om behovet av att få bort den gräns som alltsedan Roskildefreden har kluvit Skåne i två delar.

Skåne är en enhet och har historiskt alltid varit en enhet. Skåne har en egen identitet. Man rör sig inom Skåne, men relativt litet utanför dess gränser.

Prot. 1995/96:81

17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Alltsedan Roskildefreden har Skåne alltså varit delat. Man har velat separera de sävliga slättbönderna från de hetsiga göingarna. Den delningen har varit ytterligt frustrerande för oss under de senaste 300 åren.

Det är en hämsko för planeringen att ett naturligt sammanhängande landskap är delat. Det har funnits en bred politisk enhet, och denna har blivit alltmera markant, om att inte minst med hänsyn till de nya förutsättningarna i och med Öresundsbron och EU-inträdet få möjlighet att driva en planering för Skåne – gemensamt och i gemensamma forum.

I Skåne blir det rationellt att få ett gemensamt län, en gemensam enhet. Allting finns ju i Skåne. Där finns industritraditionen. Där finns universitet med forskning och utbildning. Där finns småföretagsamhet. Där finns ett brett fritidsutbud och ett stort kulturutbud. Där finns en stor livsmedelsproduktion. Problemet är att det här är lokaliserat till olika orter och olika län och att beslut fattas i olika forum.

Beslutsfunktionen är i själva verket uppdelad på två län, tre landsting – dvs. två landsting och en landstingsfri stad – två kommunförbund och fem kommunalförbund. Det är klart att det har varit, och är, väldigt svårt att hantera en rationell beslutsfunktion med så många forum som skall ta ställning i olika sammanhang.

Ett enda län ger förutsättningar för både ett landsting och ett gemensamt kommunalförbund. Att vi avvisar ett regionalparlament har Stig Grauers gått in på. Därför tänker jag inte beröra det. Jag vill bara säga att jag stöder alla hans argument i frågan.

Här finns möjligheter att gemensamt i olika organ planera för Skånes utveckling – för dess näringsliv, dess miljö och dess trafik med tåg och vägar samt för den fysiska planeringen och den mer avancerade kulturen.

Inte minst på sjukvårdsområdet skapas det också förutsättningar. Skåne har nämligen en lång rad sjukhus lokaliserade längs landstingsgränserna. Man har där konkurrerat och försökt hindra patienterna att passera landstingsgränsen. Framöver kan man alltså i ett gemensamt landsting på ett mycket enklare sätt skapa en samverkan.

Det här med ett enat Skåne skapar också helt andra förutsättningar för Östersjösamarbetet och för samarbetet med Baltikum, Polen, Själland och Nordtyskland, eftersom *en* part förhandlar och diskuterar med andra parter på andra sidan av Östersjöns vatten.

Naturligtvis kan det alltid hävdas att det går att lösa samverkan i Skåne på andra sätt. Men det är ett stort steg i rätt riktning när vi nu får ett län och förutsättningar för ett landsting och ett kommunalförbund där vi gemensamt kan lösa våra framtidsfrågor.

Utskottets förslag om ett gemensamt Skånelän är ett mycket viktigt steg på vägen mot att skapa en stark tillväxtregion i Skåne.

Anf. 47 BENGT HARDING OLSON (fp)

Fru talman! Grundfrågan i dagens debatt är: Hur skall Sverige egentligen styras på regional nivå? Det regionala styrsystemet består av två tätt sammanflätade delar: dels statlig regional styrning, dels regionalt självstyre. Målet är att uppnå lämplig balans mellan dessa båda.

Regeringens hantering av regionfrågan har beklagligtvis omöjliggjort en gemensam handläggning av de båda delarna och därigenom försvårat en helhetsbedömning i riksdagen. Detta är inte glädjande. Däremot är det glädjande att ett enigt bostadsutskott har gjort en, vill jag säga, enastående insats för att säkra den regionala balansen genom sin beställning av ett nytt regeringsförslag som innebär ett regionalt självstyre, i linje med Regionberedningens modell.

Även om det från denna talarstol oftast utdelas kritik i olika former vill jag faktiskt härmed framföra mitt varma tack särskilt till Lennart Nilsson och övriga socialdemokrater i bostadsutskottet, framför allt därför att de representerar regeringsmakten.

Fru talman! Samtidigt hör man emellertid allt oftare fula antydningar riktade mot utskottet om att man egentligen inte vill ha regionalt självstyre, om att skrivningen i betänkandet medvetet gjorts luddig och om att utskottsbeslutet ingenting är värt.

Fula antydningar riktas också mot regeringen om att man kommer att trotsa riksdagsbeslutet, om att det kommande regeringsförslaget i bästa fall närmast blir innehållslöst och inte ger regionalt självstyre värt namnet och om att man helt struntar i Regionberedningens modell.

Det är allvarliga anklagelser mot både utskottet och regeringen. Jag vill inte tro på dem, men de måste få ett svar här och nu i denna kammare, lämpligen av bostadsutskottets presidium – Knut Billing och Lennart Nilsson – men också gärna av övriga partirepresentanter i utskottet liksom av någon från regerings sida. Beklagligtvis är inrikesminister Jörgen Andersson inte i kammaren i dag. Men jag antar att någon eller några av de socialdemokratiska ledamöterna känner ett ansvar också för regeringens framtida handlande. Om det är Lennart Nilsson eller Lars-Erik Lövdén får ni själva avgöra.

Men jag tycker att dessa antydningar måste undanröjas. Jag hoppas på ett svar som innebär att vi återför demokratin till ordningen i denna mycket viktiga regionala fråga.

Anf. 48 LENNART NILSSON (s) replik

Fru talman! När vi i bostadsutskottet har behandlat den här frågan har i varje fall vi socialdemokrater arbetat utifrån den utgångspunkten att det bör finnas en bred uppslutning kring dessa frågor. Vi är intresserade av och tycker att det är viktigt med demokratifrågorna, att det hela utvecklas utifrån Regionberedningens förslag.

Betänkandet bygger helt enkelt på att det förre statsrådet Jan Nygren har sagt – och det har också angetts i en propositionsförteckning – att dessa förslag skall tas upp i majpropositionen.

Om det nu är så som Bengt Harding Olson säger, att det antyds att man skulle trotsa beslut osv., är detta naturligtvis väldigt allvarligt. I och med att bostadsutskottet och därmed riksdagen gör ett tillkännagivande måste den nuvarande regeringen och den nye ministern i så fall lämna en bra motivation om det inte skulle komma något förslag. Hela vårt utskottsbetänkande bygger på de uppgifter som har lämnats av Jan Nygren. Skulle det ske några förändringar är det väl lämpligt att Bengt Harding Olson ställer den frågan till den nye ministern.

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 49 BENGT HARDING OLSON (fp) replik

Fru talman! Det är intressant att få Lennart Nilssons svar på frågan. Jag hade kanske hoppats på ett klarare besked. Å ena sidan inser jag att Lennart Nilsson inte sitter i regeringen och att han inte är inrikesminister. Å andra sidan är det beklagligtvis en viss glidning i svaret, men jag hoppas att jag har uppfattat det fel. Lennart Nilsson sade att det skulle finnas en möjlighet för inrikesministern att inte komma med något förslag, om han har en bra motivering för detta. Enligt min uppfattning finns det inga bra motiveringar för att avstå från att komma med ett förslag om ett verkligt regionalt självstyre. Det finns över huvud taget ingen motivering som är acceptabel. Det är därför som jag går upp i den här debatten. Vi skall klart från kammaren markera att vad vi beställer är ett verkligt regionalt självstyre, inte något snömos eller någon pappersprodukt.

Anf. 50 LENNART NILSSON (s) replik

Fru talman! Det var naturligtvis därför som jag och bostadsutskottet fick beröm av Bengt Harding Olson, för att vi gör ett tillkännagivande om att det skall komma ett förslag. Jag utgår ifrån att det kommer ett förslag utifrån den beställning som riksdagen gör till regeringen. Men det är klart att jag kan ju inte lämna någon garanti. Oavsett vem som regerar och vad man hittar på i kanslihuset kommer riksdagen i dag att fatta beslut om att det skall läggas fram ett förslag.

Anf. 51 BENGT HARDING OLSON (fp) replik

Fru talman! Jag är mycket mera nöjd med Lennart Nilssons svar nu. Han säger att han utgår ifrån att det skall komma ett förslag om regionalt självstyre. Då är jag nöjd och glad med det svaret. Även om vi inte har någon representant från regeringen här utgår jag ifrån att man kan läsa innantill i snabbprotokollet.

Anf. 52 OWE HELLBERG (v) replik

Fru talman! Egentligen håller jag med Bengt Harding Olson om att den här frågan naturligtvis skulle ha hanterats i ett sammanhang. Vi från Vänsterpartiet skrev ju vår motion för att förklara att vi ville se detta som en fortsättning. Vi anser ändå att man kan börja med detta första steg, länsindelningen, för att sedan gå vidare. Däremot kan frågorna om länsförvaltningen och dess organisation komma i ett helt annat ljus när man börjar att fundera över hur det hela skall se ut. Så visst är det litet konfunderande och litet svårt.

I slutbehandlingen av ärendet i utskottet fanns det också de som ville ändra i skrivningarna, och det var ledamöterna från Moderata samlingspartiet. Men jag sade då med eftertryck att det som vi hade kommit överens om skulle gälla i fortsättningen. Jag är tacksam för att också den socialdemokratiska gruppen och övriga som deltog i beslutet ställde sig bakom detta.

Anf. 53 BENGT HARDING OLSON (fp) replik

Fru talman! Jag noterar med tacksamhet att också Vänsterpartiet ställer sig bakom ett regionalt självstyre värt namnet. Mot den bakgrunden får vi en sådan kraftfull majoritet, oavsett om det finns något parti som inte är lika glasklart på den här punkten. Detta är en utomordentligt viktig markering från riksdagen om vad vi förväntar oss att propositionen i maj skall innehålla.

Anf. 54 ANNIKA NORDGREN (mp)

Fru talman! Regeringen anser att Göteborgs och Bohus län, Älvsborgs län samt Skaraborgs län skall läggas samman till ett storlän som skall heta Västra Götalands län.

Nu skall beslutet skjutas upp i och med att regeringen inte anser sig kunna köra över en så stor majoritet mot förslaget som finns speciellt i Skaraborg, där det faktiskt bara är fem kommuner av 17 som vill att länet skall upplösas för att ingå i detta storlän. Och det är ju positivt att regeringen nu har tagit till sig detta. Men intentionerna finns givetvis kvar, både i regeringen och hos bostadsutskottets majoritet.

Majoriteten i bostadsutskottet skriver nämligen att utskottet anser det vara viktigt att arbetet med att bilda ett västsvenskt län drivs vidare så att beslut kan fattas utan ytterligare dröjsmål. Man poängterar vikten av att tidsgränser sätts och att de inte överskrids. Detta anses nödvändigt så att ett västsvenskt län skall kunna bildas den 1 januari 1998. Utskottet skriver "att så bör ske är utskottets mening".

Regeringen skriver i propositionen: "Det finns en bred uppslutning kring en länsindelingsreform i Västsverige. Den närmare utformningen av ett nytt västsvenskt län är emellertid ifrågasatt och därför går det inte nu att lägga fram ett långsiktigt hållbart förslag om ny länsindelning."

Därför tycker regeringen att det nu skall utredas hur det framtida storlänet kommer att se ut. Frågan måste alltså övervägas ytterligare, och då har man tillsatt en särskild utredare. Utredaren har i uppdrag att ta upp överläggningar med företrädare för kommun, landsting, länsstyrelse och andra berörda parter i de berörda länen.

I propositionen står det att inriktningen på arbetet bör vara att i princip Göteborgs och Bohus län, Älvsborgs län och Skaraborgs län den 1 januari 1998 läggs samman till ett västsvenskt län samtidigt som länsstyrelserna i de berörda länen förs samman.

Det minsta man kan begära är att utredningsarbetet skall ske förutsättningslöst, och detta har jag motionerat om. Som svar på mitt motionsyrkande skriver bostadsutskottet att de överväganden som skall ske kommer att ske förutsättningslöst i och med att det framgår av utredarens direktiv. Då är min stilla undran: Varför har man inte helt enkelt skrivit in detta i direktiven?

Miljöpartiet i Skaraborg vill att det skall hållas folkomröstning. Det skulle bilda en bra grund för utredaren att gå vidare utifrån. Vi anser att förändringar av länsgränser – som Per Lager tidigare har tagit upp – generellt skall föregås av rådgivande folkomröstningar i berörda kommuner. Detta borde givetvis genomföras *innan* man startar utredningen.

Prot. 1995/96:81

17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag undrar med vilken trovärdighet man kan hävda att det är fråga om en utredning över huvud taget. Kan det kallas utredning om man åker på turné och inhämtar synpunkter, när alla vet vad regeringen tycker och tänker om saken och vad man skriver i både propositionen och utskottsbetänkandet? Det enda man inte vet är vilka kommuner som skall ingå i storlänet.

Vad vill man vinna med ett västsvenskt storlän egentligen? Vad jag kan fundera ut efter att ha läst betänkandet och propositionen är att det skall bli rationellt med ett större län. Men hur och för vem det skall bli rationellt redovisas inte. Det blir det knappast för den enskilde individen i alla fall. Den enskilde individen upplever ju i stället att det blir ett längre avstånd till beslutsfattarna och att resurser tas från regionens kransområden till storstäderna.

I propositionen hävdas att utvecklingen på den europeiska kontinenten lett till att den regionala nivån fått ökad betydelse i såväl ekonomiskt som politiskt avseende. Man vill nu t.o.m. EU-anpassa den svenska länsindelningen. Men här missar man en väldigt viktig sak, nämligen att regionerna i EU är oändligt mycket större än ett västländskt storlän någonsin skulle kunna bli. Därför tycker jag att man borde undvika den omväg som det innebär att centralisera på bekostnad av småskaligheten. Jag är nämligen helt övertygad om att vi framöver kommer att se att behovet av ett småskaligt samhälle kommer att bli mer och mer uttalat. Därför vore det att gå en väldig omväg, att centralisera och göra sammanslagningar till storskaliga enheter, stora län.

Regeringen skriver också i propositionen: "För utvecklingen i Västsverige utgör nuvarande länsgränser en olägenhet från planerings- och samordningssynpunkt."

Men jag undrar då hur i hela friden man skall kunna uppnå en högre grad av samplanering och samordning, om man kör över en majoritet av befolkningen. Självfallet behöver vi mer samarbete, både inom Skaraborg och mellan Skaraborg och andra län i Västsverige. Men det går ju inte att administrera fram kreativitet och samarbete, och det går ju inte att besluta om det. Däremot skall man skapa förutsättningar för kreativitet och samarbete. Nya gränser skapar inte mer samarbete, speciellt inte om man inte har hört vad folket tycker om dessa gränser.

Fru talman! Slutligen har jag svårt att tro att någon på allvar tror att det skulle vara främjande för samarbete och utveckling att köra över en så stor majoritet av Skaraborgs kommuner och fortsätta driva storlänsfrågan.

Jag hoppas nu att denna debatt, i alla fall i riksdagsprotokollet, ger klara direktiv till utredaren om behovet av att frågan utreds förutsättningslöst och att man inte skall läsa så mycket om de intentioner som både bostadsutskottet och regeringen har skrivit i betänkandet respektive propositionen.

Anf. 55 ROLF GUNNARSSON (m)

Fru talman! Jag tänker hålla mig till den del i betänkandet som kallas med mera och som gäller namnfrågan på det län som jag representerar.

rar, nämligen Kopparbergs län. Jag tror att alla här säger att jag sitter på Dalabänken här i kammaren, inte på Kopparbergsbänken.

Det här är en gammal fråga som nu skall få ett svar. Jag interpellade dåvarande statsrådet Jan Nygren i februari 1995. Han lovade då att regeringen skyndsamt skulle komma med ett förslag. Nu har vi förslaget. Även om det inte lagts fram skyndsamt, så är det ett förslag i den riktning som statsrådet då angav, riktningen mot namnet Dalarna, alltså ett namnbyte.

Alla skall dock veta att det är ett delat landskap i namnfrågan, något som är en viktig sak. Min ståndpunkt är att det måste fattas ett beslut i frågan, så att inte frågan behöver hänga obesvarad i luften. Jag tror inte, trots rykten om och bevis för dalkarlars häftiga humör, att vi behöver vänta oss något dalauppror i frågan. Upproret kanske får vänta tills det eventuellt kommer ett förslag om nedläggning av Dalregementet. Som ni hör finns dalanamnet med också här.

Fru talman! Det är ju faktiskt statens förlängda arm i Kopparberg i Dalarna, nämligen länsstyrelsen, som har drivit frågan eller t.o.m., rättare sagt, ändrat namnet litet självsvåldigt – något som upprört vissa departementstjänstemän här i huvudstaden.

Men det mesta hemma i länet har ett namn i vilket Dalarna ingår. Det heter Landstinget Dalarna. Där finns Kommunförbundet Dalarna. Där finns Försäkringskassan Dalarna. Vi lyssnar på Radio Dalarna. Det kommun- och landstingsägda bussbolaget heter förstås Dalatrafik. Den skattesubventionerade länsteatern heter Dalateatern. Och själv har jag äran att vara länsordförande i en partiorganisation som heter Moderaterna i Dalarna. Så här skulle jag kunna fortsätta ganska länge med Dalarnas jaktvårdsförbund, Dalarnas forskningsråd osv.

T.o.m. en av de myndigheter som litet smått argsint avstyrkt namnbytet av vårt län – en institution i museivärlden – heter, ja, just det, Dalarnas Museum.

Dalarna är helt klart ett bredare begrepp än Kopparberg. Namnet Dalarna är ett namn som också klingar bra i Europaarbetet, inte minst med inriktning på den viktiga turistnäringen – en näring som håller stora delar av vårt län med massor av arbetstillfällen. Alla lockande och färgglada turistbroschyrer lockar med Dalarna, och alla känner till Dalahästen. Namnet Kopparberg finns inte.

Det var som sagt självaste myndigheten länsstyrelsen som ändrade namnet utan att fråga. Civildepartementet har riktat från kritik mot länsstyrelsen för detta agerande, men länsstyrelsen har litet klurigt hävdat att Länsstyrelsen Dalarna mer är ett arbetsnamn som säljs utåt, medan man i rena beslutsärenden använder det rätta namnet, Länsstyrelsen i Kopparbergs län.

Statsrådet Nygren krävde i interpellationsdebatten en, som han sade, bred folklig förankring för att namnet skulle ändras. Man har tidigare här i kammaren försökt att ändra namnet, men misslyckats. Bl.a. har en företrädare till mig, Björn Körlof, försökt ett antal gånger, tyvärr utan framgång. Men då var kanske inte tiden mogen för att göra ändringen. Det var ett försök som gjordes i slutet av 70-talet. Bättre gick det således med den motion som nu finns i frågan.

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Den breda folkliga förankringen, som statsrådet Nygren efterlyste, får väl anses vara politikerna i länsstyrelsens styrelse som, om jag minns rätt, helt enigt tillstyrkte namnbytet. Det gjorde även kommunerna.

Men det finns också starka och goda argument mot ett namnbyte. Dagens handlingar visar inte att det finns så många röster mot ett namnbyte. Två halvstora omröstningar har företagits av medierna i Dalarna, och båda har givit ett nej till namnbyte. Men frågan är vad regeringen menar med bred förankring för att föreslå detta namnbyte.

Vad som talar mot ett namnbyte är den kulturhistoriska delen. Namnet härrör ju från länsindelningen år 1634. Vi har namnet Kopparberget, något som gjort länet internationellt känt med dess gruvdrift. Kopparbergs län lär också vara det enda län som fått sitt namn efter en för riket viktig näring.

Jag tycker att såväl regering som utskott kommer fram till ett vettigt förslag när man föreslår ett namnbyte. Orten Kopparberg ligger ju inte ens i Kopparbergs län. Dalarna är i dag ett bredare och mer välkänt begrepp än Kopparberg. Man skall veta att Kopparbergs län och landskapet geografiskt skiljer sig åt på sex ställen. Men i de flesta områdena handlar det dock om små befolkningstal.

Man skulle dock kunna hålla med om vad Kulturförvaltningen i residentsstaden Falun skrev i sin remissomgång: "En fråga av det slaget kan inte besvaras med någon typ av vedertagen sanning utan måste med nödvändighet bli en kombination av logiska argument för och emot, plus en rejäl dos tyckande." Så skrev Kulturförvaltningen. Efter den meningens avstyrkte kulturnämndens ledamöter namnbytet.

Jag kan instämma i meningen vad gäller både vedertagna sanningar och logiska argument. Men även om kulturfolket, efter sina värderingar av vedertagna sanningar och logik, kom fram till ett nej till namnbyte, så har jag kommit fram till ett ja till ett namnbyte på samma grund.

Fru talman! Med vad jag här har sagt vill jag yrka bifall till utskottets hemställan.

Anf. 56 ULLA RUDIN (s)

Fru talman! Det beslut som vi skall fatta i dag om att sammanföra de två Skånelänen till ett är sannerligen historiskt. Vi i Skåne har länge arbetat för att nå ända hit. Denna dag skulle alltså kunna präglas av glädje. Men, fru talman, det finns smolk i bägaren.

Jag representerar det mindre, men för den skull det naggande goda Kristianstads län. Om vi hos oss hade haft ett expansivt Öresundsbrobygge på gång, hade jag väl inte känt så stor oro i dag. Men det har vi inte.

Jag ställer mig naturligtvis bakom den motion som vi har väckt och det anförande som länskollegan Börje Nilsson hållit i dag. Men jag vill ändå med mitt anförande ytterligare betona vikten av att utplaceringen av de statliga och länsanknutna organen sker med största omsorg.

Det hade varit bättre om utplaceringar och ansvarsfördelningar hade varit klara inför dagens beslut. Därför är det med viss oro jag bifaller utskottets hemställan. Att jag trots allt gör det, beror på att jag vet att

ingen tjänar på att utarma vår länsdel. Kristianstad saknar förvisso ett brobygge, men har i stället många egna goda förutsättningar. Jag utgår från att dessa tas till vara.

Anf. 57 LARS-ERIK LÖVDÉN (s)

Fru talman! I Skåne finns, såsom manifesterats i dag, en väldigt bred enighet om att landskapet Skåne är den naturliga enheten för den regionala samhällsförvaltningen. Under flera år har ett intensivt arbete bedrivits i Skåne syftande till att uppnå en gemensam och slagkraftig regional indelning. Vi har som mål haft att rensa upp i vad vi kallar den regionala röran och att skapa en regionalt sammanhållen organisation.

Det handlar då inte om att i första hand åstadkomma administrativa rationaliseringar. Det handlar i stället om att skapa förutsättningar för en överflyttning av uppgifter från länsstyrelsenivå och annan statlig nivå till regionalt, demokratiskt valda organ.

Det finns således en mycket stark beslutsamhet i fråga om att riva hinder och gränser för en utveckling av den regionala samverkan i Skåne. Det är en process som går vidare med full kraft och under mycket bred enighet.

Det är en beslutsamhet som gäller att åstadkomma förutsättningar för ett demokratiskt forum för gemensamma frågor i Skåne. Det gäller t.ex. trafik, kommunikation, utbildning, kultur, miljö- och planeringsfrågor och näringspolitik.

Det är en beslutsamhet som gäller att åstadkomma en regional organisation som kan ta över uppgifter från nuvarande statligt ansvarsområde. Det gäller att ha en beredskap för överförande av sådana uppgifter.

Det är en beslutsamhet som gäller att skapa en sjukvårdshuvudman i Skåne från den 1 januari 1999.

Den fråga som kanske har vållat mest uppståndelse i debatten utåt har varit placeringen av residensstaden. Utifrån mina utgångspunkter bör rikets tredje stad även i fortsättningen vara en residensstad. Köpenhamn-Malmö-Lund-regionen kommer att bli ett betydande kraftcentrum i norra Europa. Det är betydelsefullt för hela den regionala utvecklingen i Skåne att ha ett sådant kraftcentrum.

När jag har sagt detta, vill jag emellertid starkt understryka vikten av regional balans i Skåne när det gäller hela den offentliga förvaltningen. En särskild utredare har ju nu också tillsatts för detta ändamål. Denna utredare skall efter samråd med företrädare för regionen, och med andra berörda parter, lägga fram ett underlag för beslut om lokalisering av regional offentlig förvaltning i Skåne län.

Det pågår ett intensivt arbete för att finna en regional balans vad gäller fördelning av de offentliga förvaltningarna. Det handlar då inte enbart om länsstyrelseverksamheten. Det handlar också om annan statlig förvaltning och, inte minst viktigt, om hur den regionala organisationen, det gemensamma landstinget och de regionala uppgifterna i övrigt skall fördelas på ett bra och ändamålsenligt sätt med tanke på den regionala balansen i Skåne som helhet.

Prot. 1995/96:81

17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:81
17 april

***Fel! Okänt
växelargument.***

Jag är övertygad om att detta arbete kommer att genomföras så att det slutliga förslaget kommer att kunna vinna bred uppslutning. Vägledande är naturligtvis att ha så små centrala enheter och så liten central administration som möjligt på regional nivå, och att verksamhet och administration så långt möjligt skall föras ut på lokal nivå.

Fru talman! Det beslut vi skall fatta i dag är förvisso historiskt. Det innebär att vi slår samman de bägge Skånelänen till ett Skåne län. Det är ett viktigt beslut och ett steg i den riktning som innebär att vi kan skapa en sammanhållen regional organisation totalt sett i Skåne län.

Än viktigare är dock vad som kommer, nämligen frågan om ansvarsfördelningen mellan staten och den regionala, demokratiskt valda organisationen. Här hyser jag stora förväntningar på att regeringen, när man skall behandla regionberedningens förslag och lägga fram ett förslag på riksdagens bord i det avseendet, också kommer att ta ett rejält steg mot en regional självstyrelse.

Jag vill i detta sammanhang, liksom andra talare, ge bostadsutskottet en eloge för att man har givit regeringen i uppdrag att lägga fram förslag när det gäller den regionala ansvarsfördelningen. Jag tycker att vi har att se fram emot det förslaget med spänd förväntan. Det är det *viktiga* steget när det gäller att utveckla den regionala, demokratiska funktionen.

Anf. 58 BENGT HARDING OLSON (fp) replik

Fru talman! Jag noterar med tacksamhet Lars-Erik Lövdéns viktiga inlägg. Det innehöll mycket klara markeringar i flera avseenden. Han talar om en stark beslutsamhet när det gäller att skapa ett demokratiskt forum på regional nivå. Han talar om att regionen skall få ta över viktiga uppgifter från den statliga sidan, och han talar varmt om regional balans. Han säger också att han har stora förväntningar på att det kommande regeringsförslaget i maj skall innebära att det regionala självstyret tar ett stort steg framåt.

Detta förpliktar. Lars-Erik Lövdén är ingen vanlig riksdagsledamot. Han är en mäktig person, särskilt i Skåne. Han har, vill jag påstå, ansvar för den skånska uppfattningen i den här frågan. Han har också nära kontakt med regeringssidan. Jag menar att allt detta är utomordentligt viktiga signaler från denna kammare till regeringen som nu verkligen, jag understryker det än en gång, måste komma med ett förslag i maj som ger regionalt självstyre. Allt annat är uteslutet.

Anf. 59 STEN ANDERSSON (m)

Fru talman! För oss som sedan 1658 är ockuperade är detta en historisk dag. Vi skall nu besluta om att Skåne skall bli *ett* län. Jag tycker att det är naturligt att utvecklingen har gått i den riktningen. Det är fråga om två län som ligger sida vid sida och som har en naturlig och logisk förankring till varandra.

Till skillnad från vad någon talare tidigare sade, vill jag säga att detta är en glädjens dag. Det gäller t.ex. fru Ulla Rudin. Det är en glädjens dag när vi nu kan ena oss om detta beslut i riksdagen.

Jag tror, fru talman, att både vi från Malmöhus län och de från Kristianstads län kommer att bli nöjda med det resultat som utredaren kommer fram till. Jag tror att ett starkt, enat Skåne innebär en framgång för alla. Jag stöder propositionen i de delar som inte avviker från det moderata särskilda yttrandet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

BoU9 Länsindelningen i Skåne och Västsverige m.m.

Mom. 4 (länsstyrelsens ledning)

1. utskottet

2. res. 1 (v)

Votering:

285 för utskottet

18 för res. 1

1 avstod

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 146 s, 68 m, 22 c, 23 fp, 13 mp, 13 kds

För res. 1: 18 v

Avstod: 1 m

Frånvarande: 15 s, 11 m, 5 c, 3 fp, 4 v, 5 mp, 2 kds

Mom. 6 (utredningsarbetets inriktning avseende ett nytt västsvenskt län)

1. utskottet

2. res. 2 (v, mp)

Votering:

273 för utskottet

31 för res. 2

1 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

För utskottet: 146 s, 70 m, 22 c, 22 fp, 13 kds

För res. 2: 1 fp, 18 v, 12 mp

Avstod: 1 m

Frånvarande: 15 s, 9 m, 5 c, 3 fp, 4 v, 6 mp, 2 kds

Kia Andreasson (mp) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Prot. 1995/96:81

17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:81
17 april

Mom. 7 (rådgivande folkomröstningar inför beslutet om omfattningen av ett nytt västsvenskt län)

1. utskottet
2. res. 3 (mp)

Votering:

291 för utskottet

12 för res. 3

2 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

För utskottet: 146 s, 70 m, 22 c, 22 fp, 18 v, 13 kds

För res. 1: 12 mp

Avstod: 1 m, 1 fp

Frånvarande: 15 s, 9 m, 5 c, 3 fp, 4 v, 6 mp, 2 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Beslut om samlad votering

På förslag av andre vice talmannen medgav kammaren att återstående ärenden på dagens föredragningslista fick avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

7 § Arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet

Föredrogs

Konstitutionsutskottets betänkande 1995/96:KU27

Arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet (förs. 1995/96:RFK5)

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades efter 16 §.)

8 § Upphävande av vissa äldre skatteförfattningar

Föredrogs

Skatteutskottets betänkande 1995/96:SkU26

Upphävande av vissa äldre skatteförfattningar (prop. 1995/96:143)

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades efter 16 §.)

9 § Produktsäkerhetslagen och offentlig verksamhet

Föredrogs

Lagutskottets betänkande 1995/96:LU21

Produktsäkerhetslagen och offentlig verksamhet (prop. 1995/96:123)

Anf. 60 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)

Fru talman! Lagutskottets betänkande 1995/96:LU21 med rubriken Produktsäkerhetslagen och offentlig verksamhet låter lovande, precis som proposition 1995/96:123 med samma rubrik. Men vid en närmare granskning håller inte det som lovas vare sig i betänkandet eller i propositionen, i alla fall inte med tanke på rubriken. Man kan titta på ”offentlig verksamhet”, slå upp i en ordlista och se vad verksamhet betyder. Det betyder bl.a. aktivitet, aktion, funktion, rörelse, arbete, syssla, yrkesutövning.

Jag läser det därför att betänkandet vad gäller produktsäkerhetslagen tyvärr inte kommer att omfatta offentliga tjänster utan bara varor. Det låter av rubriken att döma som att både tjänster och varor skulle omfattas av lagen. Så blir det inte.

Redan 1988/89, när produktsäkerhetslagen för privata tjänster, varor och verksamheter infördes, var det diskussion om de offentliga tjänsterna och varorna skulle omfattas av produktsäkerhetslagen. Det väcktes flera motioner, bl.a. från Moderaterna, Folkpartiet, Centern och vpk, som partiet då hette. Utskottet kom fram till att man skulle göra ett tillkännagivande till regeringen att tillsätta en utredning. Så blev också beslutet här i kammaren. Det tillsattes en utredning som var färdig våren 1991. Men den ledde inte till någonting. Våren 1993 uppdrog dåvarande civilministern åt en särskild utredare att titta över ändringar i produktsäkerhetslagen med anledning av EG-direktiv plus överväga och föreslå lagändringar till skydd mot farliga varor och tjänster i offentlig verksamhet. Sedan kom propositionen i våras.

När man läser propositionen får man faktiskt alla argument man behöver för att lagen också skall omfatta offentliga tjänster, inte bara varor, som det nu föreslås. Jag citerar ur propositionen: ”Det sker också förskjutningar i gränsdragningen mellan privat och offentlig verksamhet. Utvecklingen under senare år har inneburit att verksamhet som tidigare bedrevs av offentliga organ i ökad utsträckning har kommit att bedrivas i privat regi.” Där talar man om både privat och offentlig regi. Vidare säger man: ”Mot att lämna tjänster på det offentliga området utanför lagregleringen kan invändas att det kan inträffa att likartade tjänster blir underkastade olika slags kontroll beroende på vem som är huvudman i det särskilda fallet. Lagstiftningen blir alltså inte konkurrensneutral.”

Detta går att läsa i propositionen. Anledningen till att man inte föreslår att offentliga tjänster skall omfattas av produktsäkerhetslagen är att det finns så mycket specialregleringar för de offentliga tjänsterna. Det finns säkert minst 15-20 olika regleringar. Men – och detta är viktigt – lagutskottet var alldeles nyligen på ett studiebesök hos Konsumentverket, och där ställdes en rak fråga till de tjänstemän som behärskar om-

Prot. 1995/96:81

17 april

*Produktsäkerhetslagen
och offentlig verksamhet*

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

rådet väldigt väl om de kunde garantera att offentliga tjänster inte någonstans föll utanför den speciallagstiftning som finns. Svaret blev nej. Det är uppenbart att det inte finns någonting heltäckande när det gäller offentliga tjänster.

Ett annat argument i propositionen är att Marknadsdomstolen inte någon gång under tio år har prövat någon privat tjänst, om det har varit något missförhållande på det privata området. Därför skulle det inte heller behövas på det offentliga området. Nu måste man säga att lagstiftning ändå har en förebyggande funktion i samhället.

Som jag sade hade jag hoppats att lagen även skulle omfatta offentliga tjänster, speciellt med tanke på hur många motioner det väcktes med anledning av propositionen. Det fanns motioner från oss moderater, Folkpartiet, Miljöpartiet och även från socialdemokrater. Alla var inne på precis samma sak, att även offentliga tjänster måste omfattas av produktsäkerhetslagen.

Som moderat kan jag inte komma ifrån misstanken att Socialdemokraterna inte vill ha konkurrensneutralitet när det gäller tjänster som kan utföras både på den offentliga och på den privata sidan.

Fru talman! Egentligen skulle jag vilja börja om mitt anförande och argumentera för att produktsäkerhetslagen inte skall gälla för privata tjänster. Varför skulle jag vilja göra det? Jo, för att visa hur upprörda vissa ledamöter, förmodligen socialdemokrater, skulle bli om vi skulle ha en debatt om att ta bort lagen om privata tjänster, för inte kan man väl utsätta våra medborgare och konsumenter för den fara som det skulle innebära om privata tjänster inte omfattades av produktsäkerhetslagen.

Fru talman! Jag skulle också kunna ha ett anförande – om lagen över huvud taget inte fanns men nu skulle införas – om att lagen bara skulle omfatta offentliga varor och tjänster. Då skulle säkert en del bli väldigt upprörda. Det bästa är naturligtvis att produktsäkerhetslagen är som den är i dag men att den får omfatta både offentliga varor och tjänster.

Med hänvisning till det jag har sagt, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 1 i lagutskottets betänkande 21.

Anf. 61 KERSTIN HEINEMANN (fp)

Fru talman! I samband med riksdagsbehandlingen av den ursprungliga produktsäkerhetslagen, proposition 1988/89:23, var Folkpartiets huvudinvändning att lagförslaget inte omfattade sådana varor och tjänster som tillhandahålls inom ramen för offentlig service.

Vi framhöll då att framför allt för vissa av de offentliga tjänsterna skulle konsekvenserna bli oacceptabla. Vi pekade särskilt på sådana tjänster som kan produceras antingen i privat eller offentlig regi. Sådana tjänster förekommer framför allt inom hälso- och sjukvården, äldreomsorgen, skolor, daghem och fritidshem. De tjänster som produceras inom dessa områden rymmer samma risker oavsett om huvudmannen för verksamheten är enskild eller offentlig.

Med anledning av bl.a. vår motion ansåg lagutskottet att frågan borde utredas. Detta har nu gjorts, och i den proposition som behandlas i dag så föreslås en ändring av lagen så att den gäller för varor som tillhandahålls i offentlig verksamhet. Vi välkomnar den ändringen, men den är inte tillräcklig. I likhet med tunga remissinstanser som t.ex. Konkurrensverket, juridiska fakulteten vid Stockholms universitet, LO och Kooperativa förbundet anser vi inte att det finns tillräckliga skäl att utesluta offentliga tjänster från lagens tillämpningsområde.

Visserligen är en stor del av dessa offentliga tjänster föremål för speciallagstiftning, men som framkom vid lagutskottets studiebesök hos Konsumentverket kan det dock inte uteslutas att vissa tjänster faller utanför en sådan reglering. Av denna anledning, men också för att lagen skall vara konkurrensneutral, måste alltså lagens tillämpningsområde utvidgas mer än vad regeringen har föreslagit.

Fru talman! Vi anser att den nya produktsäkerhetslagen åtminstone borde innefatta sådan verksamhet som kännetecknas av att medborgarna har ett kundliknande förhållande till det statliga eller kommunala organet, vilket är fallet i hälso- och sjukvården, utbildningsväsendet, barn- och äldreomsorgen samt sport- och fritidsverksamheten.

När det gäller den nu förestående utvidgningen av produktsäkerhetslagen har vi därför valt att föreslå att den utvidgas till att också omfatta offentlig näringsverksamhet. Det är ett begrepp som definierats i Underprissättningsutredningens betänkande, som "ekonomisk eller kommersiell verksamhet som drivs av en offentlig huvudman". Det har vi alltså skrivit in i vårt förslag.

Fru talman! Att utskottsmajoriteten, och då inte minst socialdemokraterna, inte ställer upp på vårt förslag är litet märkligt med tanke på att regeringen i sin skrivelse *Konsumentpolitik i EU – mål och inriktning för det svenska arbetet* på s. 33 under rubriken 7.2.3 Säkerhet för barn och ungdom skriver: "Det finns vidare anledning att ägna ökad uppmärksamhet åt tjänster och utrustning som tillhandahålls vid fritidsaktiviteter som är särskilt vanliga bland barn och ungdomar. Förutom när det gäller tjänster som är förenade med uppenbara risker, som t.ex. brädåkning och bergsklättring, råder dock stor brist på underlag för att kunna identifiera vilka tjänster som kan innebära risker för ungdomar och andra konsumenters hälsa och säkerhet. En europeisk kartläggning bör göras av risker förknippade med olika tjänster för att ge underlag för en gemensam syn på vad som kan anses farligt och för gemensamma åtgärder mot förekommande risker."

En stor del av barn- och ungdomsverksamheten i Sverige finns i offentlig regi. Därför måste jag ställa en fråga till lagutskottets socialdemokratiska talesman Anders Ygeman. Varför skall inte både privata och offentliga tjänster omfattas av den svenska lagstiftningen när den socialdemokratiska regeringen menar att det är angeläget att ägna detta en ökad uppmärksamhet och att göra en kartläggning i EU-sammanhang?

Jag kan också rekommendera en läsning av motion L27. Där finns det också bra argument för vår ståndpunkt. Den motionen är skriven av två socialdemokratiska riksdagsledamöter, nämligen Ingemar Josefsson

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

och Inga-Britt Johansson. Jag tycker att de hjälper till att ge argument för att vi också skall ha en lagstiftning som omfattar offentliga tjänster.
Fru talman! Därmed yrkar jag bifall till reservation nr 2.

Anf. 62 ANDERS YGEMAN (s)

Fru talman! Den ursprungliga produktsäkerhetslagen antogs av riksdagen 1988. Ändamålet var att den skulle motverka skador på person eller egendom. Genom lagen kan en näringsidkare åläggas att lämna säkerhets- eller varningsinformation, beläggas med sälj- eller exportförbud och åläggas att återkalla varan.

Redan när riksdagen behandlade frågan påkallades behovet av att utreda om lagen borde gälla även varor som tillhandahålls på det offentliga området. Senare utreddes också frågan i Produktsäkerhetsutredningen.

Nu föreslår regeringen, i enlighet med utredningen, att produktsäkerhetslagen skall utvidgas till att även gälla varor på det offentliga området. Detta är naturligtvis glädjande. Från konsumentens synvinkel spelar det knappast någon roll vem som tillhandahåller en farlig vara.

Ingen remissinstans har ställt sig negativ till denna utvidgning. De har i stället betonat vikten av förslaget.

Motioner har föreslagit att produktsäkerhetslagstiftningen även skall gälla tjänster på det offentliga området. Detta har också utretts av Produktsäkerhetsutredningen. Den slår fast att ett sådant behov ej föreligger. Denna inställning delas också av flertalet remissinstanser.

Det finns i dag inget behov av en sådan utvidgning. Om det i framtiden skulle uppkomma ett sådant behov förutsätter utskottet att regeringen återkommer till riksdagen med lämpliga förslag. Detta framgår även av propositionen.

Fru talman! Utskottet kan, inte utan viss glädje, konstatera att produktsäkerhetslagstiftningen nu utvidgas i enlighet med det utskottet tidigare påtalat. Jag yrkar därmed bifall till hemställan i betänkandet och avslag till samtliga reservationer.

Anf. 63 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik

Fru talman! Jag undrar om Anders Ygeman, här i kammaren och till protokollet, kan försäkra att inga offentliga tjänster faller utanför speciallagstiftningen, dvs. att medborgarna har en garanti för att de har den säkerhet som produktsäkerhetslagen ger på det privata området.

Sedan har jag en fråga till Anders Ygeman. Vill inte socialdemokraterna ha konkurrensneutralitet mellan offentliga och privata tjänster?

Anf. 64 ANDERS YGEMAN (s) replik

Fru talman! Vi kan konstatera att den produktsäkerhetslagstiftning som reglerar tjänster på det privata området, trots att den har varit i bruk i nästan tio år, inte har lett till att ett enda fall har kommit upp i Marknadsdomstolen. Ingen av remissinstanserna, och inte heller Produktsäkerhetsutredningen, har kunnat peka på ett enda fall där en sådan utvidgning skulle kunna vara tillämplig.

Jag konstaterar att inte heller Marietta de Pourbaix-Lundin här i dag kunnat påvisa ett enda fall. Tills hon gör det, konstaterar jag att det inte finns något fall där den skulle kunna vara tillämplig.

Anf. 65 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik

Fru talman! Jag kan bara konstatera att Anders Ygeman undviker att svara på min fråga. Han vill inte här, inför kammaren och till protokollet, försäkra att inga offentliga tjänster kommer att falla utanför all speciallagstiftning. Han talar runt detta och säger att det inte har varit något fall på tio år. Det var precis vad jag också sade. Men lagstiftning är faktiskt även preventiv.

Sedan fick jag inget svar på min andra fråga om socialdemokraterna inte vill ha konkurrensneutralitet mellan offentliga och privata tjänster.

Anf. 66 ANDERS YGEMAN (s) replik

Fru talman! Låt mig börja med den andra frågan. Socialdemokraterna vill naturligtvis ha konkurrensneutralitet. Jag menar att det finns i dag. De tjänster vi pratar om, som faller under en speciallagstiftning, kommer ju att falla under en speciallagstiftning även om produktsäkerhetslagen utvidgas. Detta gäller ju 3 § i produktsäkerhetslagen som säger att en speciallagstiftning gäller över den lagstiftningen. I det fallet har vi ju konkurrensneutralitet och kommer även att ha det i fortsättningen.

För att gå in på den andra frågan vill jag säga att ingen människa kan garantera något för evig framtid.

Anf. 67 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik

Fru talman! Anders Ygeman sade att det egentligen inte spelar någon roll vem som tillhandahåller varor när säkerheten ändå kan garanteras. Jag ställer mig då frågan varför detta inte skall gälla också för tjänster. Det gäller här speciellt känsliga områden. Det är i väldigt hög grad barn och ungdomar som utnyttjar dessa tjänster.

Jag ställde i mitt huvudansförande en fråga till Anders Ygeman om varför regeringen anser att detta är viktigt i EU-sammanhang men inte i svensk lagstiftning. Jag hoppas att jag kan få svar på den.

Anf. 68 ANDERS YGEMAN (s) replik

Fru talman! Jag konstaterar att inte heller Kerstin Heinemann kan ange ett enda område där en sådan här utvidgning skulle kunna vara tillämplig.

Vad gäller regeringen vill jag säga att vi i Sverige bara har en enda regering, och den har i likhet med Produktsäkerhetsutredningen föreslagit att vi inte skall utvidga lagen till att gälla offentliga tjänster.

Anf. 69 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik

Fru talman! Måste det kunna anföras exempel på att människor råkar illa ut innan vi politiker stiftar lagar för att förhindra att sådant sker? Jag måste konstatera att den socialdemokratiska regeringen för en

Prot. 1995/96:81
17 april

*Produktsäkerhetslagen
och offentlig verksamhet*

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

konsumentpolitik när det gäller Sverige och en annan när det gäller EU. Jag skulle vilja säga att den är bättre i EU-sammanhanget.

Anf. 70 ANDERS YGEMAN (s) replik

Fru talman! Att regeringen vill utreda frågan på Europainivå är väl bra. Det är ju samma regering som har utrett frågan på hemmaplan, och den har här i Sverige kommit fram till att det inte behövs någon utvidgning, vilket också Produktsäkerhetsutredningen har kommit fram till.

Om det på tio år inte har kommit upp ett enda fall på den privata sidan, borde det leda åtminstone till en viss eftertänksamhet vad gäller behovet av en liknande lagstiftning på det offentliga området.

Anf. 71 ROY OTTOSSON (mp)

Fru talman! Det har varit intressant att lyssna till den här debatten, som jag inte skall förlänga särskilt mycket.

Även Miljöpartiet anser att lagen bör vara generell, inte minst därför att den skall ha en preventiv roll. De offentliga tjänsterna liknar nämligen på en rad områden alltmer de privata. Det är tydligt när det gäller hälso- och sjukvården, omsorgen, skolor, daghem, friskolor osv.

Det har också i debatten visat sig att Anders Ygeman som Socialdemokraternas representant inte har något sakskaal att anföra mot ett utvidgande av tillämpningsområdet också till offentliga tjänster. Hans argument är att han ännu inte fått reda på något exempel på att detta verkligen har behövts. Det är väl ändå inte något argument om man är ute i preventivt syfte. Man vill då tvärtom inte att något sådant skall inträffa.

Vi har motionerat om det här. Tyvärr var ingen av våra ledamöter närvarande när justeringen skedde i utskottet, och därför finns vi inte med på någon reservation. Hade vi varit representerade då, hade vi dock ställt oss bakom reservation nr 1, och jag yrkar nu bifall till den.

Anf. 72 ANDERS YGEMAN (s)

Fru talman! Jag konstaterar att inte heller Roy Ottosson anger något enda exempel som den här lagstiftningen skulle vara tillämplig på.

Roy Ottosson säger att jag inte har några argument. Ett bra argument är att Produktsäkerhetsutredningen, som har analyserat frågan, inte anser den efterfrågade utredningen vara nödvändig. Vidare har flertalet remissinstanser, inklusive Konsumentverket, ansett denna lagstiftning inte vara nödvändig.

För övrigt regleras barnomsorg, hälso- och sjukvård och omsorger, som Ottosson tar upp, redan i §§ 12–18 socialtjänstlagen, som såvitt jag förstår gäller för både privata och offentliga barnomsorgstjänster.

Anf. 73 ROY OTTOSSON (mp)

Fru talman! Jag vill påstå att det som Anders Ygeman nyss sade bekräftar det som jag tidigare sade, nämligen att det inte finns något sakskaal mot en utvidgning. Snarare är det så att man inte ser något behov av en sådan därför att det ännu inte dykt upp något fall. Mitt motargument är att det inte skall dyka upp något sådant fall och att det inte

finns anledning att ha kvar någon som helst tveksamhet om att det inte skulle vara konkurrensneutralt. Det skulle också kosta mycket litet att erkänna denna poäng. Varför då inte se till att lagstiftningen blir generell, så att den gäller inte bara svenska varor – vilket i och för sig är ett mycket bra framsteg – utan också svenska tjänster?

Anf. 74 ANDERS YGEMAN (s)

Fru talman! Jag och Socialdemokraterna har den något oortodoxa uppfattningen att man skall besluta om lagar därför att de behövs, inte för skojs skull eller i förebyggande syfte. Jag konstaterar att det inte gäller för Miljöpartiet.

Anf. 75 ROY OTTOSSON (mp)

Fru talman! Jag vill bestämt invända mot detta. Jag menar att lagar inte är till för skojs skull. Produktsäkerhetslagen är viktig, och det är viktigt att det inte i något läger finns tveksamhet när det gäller dess konkurrensneutralitet. Flera har här invänt, och det finns naturligtvis en opinion ute i landet. Det finns på sina håll en tveksamhet, och det är litet svårt att begripa vad som gör att man från socialdemokratiskt håll så hårt argumenterar mot en sådan här utvidgning.

Vi vill naturligtvis inte se något enda fall som den här lagen skulle behöva användas på. Den skall vara ett säkerhetsnät som samhället sätter upp, och det är vår principiella uppfattning att detta skall vara generellt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 16 §.)

10 § Ändrade regler för näringsförbud

Föredrogs

Lagutskottets betänkande 1995/96:LU22

Ändrade regler för näringsförbud (prop. 1995/96:98)

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 16 §.)

11 § Tandvårdsfrågor

Föredrogs

Socialförsäkringsutskottets betänkande 1995/96:SfU4

Tandvårdsfrågor (skr. 1995/96:147)

Anf. 76 MARGIT GENNSER (m)

Fru talman! Socialdemokraterna har en grundläggande uppfattning att planering i form av fastställa ramar, regler, av staten/offentliga sektorn avvägda prioriteringar mellan olika behov etc. är bästa sättet att

Prot. 1995/96:81

17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Tandvårdsfrågor

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

främja hög levnadsstandard och ekonomisk utveckling. I levande livet är det tyvärr ofta så att vi möter paradoxer: Årtionden av statlig planering och statligt fastställda prioriteringar har sammantaget skapat låg tillväxt. Nu i de yttersta dagarna ser vi hur socialdemokraternas planering ersatts av den värsta formen av offentlig verksamhet, nämligen den i princip helt oplanerade, med snabba kast i gällande regelsystem. Det är inte bra, och tandvården tillhör de grenar som kanske drabbats svårast, och det kommer naturligtvis att gå ut över tandhälsan.

Redan 1991 lade vi moderater fram ett förslag om att tandvårdsförsäkringen skulle revideras. Vi föreslog att skyddet för de försäkrade skulle bestå av ett högkostnadsskydd. Förslaget avfärdades som för långtgående och inte socialt väl förankrat. Kort sagt: Man kunde inte sakligt och objektivt diskutera den föreslagna modellen. Vi har hållit fast vid vårt förslag, även om jag beklagar de extra turer som förekom under den borgerliga tiden med premietandvård. Koalitioner har ju sina särskilda problem.

Premietandvårdsförslaget, som fälldes bl.a. av socialdemokraterna när de satt i opposition, kom igen som ett socialdemokratiskt regeringsförslag men kunde inte vinna majoritet och återkallades därför. Vad som blivit kvar att behandla i socialförsäkringsutskottet är ett antal motioner, därav vår motion om högkostnadsskydd med principer fastlagda redan 1991 och frågor om konkurrensneutralitet mellan privat- och folktandvård, också innefattande neutralitet för barn- och ungdomstandvården, etableringsfrihet för tandläkare, borttagande av priskontroll och utebliven rapporteringsskyldighet när inte statliga försäkringspengar utgår. Konkurrens, fri etablering och fri prissättning ger sannolikt den bästa möjliga kostnadskontrollen. En väl utformad medicinsk revision och branschens egna etiska normer leder till att kvalitetskrav uppfylls.

Utskottet brydde sig inte om att diskutera innehållet i förslaget. I stället skulle regeringen tänka ytterligare. Detta tänkande har nu presenterats i vårpropositionen. I den har man gjort en omsvängning vad gäller tandvården som kan beskrivas som 180° förändring.

Den 1 oktober 1996 införs en reviderad tandvårdstaxa, och samtidigt slopas föräkringsersättningen för allt tandtekniskt arbete och ädla metaller. Vidare skall man tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att utarbeta förslag om tandvårdsförsäkringen som endast ger stöd till särskilda patientgrupper. Tandvårdsförsäkringen skall alltså i princip avskaffas helt.

Det finns en fråga som brådskar med tanke på regeringens politik. Det är frågan om en realistisk tandvårdstaxa och absolut likformighet mellan de privata tandläkarna och folktandvården. Att ingenting har skett med tandvårdstaxans utformning och materiella innehåll är beklagligt. Det långsiktiga sättet att lösa frågan är, inte minst med tanke på det förslag som regeringen ämnar lägga fram, att avskaffa priskontrollen helt om subventioner inte utgår.

Med tanke på vad som står i vårpropositionen känns det överspelat att debattera SfU:s yttrande 4. Vad jag kan slå fast är att vi moderater står fast vid våra förslag, och har gjort det nu under en lång tid. Tand-

vårdsföräkringen skall finnas, och den skall bygga på ett högkostnads-skydd. Priskontroll och etableringskontroll bör avskaffas utom på de områden där högkostnadsskyddet griper in. Folk tandvården skall arbeta på konkurrensneutrala villkor. Det innebär att redovisningen för tandvården i landstingen och vissa kommuner skall utformas så att korrekta kostnader redovisas för verksamheten. Momsuttaget måste ske på likvärdiga villkor, och samma gäller arbetsgivaravgifter, vilket inte är fallet i dag.

Dess värre känner jag mig väldigt pessimistisk. Allt tyder på att skevheten mellan den privata och den landstingskommunala sektorn kommer att förskjutas än mer till landstingens favör. Förslagen om hur ramen kommer att se ut i tandvården 1998 och borttagande av föräkringen tyder på att landstingen kommer att få ett tillskott på 600 miljoner kronor, men skall i stort sett göra de uppgifter de redan gör. Att säga, som regeringen, att man önskar värna om småföretag låter mycket som hyckleri för mina öron. Tandläkarna är en av våra stora grupper småföretagare. Har man glömt det?

Vi har två moderata reservationer i betänkandet, nr 3 och 6. De är lika viktiga, men för att slippa alltför många formella omröstningar yrkar jag endast bifall till reservation 3.

Anf. 77 SIGGE GODIN (fp)

Fru talman! Sedan våren 1994 har riksdagen i olika omgångar arbetat med ett nytt ersättningssystem för vuxentandvården. Den kritik som Socialdemokraterna riktade mot det förslag som den borgerliga regeringen lade fram har inte följts upp av den socialdemokratiska regeringen i ett senare skede. Däremot försämrade regeringen i det förslag som sedan drogs tillbaka bl.a. högkostnadsskyddet så att vanliga människor med höga kostnader för sin tandvård inte kunde få sina tänder lagade. Därför var det alldeles utmärkt att propositionen drogs tillbaka.

Folkpartiet har ett antal synpunkter på, utöver högkostnadsskyddets utformning, hur vuxentandvård skall organiseras. Dels skall reformarbetet präglas av strävanden mot en allt bättre tandhälsa, dels skall kostnadseffektivitet, patientinflytande och konkurrensneutralitet skapas.

Vi ser som viktigt att etableringsbegränsningarna upphör, att konkurrensneutraliteten mellan folk tandvården och privattandläkarna skapas, att folk tandvården särredovisar vuxentandvården så att klarhet nås beträffande förhållandet mellan barn- och ungdomstandvården och vuxentandvården när det gäller ekonomin.

Fru talman! Jag har upplevt att frågan om ökad konkurrens inom barn- och ungdomstandvården är en fråga som även Socialdemokraterna vill lösa. I betänkandet från 1993/94 från utskottet anger utskotts majoriteten att man förutsätter att regeringen, utan något uttalande från riksdagen, skall överväga förändringar för villkoren inom barn- och ungdomstandvården.

Vidare uttalade utskottet då att en ökad konkurrens inom barn- och ungdomstandvården förutom valfriheten också innebär en ökad effektivitet inom den kommunala sektorn, och att denna uppfattning också framförts av Konkurrensverket.

Prot. 1995/96:81

17 april

**Fel! Okänt
växelargument.**

Prot. 1995/96:81
17 april

Trots detta dras frågan i långbänk. Jag upplever att regeringen i dag står längre ifrån konkurrens inom detta område än på länge.

Jag skulle vilja ställa en fråga till utskottets talesman. Hur ser ni socialdemokrater på denna fråga i dag? Är valfriheten inte viktig? Är det inte bra med konkurrens på lika villkor? Avser ni att göra något åt denna fråga? Varför har ni inte drivit på i frågan? Är det möjligen därför att Ny demokrati inte längre finns att luta sig emot?

Fru talman! Det är av yttersta vikt att vi får ett nytt ersättningsystem inom hela tandvårdssektorn och att detta inbegriper även barn och ungdomstandvården. Vi har god tandhälsa i landet tack vare skickliga tandläkare såväl inom folktandvården som i den privata sektorn. Efter de besparingar som gjorts inom tandvården och de besparingar som aviserats krävs stora ansträngningar för att hitta ett system som ger ett gott högkostnadsskydd, som ger konkurrensneutralitet och valfrihet och som premierar den förebyggande vården.

Att tro på möjligheten med två parallella system i ett läge när statsbidragen dras ned årligen är inte realistiskt. Därför krävs nytänkande och kreativitet för att lösa frågan om ett nytt tandvårdssystem inom begränsade ramar. Folkpartiets synpunkter på hur en väl fungerande tandvård skall konstrueras utgår från vikten av en god tandhälsa. Att radera det arbete som byggts upp under många år kommer att straffa sig på sikt. Tandhälsan avgörs inte under några få år, utan det är på lång sikt som man kan utläsa om tandvårdsersättningen fungerar eller inte. Då kan det vara för sent att vidta åtgärder.

Från Folkpartiets sida, fru talman, ser vi med stort intresse fram emot vad regeringen nu håller på att ställa till med. Den frågan är inte aktuell i dag, och vi får anledning att återkomma till den vid en senare debatt här i riksdagen.

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till reservationerna 1 och 6.

Anf. 78 RAGNHILD POHANKA (mp)

Fru talman! Det blev i alla fall ett litet betänkande i tandvårdsfrågor efter återkallandet av frågan om premietandvård.

Sverige har haft en föredömlig tandvård genom barn- och ungdomstandvården och genom relativt sett generösa bidrag när det gäller vuxentandvård, även om de sänkts betydligt under senare år. Självrisken har höjts, och procenten i tandvårdsersättningen sänkts.

I går kom också hotet om en verklig avrustning när det gäller vuxentandvården, just när premietandvården är lagd på hyllan.

Det pågår försöksverksamheter i Kristianstads och Bohus läns landsting och Göteborgs kommun. Förutsättningarna är där litet olika. Det måste vara svårt att utläsa relevanta värderingar efter några få år, eftersom patientens tandstatus utreds och förbättras innan man går in i det nya systemet. Man kan anta att det kan ta upp till fem eller tio år innan stora behandlingar behöver vidtas i en ordentligt sanerad mun på yngre och medelålders patienter.

Moderaterna och Gullan Lindblad – i motion 467, yrkande 3 – kds och Rose-Marie Frebran och Miljöpartiet och Thomas Julin har alla samma krav, nämligen en ersättning för specialisttandvård på liknande

sätt som i sjukvården. I Moderaternas och Miljöpartiets motioner skall det gälla endast vid utbyte av dentalt material, dvs. så gott som alltid vid en amalgamsanering.

Jag yrkar bifall till reservation 5, mom. 4, som behandlar frågan.

Miljöpartiet anser att man vid en prövning av om samband föreligger mellan de sjukdomsbesvär som patienten har och det tandlagningsmaterial som sätts in skall ha en omvänd bevisbörda. Det betyder att det skall vara läkarens och försäkringskassans uppgift att styrka att sjukdomsbesvär inte är orsakade av tandvårdsmaterialet.

Det är viktigt eftersom man ofta får diffusa och varierande symtom vid kvicksilverförgiftning.

En patient kan också visa allergier på grund av vissa plastmaterial som ingår i lagningarna, även om det är sällsynt.

Miljöpartiet är kritiskt till att begränsningarna av etablering för tandläkare skall upphöra rakt av. Det är viktigt att det sker med stor försiktighet eftersom det kan öka kostnaderna i försäkringssystemet, så som har skett när det gäller privatläkarna.

I dessa besparingstider bör det inte fattas några beslut som ökar kostnaderna utan att fördelarna är tydliga.

Däremot sympatiserar Miljöpartiet med förslaget i vänsterns motion, Sf21, om att tillsätta en utredning för att se om fördelningen av resurserna sker på ett fördelningsmässigt rättvist sätt.

Men jag är dock inte säker på att en utredning är det bästa sättet. Det bästa är nog att följa ett av utskottets viktiga beslut. SfU har gång på gång i total enighet beslutat att vi skall kräva konsekvensanalyser av hur förändringar i socialförsäkringssystemet verkar i sin helhet för människorna.

Dessa analyser lyser fortfarande med sin frånvaro. Miljöpartiet anser att dessa beslut i utskottet snarast skall få sitt genomförande.

Anf. 79 ROSE-MARIE FREBRAN (kds)

Fru talman! Vi behandlar ett betänkande som formellt sett har kommit till på grund av ett återtagande av en regeringsproposition.

Alla partier i riksdagen har tidigare under våren jobbat mycket intensivt och seriöst med tandvårdsfrågorna med anledning av den proposition som regeringen lade på vårt bord.

Vi var överens i alla oppositionspartier om att premietandvårdsförslaget inte var bra. Därför sade vi nej, och regeringen drog tillbaka propositionen.

Men det fanns också ett ganska omfattande resonering i den propositionen om åtgärdstaxan och andra typer av förändringar som skulle behöva göras i tandvårdsförsäkringen. Därför är jag litet kluven i min inställning till frågan om det var bra att propositionen drogs tillbaka eller inte. En spontan reaktion var att det var bra att premietandvårdsförslaget försvann. Men allt det andra då? Jag tycker att mycket av de övriga frågorna skulle ha behövt tas om hand av utskottet och riksdagen. Det kommer att ske litet senare, men under ganska förändrade förutsättningar.

Prot. 1995/96:81
Tandvårdsfrågor
17 april

**Fel! Okänt
växelargument.**

Men eftersom vi kristdemokrater ansåg att man behövde ta sig an åtgärdstaxan valde vi att motionera med anledning av skrivelsen om tillbakadragande av propositionen. Vi formulerade då för andra gången under våren hur vi såg på tandvårdsförsäkringen och åtgärdstaxan.

Nu har vi hamnat i den situationen att det samtidigt som vi behandlar det här betänkandet i kammaren och fattar beslut ligger ett nytt förslag på riksdagens bord. Det innebär att vi kristdemokrater den 2 maj, när motionstiden går ut, för tredje gången under den här våren kommer att ha formulerat vår syn på tandvårdsförsäkringen i en motion i riksdagen. Det torde nog vara unikt.

När vi nu känner till, fru talman, hur regeringen vill gå vidare med att spara i tandvårdsförsäkringen kan vi bara understryka vilken tur det var att vi lyckades avstyra införandet av premietandvård som ett andra parallellt system inom tandvårdsförsäkringen. Vad skulle vi ha tagit oss till här i denna kammare i riksdagen, i vårt utskott, om vi skulle ha behövt hantera de nya besparingskraven i en försäkring med två parallella modeller? Det var en oändlig tur att vi lyckades hindra detta.

Det berodde naturligtvis inte på riksdagsledamöternas tandläkar-skräck, som den dåvarande socialministern sade. Det var litet märkligt tycker jag att en så pass förständig och mogen kvinna som Ingela Thalen visade sig vara en så dålig förlorare.

Premietandvården skulle ha smetat ut subventionerna, till att gälla även för dem med den bästa tandhälsan som inte har behov av några subventioner.

Fru talman! Mot den bakgrunden och med tanke på det förslag som nu ligger på riksdagens bord och som vi senare i vår skall behandla kan jag inte avhålla mig från att kraftfullt ta avstånd från förslaget redan nu, eftersom det innehåller samma tanke om mer subventioner för dem med låga kostnader, under en period som sträcker sig från hösten och över nästa år, och mindre subventioner för dem som har höga kostnader. Det går alltså ut på att höja subventionsgraden i nivån från 700 kr upp till 3 000 kr från nuvarande 25 % till 35 %, men att höja högkostnadsskyddet från dagens 7 000 kr till 13 500 kr.

Vi kristdemokrater kan lämna ett definitivt förhandsbesked om att vi inte kommer att acceptera detta. Vi säger bestämt nej och vi yrkar bifall till reservation 4 i dagens betänkande. Reservationen uttrycker vår syn på hur man snabbt skulle kunna göra en liten revidering i åtgärdstaxan och sedan komma igen från 1 januari 1998 med en större revidering. Dessutom står vi naturligtvis även bakom reservation 2 och 6, men jag yrkar här bifall till reservation 4.

Anf. 80 ANITA JÖNSSON (s)

Fru talman! Vi behandlar nu motioner om tandvårdsförsäkringen, dels de som väckts med anledning av regeringens återkallelse av proposition 1995/96:119 om reformerad tandvårdsförsäkring, dels ett antal motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 1995, som rör frågor med anknytning till tandvårdsförsäkringen.

Låt mig först konstatera att den borgerliga regeringen tidigare stod bakom ett förslag som syftade till att genomföra vad vi kallar premie-

tandvård. Kritik riktades dock mot förslaget från riksdagen, och den borgerliga regeringen fick då dra tillbaka förslaget.

När nu den socialdemokratiska regeringen lade fram ett förslag som tog hänsyn till den kritik som tidigare kommit från riksdagen, om bl.a. patientens roll i det nya systemet, visar det sig att några av partierna inte längre står för sina tidigare ståndpunkter vad gäller principen om premietandvård.

Det innebär att regeringen tvingades ta tillbaka propositionen om reformerad tandvårdsförsäkring, och därför ges det inte möjlighet i dag att på ett konstruktivt sätt diskutera hur en framtida tandvårdsförsäkring skall se ut. Det har oppositionspartierna sett till genom att de alla yrkade avslag på propositionen om reformerad tandvårdsförsäkring.

Med anledning av budgetarbetet har det, som några av er har varit inne på, framkommit att tandvårdsförsäkringen står inför stora förändringar, vilket gör den här debatten till enbart en parentes. Det finns därför inte heller någon anledning att diskutera förslaget om premietandvård, eftersom regeringen tänker återkomma med förslag om hur den framtida tandvården skall utformas.

Jag vill därför begränsa mig till att ge några kommentarer till de reservationer som är fogade till betänkandet.

I det förslag till premietandvård som nu har dragits tillbaka var inriktningen att den nya tandvårdsförsäkringen skulle bygga på att bevara den goda tandhälsa som vi har uppnått under de 20 år som den nuvarande försäkringen har varit i bruk. I dag har större delen av svenska folket bra tänder. I det läget är det mycket angeläget att vi sköter våra tänder väl i förebyggande syfte för att undvika att de går sönder och att vi behöver laga dem.

När tandvårdsförsäkringen infördes år 1974 förelåg en dålig tandhälsa hos stora delar av befolkningen och därmed stora uppdämda behov. Då infördes prestationstaxa, och den gäller i sina huvuddrag än i dag. Vid den tiden blev det en stor efterfrågan på vård, vilket medförde långa köer, eftersom det var brist på tandläkare.

Den första översynen av försäkringen tillsattes i slutet av 1970-talet och ledde till en revidering av taxan år 1987. Efter detta har försök gjorts att reformera systemet, eftersom tandhälsan successivt blivit allt bättre utan att kostnaderna minskat i motsvarande grad. Det beror bl.a. på ersättningssystemets konstruktion och en ökad kår av vårdgivare.

När den socialdemokratiska regeringen tillträdde hösten 1994 bestämde att arbetet med att reformera tandvårdsförsäkringen skulle fullföljas och att premietandvård skulle införas som ett alternativ till åtgärdstaxa. Det innebär att både vårdgivare och patient skulle kunna välja mellan systemen. Den kritik som tidigare uttalats från riksdagen om det förslag till ny tandvårdsförsäkring som den tidigare borgerliga regeringen föreslog var beaktad i det förslag som regeringen nu har tagit tillbaka.

Det är därför märkligt att Folkpartiet nu i sin reservation nr 1 reserverar sig till förmån för just de principer som fanns i den tillbakadragna propositionen Reformerad tandvårdsförsäkring. Man reserverar sig till

Prot. 1995/96:81
17 april

***Fel! Okänt
växelargument.***

förmån för något som man på annat sätt, dvs. i sin motion, säger nej till. Det är ett mycket märkligt förfarande och inte speciellt trovärdigt.

Av den skrivelse som regeringen lämnat om återtagande av propositionen framgår att regeringen senare återkommer med de förslag som kräver riksdagsbehandling som den fortsatta beredningen kan ge anledning till. Utskottet anser att detta arbete bör avvaktas, och jag yrkar därmed avslag på reservationerna 1 och 2.

Två reservationer tar upp tandvårdstaxan. Som jag tidigare sagt återkommer regeringen bl.a. i vårbudgeten om förändringar i den nuvarande åtgärdstaxan, varför det inte nu finns anledning att göra några förändringar vad gäller ersättningsnivåer och högkostnadsskyddets utformning och prissättning. Vi får avvakta regeringens fortsatta arbete, och jag yrkar därmed avslag på reservationerna 3 och 4.

Vad gäller amalgamsanering, som behandlas i reservation 5, fanns det även här förslag i den återkallade propositionen. Det föreslogs att vid särskilda tandvårdsinsatser, som behövs som ett led i en sjukdomsbehandling under en begränsad tid, skulle bestämmelserna om vårdavgifter enligt hälso- och sjukvårdslagen gälla. Dessutom har utskottet vid flera tillfällen behandlat frågan om amalgamsanering. Det visar på att det finns ett stort allvar från utskottet inför de problem som patienter kan uppleva med sina amalgamfyllningar. Utskottet förutsätter att dessa frågor även fortsättningsvis kommer att uppmärksammas i det fortsatta arbetet med översynen av tandvårdsförsäkringen. Mot denna bakgrund yrkar jag avslag på reservation 5.

Barn- och ungdomstandvården har på ett framgångsrikt sätt bidragit till att dagens ungdomar går in i vuxentandvården nästan helt kariesfria och i övriga fall med lindriga skador. De undersökningar som görs i världen på tandhälsan hos barn och ungdom visar att de svenska barnen och ungdomarna kanske har den bästa tandhälsan i världen. Den organisation som byggts upp inom folktandvården för genomförandet av barn- och ungdomstandvården spelar därvid en stor roll.

Det finns därför ingen anledning att slå sönder ett bra fungerande system. Det skulle kunna få negativa konsekvenser med avseende på tandhälsan. Därmed yrkar jag avslag även på reservation 6 och bifall till utskottets hemställan i sin helhet i betänkande Sfu4.

Anf. 81 MARGIT GENNSER (m) replik

Fru talman! Jag vill rätta till litet grand angående de faktiska omständigheterna vad gäller förbättrad tandhälsa. De absolut avgörande orsakerna har varit fluorbehandling, fluortandkräm och naturligtvis också sådant som bättre diet när vi fick det mycket bättre under 60-talet och framöver.

Att man får högre kostnader beror faktiskt på att vi har bättre tandhälsa. Människor har fler tänder kvar i munnen mycket längre. Det betyder att de också måste sköta dem. En annan sak är att vi har fått nya metoder, bl.a. implantat, osv. Det är utmärkt för människor att kunna få fasta tänder även om de mist sina egna. Sedan har vi också fått en annan befolkningsstruktur. Många människor har kommit från utlandet och har haft mycket dålig tandhälsa.

Jag ger dessa råd med på vägen när man nu skall se på ett nytt system och ett nytt högskostnadsskydd. Det är alltid bra att göra reformer fotade i verkligheten med faktiska uppgifter och inte i troende. Så en sak vad gäller barn- och ungdomstandvården. Det finns mycket som talar för valfrihet. Men den debatten kan vi ta senare.

Anf. 82 ANITA JÖNSSON (s) replik

Fru talman! Det finns naturligtvis anledning att se över tandvårdsförsäkringen utifrån frågan: Vad är det som genererar kostnader? Men en sak vet vi dock. Om man kan undvika att göra ingrepp i munnen innebär det också att man inte behöver göra ytterligare åtgärder under en längre tid. Kan vi på något sätt stimulera att människor när de går in i vuxenvärlden med den goda tandstatus de haft när de var barn kan sköta sina tänder på ett bra sätt innebär det att det dröjer längre tid innan någonting behöver göras i munnen. Det innebär också att kostnaderna i tandvården kan minskas.

Anf. 83 MARGIT GENNSER (m) replik

Fru talman! Det är alldeles riktigt. Vi kommer säkert att få minskande behov av reparationer framöver. Men det är väldigt långa processer, och det tar lång tid. Barn och ungdomar sköter sina tänder på ett annat sätt, och det fortsätter upp i medelåldern. Men kom ihåg att vi fortfarande har generationer som lever kvar och som är födda 1900, 1910, 1920 och 1930, när vi hade en helt annan tandvård. Den är den processen man måste se.

Vi skall vara glada för den tekniska utveckling som har kommit. Man måste då se på kostnader och de problem man har i tandvården på ett något mer differentierat sätt än vad jag hörde i det första inlägget.

Anf. 84 ANITA JÖNSSON (s) replik

Fru talman! Vad jag ville förtydliga var, att när man gör förändringar i tandvårdsförsäkringen måste man göra det utifrån hur det ser ut i dag och i ett litet längre perspektiv. För att inte dagens ungdomar skall hamna i en situation med många amalgamfyllningar, som den generation som jag tillhör, måste ersättningsystemet på något sätt bejaka egen tandvården.

Anf. 85 SIGGE GODIN (fp) replik

Fru talman! Låt mig göra några korta kommentarer till vad Anita Jönsson här har sagt. När det gäller premietandvården och det förslag som vi senast har sett här, och som den socialdemokratiska regeringen drog tillbaka, innehöll det inte ens det krav som socialdemokraterna i socialförsäkringsutskottet skrev in i betänkandet. Inte ens det hade ni levt upp till. Så är fakta.

Sedan skulle jag vilja beröra barn- och ungdomstandvården. I det betänkande från 1993/94 som jag tidigare citerade från säger majoriteten, där Socialdemokraterna då ingick, att det var viktigt att regeringen gjorde någonting åt konkurrensneutraliteten i barn- och ungdomstand-

Prot. 1995/96:81
17 april

***Fel! Okänt
växelargument.***

vården. I dag säger Anita Jönsson: Det finns ingen anledning att slå sönder systemet med barn- och ungdomstandvården.

Jag vill ställa ytterligare en fråga. Betyder det, Anita Jönsson, att systemet i fortsättningen skall vara som det är i dag? Föräldrar och barn skall inte ha valfriheten att gå till den tandläkare som de vill ha. Föräldrar och barn skall inte kunna bestämma, att om föräldrarna själva har en bra tandläkare är det lämpligt att också de egna barnen får gå dit. Är det så ni menar? Vi måste klara ut den frågan en gång för alla. Ni tänker inte låta konkurrensneutraliteten slå igenom inom barn- och ungdomstandvården. Är det korrekt uppfattat?

Sedan skulle jag vilja ta upp nästa fråga. I den proposition som nu tack och lov har dragits tillbaka fanns ett förslag om att högkostnads-skyddet skulle höjas från 6 000 kr till 13 500 kr. Många människor har faktiskt, precis som Margit Gennser sade, stora problem och behöver ett skydd.

Anf. 86 ANITA JÖNSSON (s) replik

Fru talman! Låt mig börja med det som Sigge Godin tog upp först, dvs. innehållet i den proposition som nu har dragits tillbaka.

Jag såg en artikel i Kvällsposten om en tandläkare som hade läst igenom alla motionerna från oppositionspartierna. Efter att ha gått igenom dem sade han: Motionerna vimlar av rena faktafel och missuppfattningar, och två folkpartistiska motioner använder samma argument för avslag som man 1994 röstade för. Tandläkaren är förbluffad över okunnigheten bland de riksdagsledamöter som har väckt motionerna. I många motioner är det ett förfärligt tyckande, med orimliga påståenden utan några som helst förslag till lösningar.

Det som är så olyckligt för den framtida tandvårdsförsäkringen är att vi i dag, med anledning av dessa motioner, inte kan diskutera frågan.

Låt mig också säga något om barn- och ungdomstandvården och valfriheten. Det är naturligtvis viktigt med valfrihet i olika situationer. Det finns dock andra värden som man ibland måste väga in, som det kanske just i det här specifika fallet finns anledning att ta till vara. Sigge Godin sade t.ex. bara för en stund sedan från talarstolen att han inte kunde tänka sig den valfrihet som det skulle innebära att ha två olika tandvårdsförsäkringssystem att välja mellan. Men i den här frågan är plötsligt valfriheten det avgörande. Landstinget har valfrihet när det gäller om man vill köpa tjänster från Folktandvården eller från de privata tandläkarna. Det är viktigt att landstinget har huvudansvaret för att följa upp och se till så att den goda tandhälsan bland barn och ungdomar fortsätter att utvecklas på ett bra sätt.

Anf. 87 SIGGE GODIN (fp) replik

Fru talman! Låt mig återigen ta upp högkostnadsskyddet. Precis som Margit Gennser sade kan människor som är födda mellan 1910 och 1940 och som har haft en dålig tandhälsa under sin uppväxttid få uppenbara problem, och för deras skull måste vi då ha ett högkostnads-skydd som verkligen lever upp till namnet.

Det går alldeles utmärkt att citera tandläkare ute i landet. De kan fritt tänka och tycka vad de vill, och de gör också det. Det tycker jag är utmärkt i en demokrati.

Det är emellertid litet beklagligt att Anita Jönsson, som företräder utskottet, inte behagar läsa innantill i vår reservation där vi talar om vilket ersättningsystem vi vill ha. Där står att man skall eftersträva kostnadseffektivitet, patientinflytande och konkurrensneutralitet, något som ni inte levde upp till i förslaget. Av den anledningen har vi fogat reservation 1 till betänkandet.

Den proposition som vi behandlar i dag visar att det i det här statsbidragssystemet inte finns tillräckligt med pengar för flera parallella system. Det skulle nämligen innebära att mycket skulle rinna bort i förebyggande insatser. Vi får se vad den socialdemokratiska regeringen är beredd att lägga fram för förslag om tandvården senare i höst, då det, om jag har förstått saken rätt, skall komma ett förslag på det området. Det skall bli mycket intressant att se.

Det är viktigt att vi ser tandhälsan på många års sikt, så att vi inte ställer till med något som förvärrar för människor när det gäller inte bara tandhälsan utan människors hälsa totalt sett. Har man dåliga tänder inverkar det på den totala livsmiljön och hälsan totalt sett.

Anf. 88 ANITA JÖNSSON (s) replik

Fru talman! Jag vill börja med att instämma i att det är viktigt att vi följer upp de goda resultat som kommer till stånd, oberoende av om det gäller tandhälsan eller annan hälsa. Jag förutsätter också att regeringen i sitt fortsatta arbete gör det.

Jag tänker inte i denna debatt komma med några synpunkter på var nivåerna i högkostnadsskyddet skall ligga, eftersom vi får anledning att återkomma till den frågan när vi behandlar förslagen i vårbudgeten.

Anf. 89 ROSE-MARIE FREBRAN (kds)

Fru talman! Personligen arbetade jag inte alls med den här typen av frågor under förra mandatperioden, och jag känner därför ingen anledning att ta åt mig av kritiken över att jag nu inte driver en fråga som fyrtipartiregeringen hade med i en proposition som presenterades här i riksdagen då. Man skulle ändå kunna uppta tid här i kammaren med att tala om under vilka förutsättningar – bl.a. på besparingssidan – detta förslag lades fram, att detta redan har klarats av samt att problemen med att ha parallella system blir större ju mindre pengar man har, något som jag också nämnde i mitt anförande.

Anita Jönsson har ondgjort sig över motioner som visar på okunighet hos motionärerna, något som går tillbaka på ett uttalande från en enskild tandläkare. Min ödmjukhet förbjuder mig att tala om det betyg som den kristdemokratiska motionen har fått från officiellt tandläkarhåll.

Anita Jönsson har också uttalat sig för att vi inte skall diskutera vad som komma skall, eftersom det skall bli vidare beredning av ärendet. Vi vet att så inte är fallet under de närmaste två åren, utan i vårbudgeten ligger ett definitivt förslag när det gäller perioden mellan den första

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

oktober 1996 och den 31 december 1997. Med tanke på hur det förslaget ser ut vill jag fråga Anita Jönsson: Vad är det för fördelningspolitisk ledstjärna som Socialdemokraterna numera följer?

Anf. 90 ANITA JÖNSSON (s)

Fru talman! Jag har precis samma uppfattning i fråga om Rose-Marie Frebrans synpunkter på den kommande vårpropositionen som i fråga om Sigge Godins synpunkter, nämligen att vi får återkomma till den debatten.

Jag kan i varje fall säga något om vår ledstjärna, för en ledstjärna finns ju i fråga om alla beslut som man är med och fattar. Vår ledstjärna är att vi skall se till att få ordning i statens finanser, så att vi verkligen kan ha olika försäkringssystem som gynnar en god hälsa bland Sveriges invånare.

Sedan något om innehållet i motionerna. Rose-Marie Frebran frågade själv i sitt huvudanförande om det var rätt eller fel att oppositionspartierna var så drastiska i sina förslag att man därmed avstyrkte propositionen. Kanske hade det varit av större värde om man – som vanligtvis är fallet – hade varit kritisk på olika punkter och utifrån det hade lagt fram egna förslag. Så har inte skett, utan oppositionspartierna har utifrån tidigare ståndpunkter, som man nu har gått ifrån, sett till att vi i dag inte kan debattera en reformerad tandvårdsförsäkring.

Anf. 91 ROSE-MARIE FREBRAN (kds)

Fru talman! Anita Jönsson säger att Socialdemokraternas fördelningspolitiska ledstjärna för närvarande är att få ordning i statens finanser. Detta är ju otroligt inskränkt. Man bestämmer sig för hur mycket man av tvingande skäl måste spara – och så skall det ju vara – men det är ju när man har gjort det som man skall plocka fram den fördelningspolitiska ledstjärnan, så att dessa nedskärningar sker på ett acceptabelt sätt. Om man bestämmer sig för att man har en viss summa i tandvårdsförsäkringen är det väl inte rimligt att höja subventionen på de lägsta kostnaderna, som ni föreslår att man skall göra den 1 oktober 1996, sänka subventionen något på kostnader över 3 000 kr och drastiskt på kostnader över 7 000 samt lägga taket vid 13 500 kr. Detta är ju fullkomligt orimligt, och att förslaget kommer från en socialdemokratisk regering kan jag icke för mitt liv begripa.

Anf. 92 ANITA JÖNSSON (s)

Fru talman! Jag slutar aldrig förvåna mig över de debatter om ekonomi vi har här i kammaren. De borgerliga partierna tycks inte på minsta sätt ha ansvar för vad som händer under de tre borgerliga åren, det som gör att vi nu tvingas gå in i de här försäkringssystemen som vi tycker är bra och som vi tycker sköts bra fördelningspolitiskt.

Jag tycker, och det är också socialdemokratins besked i budgetpropositionen, att det skall vara en rättvis fördelningspolitik i de ekonomiska bedömningar som man gör vad gäller skattehöjningar och vad gäller förändringar och besparingar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 16 §.)

Prot. 1995/96:81
17 april

12 § Tilläggsbudget – Studiestöd och invandring

Föredrogs

Socialförsäkringsutskottets betänkande 1995/96:SfU5
Tilläggsbudget – Studiestöd och invandring (prop.1995/96:105 delvis)

Fel! Okänt
~~Tilläggsbudget~~ –
Studiestöd och invandring

Anf. 93 SIGGE GODIN (fp)

Fru talman! I SfU:s betänkande om tilläggsbudget för studiestöd och invandring tas den mycket viktiga frågan om vuxenstudiestödet upp. Under den förra socialdemokratiska regeringens tid fick vi höra att kompetensutveckling, vuxenutbildning och komplettering av studier för att senare kunna gå till universitet och högskolor var av avgörande betydelse för Sveriges framtid. I förrgår presenterade den nye finansministern Åsbrink exakt samma åsikter som hans företrädare Göran Persson tidigare gjort.

Och visst har de rätt! Visst skall de människor som behöver komplettera sin grundutbildning ges möjligheter till detta. Visst är det de som har de sämsta ekonomiska förutsättningarna som skall premieras. Om detta finns inga delade meningar.

Fru talman! När vi då är överens i den frågan kan man undra hur det kommer sig att barntillägget i svux och svuxa togs bort. Detta stöd är av avgörande betydelse för att ensamstående föräldrar med barn skall kunna komplettera sin grundutbildning.

Vi varnade våren 1995 för att borttagandet skulle leda till att denna grupp fick svårigheter att studera. I dag vet vi resultatet. En mycket kraftig nedgång av antalet studerande har skett. För ensamstående föräldrar, huvudsakligen kvinnor, har möjligheten spolierats. Den begåvningsreserv som finns bland dessa kvinnor och som är av vikt för att Sverige skall återfå konkurrenskraft och återigen bli ett bättre land med lägre arbetslöshet och god tillgång på välutbildad arbetskraft – hur skall den tas till vara när regeringen inte förstår sambanden?

Hur kan Socialdemokraterna bete sig på detta sätt? Är det korrekt prioritering? Skall de som har de sämsta förutsättningarna klämmas åt först? Var finns den sociala prioriteringen? Det går inte att träffa dessa ensamstående mammor och hänvisa till budgetunderskottet och kravet på besparingar. Visst skall vi spara, men besparingarna måste läggas ut på ett skäligt sätt så att neddragningarna i välfärden inte också i denna fråga går ut över dem som har de sämsta förutsättningarna.

I den förra debatten hörde vi alldeles nyss att det är de tre borgerliga åren som har inneburit att Sveriges ekonomi har gått i sank. Låt mig, fru talman, få påminna om 80-talets klipparekonomi. Huvuddelen av den tiden leddes landet av en socialdemokratisk regering. Därifrån har vi fått alla våra problem. De skall faktiskt belasta den socialdemokratiska regeringen. Det är på grund av konsekvenserna från den tiden som ni får leva med de problem som finns i dag.

Prot. 1995/96:81
17 april

Det hindrar inte att man, precis som Rose-Marie Frebran sade här, måste se till vilka grupper man måste undanta när man skall spara. Att avveckla barntillägget var fel, och därför föreslår vi att det skall återinföras.

Fru talman! Jag vill också ställa en fråga till de s.k. feministerna i Vänsterpartiet. Varför avstår ni från att prioritera denna grupp av kvinnor? Var finns solidariteten med de kvinnorna? Var det så viktigt att stå på tå för regeringen Persson att ni övergav de ensamstående kvinnorna? Solidariteten med arbetarrörelsen var tydligen större för Vänsterpartiet än solidariteten med arbetarkvinnorna.

Fru talman! Med detta korta inlägg vill jag yrka bifall till den reservation som fogats till betänkandet.

Anf. 94 RAGNHILD POHANKA (mp)

Fru talman! I SfU5 behandlas två frågor: studiestöd och invandring.

När det gäller ökade anslag med 265,5 miljoner kronor till CSN finns inget annat än bifall. De 30 miljoner som anslagits till administration är också välbehövliga – det har de studenter fått känna av som flera gånger har fått vänta på sina studiemedel.

Reservationsanslaget på 27 miljoner för åtgärder mot främlingsfiendlighet och rasism har också självfallet fått bifall av ett enigt utskott. Detta anslag pekar på det stora behovet att komma till rätta med den växande motsättningen mellan invandrare och svenskar, mest synlig bland ungdomar. Miljöpartiet anser att det är en oerhört viktig fråga, där opinionsbildning, information samt mer handgripliga åtgärder för att öka utbildningsinsatserna och minska arbetslösheten, speciellt bland ungdomar, sammantaget kan minska motsättningarna.

Opinionsledargruppen Sverige 2000 skall arbeta med just dessa frågor. I DN i går stod det också att polisen skall ta hårdare tag mot rasismen. En kombination av de positiva åtgärder som bl.a. Sverige 2000-gruppen skall syssla med samt krafttag mot rasismen skulle kunna vara några av de rätta åtgärderna.

Den andra fråga som behandlas är barntillägget i svuxa. Där har Folkpartiet, Miljöpartiet och kds en gemensam reservation, och Vänsterpartiet har ett särskilt yttrande. Jag yrkar bifall till reservationen, som avser moment 4.

Det här är en stor och viktig fråga. Miljöpartiet har också anslagit 90 miljoner till barntillägget fram till nästa budget.

Det mörka scenario vi reserverar målade upp när barntillägget togs bort har mer än önskvärt gått i uppfyllelse. Komvux och folkhögskolorna har fått en annan profil på sina studerande. De ensamstående föräldrarna, mest mammor, har minskat i antal eftersom de inte kan finansiera sina studier. De kan, barockt nog, få en bättre ekonomi genom att stanna hemma och inte göra någon insats i samhället.

Vi avvaktar Studiestödsutredningens förslag, men mig veterligt löses inte heller där problemet för studerande med barn.

Alla är överens om att vi går in i ett utbildningssamhälle där vi under våra liv upprepade gånger måste vidareutbilda oss eller omskola oss. Regeringen är också medveten om detta och satsar oerhört hårt på

ökad utbildning. Varför minskar man då så styvnackat och hårt förutsättningarna för föräldrar med försörjningsbördan att få den chans de så väl behöver?

Man lät dessutom beslutet verka retroaktivt, så att en ganska stor grupp fick avbryta t.ex. sin gymnasiekompetensutbildning. Många hade samlat mycket mod och kraft för att våga starta sina studier. Nu står de där med en halv gymnasieutbildning. Skall de våga starta om? Enbart på grund av majoritetens prestige har de hamnat i denna situation.

Anf. 95 ROSE-MARIE FREBRAN (kds)

Fru talman! Det är inte första gången som vi pratar om svuxa i kammaren under det här riksmötet, och under det förra. Vi har haft anledning att göra det vid olika tillfällen, inte minst i frågestunder, då vi har tagit upp det med olika statsråd. Det har också varit aktuellt på många sätt genom olika typer av uppvaktningar.

Det gäller självfallet barntillägget inom svuxa. Alla de farhågor som man har haft anledning att hysa när det gäller konsekvenserna av borttagande har besannats, eftersom väldigt många, främst ensamstående mödrar, inte har haft möjlighet att fortsätta sina studier.

Om det är några som behöver ett kunskaps- och kompetenslyft är det just den här gruppen av kvinnor, med låg utbildning, lågavlönade arbeten, perioder av arbetslöshet och barn att dra försorg om. Om de inte behöver detta, vilka behöver det då? Om dessa inte behöver det allra mest, vilka skulle i så fall behöva det? Jag kan inte tänka mig några andra grupper, utan det här är för mig den allra viktigaste gruppen när det gäller att satsa på detta kunskaps- och kompetenslyft på grundnivå. Det handlar t.o.m. om grundskolenivå och sedan gymnasienivå.

Alla talar väldigt mycket om behovet av att höja kompetensen för hela arbetskraften i landet. Men även här måste man kunna peka ut grupper som mer än någon annan behöver detta. Om man kan vara överens om att det finns en grupp som är i skriande behov av detta, som inte har någon framtid på arbetsmarknaden utan att få höja sin kompetens, borde man också kunna vara överens om att man skall göra det möjligt för den här gruppen människor att bedriva de studier som de behöver.

Satsningen på utbildningsplatser, dvs. på den kvantitativa delen när det gäller utbildningen, riskerar att delvis bli en flopp, om man inte gör det möjligt för dem som bäst behöver den här utbildningen att tillgodogöra sig den, genom att de får möjlighet att finansiera sina studier.

Studiestödsutredningen har nämnts här tidigare, och den är försevad. När den har kommit med sina förslag skall de remissbehandlas, och så småningom skall det komma en proposition hit till kammaren. Jag är tveksam till om man kommer fram med något förslag som verkligen gynnar den här gruppen.

När man behandlar alla studenter, oavsett nivå och oavsett förhållanden, på samma sätt och bestämmer en högsta summa för möjlighet till lån och bidrag, som är lika för alla dessa, kommer man inte att lösa

Prot. 1995/96:81

17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:81
Tilläggsbudget-
17 april
Stuakostnad och invand-
ring
Fel! Okänt
växelargument.

problemet, åtminstone inte för de ensamstående mödrarna med ett eller flera barn.

Idealt sett, sägs att det här skall lösas inom familjepolitiken. Det finns inget instrument inom familjepolitiken som löser det här, så jag undrar hur det skall lösas. Det är min fråga till Socialdemokraterna.

Jag uppfattar det så att barntillägget inom svuxa fortfarande är borta på grund av principskäl och sedan prestigeskäl.

I det jämlika Sverige, där alla skall behandlas lika, och i det socialdemokratiska Sverige skall alla – med betoning på *alla* – vara med och spara. Dels skall barntillägget tas bort i svuxa därför att det inte finns i det andra studiemedlet, dels skall den här gruppen vara med och kraftfullt spara därför att andra grupper skall spara. Alla skall vara med och spara – det låter jätterättvist när man hör det. Men man måste tänka på, att när vi började med sparpaket fanns det människor som inte hade några marginaler. Nu fortsätter vi med det ena och det andra, och alla skall vara med varje gång, även de som inte ens hade någon marginal i första omgången. Var skall vi då hamna? Är det inte vi andra, som har marginalerna, som skall ta det här?

Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 96 MONA BERGLUND NILSSON (s)

Fru talman! Sverige är fortfarande i ett sådant ekonomiskt svårt läge att vi inte har råd med att sluta saneringen av finanserna.

I ett rättvist och jämställt samhälle måste människor själva ha möjlighet att försörja sig på eget arbete.

Som alla här i kammaren vet, är studiestödet inte det enda området som är utsatt för besparingar – nödvändiga besparingar för att vi skall komma till rätta med Sveriges dåliga ekonomiska situation.

Vi socialdemokrater står fortfarande fast vid att vår största uppgift är att bekämpa arbetslösheten. Om vi vill ha ett samhälle byggt på att människor själva försörjer sig på eget arbete måste vi komma till rätta med obalansen i ekonomin. Det är ett måste för att bekämpa arbetslösheten.

För att skapa goda förutsättningar för ekonomisk tillväxt och för att människor bättre skall kunna möta de krav som framtidens arbetsmarknad kan ställa, vill vi socialdemokrater satsa 10 miljarder kronor på att höja utbildnings- och bildningsnivån i hela det svenska samhället.

Fru talman! Jag, precis som andra riksdagsledamöter, blir ofta uppvaktad av allmänheten. Jag förstår verkligen de ensamstående föräldrarnas svåra situation, framför allt situationen för de lågavlönade kvinnorna, som under arbetslöshet vill fortbilda sig för att ha en bättre möjlighet på arbetsmarknaden. Jag förstår deras svåra situation till följd av slopandet av barntillägget. Det är alltid ett hårt slag att i svåra tider ta bort så behjärtansvärda saker, som skapats i bra ekonomiska tider.

Men jag vill påpeka att det med barntillägget inom svux och svuxa fanns vissa orättvisor, med tanke på att de som uppbar a-kassa eller utbildningsbidrag inte fick något barntillägg utbetalat. Det är ett perspektiv som man bör ha med i beräkningen.

Fru talman! Jag vill hänvisa till den parlamentariska kommitté som regeringen tillsatte i december 1994. Den s.k. Studiestödsutredningen, där samtliga partier finns representerade, kommer med sitt slutbetänkande i juni. Mycket tyder på att dess förslag till samordnat studiestöd kommer att tillgodose de brister som uppstod i samband med barn-tilläggets borttagande, åtminstone för det stora flertalet. Detta görs främst genom en kraftig höjning av bidragsdelen och ett fast fixerat totalbelopp – något som kommer att gynna de lågavlönade.

Fru talman! Det finns enligt majoriteten i utskottet stor anledning för såväl regeringen som Studiestödsutredningen att särskilt uppmärksamma och överväga vilka åtgärder som behöver vidtas för att intentionerna bakom vuxenstudiestödet skall kunna förverkligas. Utskottet anser dock att det inte finns anledning för riksdagen att förorda att barn-tillägget i svux och svuxa skall återinföras, utan den samlade bedömningen av hur tillgängligt utrymme för vuxenstudiestöd bäst kan användas borde ankomma på regeringen. Studiestödsutredningens arbete borde därvid kunna ge vägledning.

Fru talman! Jag yrkar bifall till hemställan i socialförsäkringsutskottets betänkande nr 5, moment 4, och avslag på reservationen.

Anf. 97 SIGGE GODIN (fp) replik

Fru talman! Jag har litet svårt att förstå när Socialdemokraterna talar om att alla måste spara och spara rätt över, inte efter förmåga och inte utifrån något solidaritetstänkande, att svaga grupper måste lösas ut. Visst skall vi spara. Vi i Folkpartiet har ofta anklagats för att klämma åt människor väldigt hårt när vi sparar. Det som skedde under de borgerliga åren var ändå en bagatell i förhållande till det sätt på vilket socialdemokratiska regeringar sparar i dag.

Jag frågar socialdemokraterna: När Göran Persson talar om utbildningslyftet, att man skall satsa miljarder på utbildning för människor, har ni ingen känsla av att det ekar tomt och innehållslöst när ni klämer åt en sådan grupp som ensamstående med barn när barn-tillägget, som ni inte kan acceptera, inte kostar speciellt mycket? Ni säger att man får lösa problemet i Studiestödsutredningen. Ja, fram till dess hade man ju kunnat ha barn-tillägget kvar, för det är faktiskt en mycket liten kostnad.

Jag har tagit kontakt med vår representant i utredningen och frågat hur man ämnar lösa frågan. För närvarande finns ingen lösning och det ser inte ut att finnas någon framöver heller. Därför hävdar Folkpartiet att barn-tillägget borde återinföras och vara kvar så länge man inte hittar en sådan lösning. Det kommer också att vara det krav som vi kommer att ställa i utredningen, om jag förstod vår representant rätt i all hast.

Är det på det här sättet vi skall bedriva politik i ett socialdemokratiskt samhälle? Eller skall svaga grupper, ensamstående med barn, handikappgrupper, m.fl., särbehandlas så långt möjligt? Min fråga kvarstår: Hur skall ni hantera de grupperna?

Anf. 98 MONA BERGLUND NILSSON (s) replik

Prot. 1995/96:81
17 april

Tilläggsbudget –
Studiestöd och invand-
ring

Fru talman! Jag håller med Sigge Godin om att det finns många saker som man just för tillfället inte kan säga exakt hur de skall se ut. Men utbildning, Sigge Godin, är oerhört viktig.

När det gäller de ensamstående föräldrarna tror jag att man över huvud taget måste se över vilken hjälp det är som de skall ha i framtiden.

Jag vill fortfarande hänvisa till vad Studiestödsutredningen kommer fram till. Jag hoppas och tror att där kommer direktiv som särskilt skall hjälpa de ensamstående föräldrarna.

Anf. 99 SIGGE GODIN (fp) replik

Fru talman! Jag tar de orden till mig och konstaterar att socialdemokraterna från och med i dag i Studiestödsutredningen kommer att verka för att den här frågan blir löst, eftersom vi är helt överens om det. Då kommer ni också att få stöd av Folkpartiet.

Anf. 100 MONA BERGLUND NILSSON (s) replik

Fru talman! Jag kan inte lova någonting i dag. Det vet Sigge Godin lika väl som jag. Vi kan bara framföra de åsikter som vi har kommit fram till.

Anf. 101 ROSE-MARIE FREBRAN (kds) replik

Fru talman! Vi kristdemokrater är lika överens med socialdemokraterna som någon annan om att det måste sparas i statsfinanserna. Utgifter måste finansieras. Men det är inte detta det handlar om.

Jag kan med hundraprocentig säkerhet utlova att när vi lägger fram vår ekonomiska motion den 2 maj kommer vi att ha ett minst lika starkt eller starkare budgetsaldo än det socialdemokraterna har presenterat. Men återigen, det är inte detta det handlar om.

Vi anser på samma sätt att man måste ge ekonomin goda möjligheter genom att sanera. Men finns det någon annan grupp som ni socialdemokrater kan peka på som har fått kännas vid en motsvarande försämring av sin ekonomi som gruppen ensamstående mödrar som tidigare studerade med svuxa inklusive barntillägg? Finns det någon annan grupp?

Anf. 102 MONA BERGLUND NILSSON (s) replik

Fru talman! Rose-Marie Frebran tar upp en särskild grupp. Jag kan inte i dag rabbla upp hur många det är som har blivit lidande av dessa besparingar. Men det finns säkert många fler än ensamstående föräldrar. I dag befinner sig faktiskt många på kanten av den ordinarie arbetsmarknaden. Långa perioder av sjukskrivningar eller socialt bidrag är vanliga. Dålig utbildning och bristande självförtroende är faktiskt orsak till att vi skall få en satsning på utbildning.

Det är klart att detta måste brytas, Rose-Marie Frebran. Men jag tycker inte att det bryts genom att man inför barntillägget igen.

Jag vill återkomma till att säga att jag tycker att vi skall vänta och se vad Studiestödsutredningen kommer fram till i juni månad.

Anf. 103 ROSE-MARIE FREBRAN (kds) replik

Fru talman! Nej, jag förväntade mig inte heller att få exempel på någon grupp, för jag tror inte att socialdemokraterna kan plocka fram en sådan som har fått vidkännas samma ekonomiska neddragning som ensamstående mödrar som tidigare studerade med svuxa inklusive barn tillägg.

Såvitt jag vet är Berit Andnor den enda socialdemokrat som rent, klart och tydligt och utan att svänga sig i den här kammaren har erkänt att ur ett jämställdhetsperspektiv var det ett misstag att ta bort barn tillägget i svuxa. Jag beklagar verkligen om hon är så ensam.

Vad är då det socialdemokratiska rådet till dessa ensamstående mödrar? Vad skall de göra som inte kunde fortsätta att studera? Vi har sett hur siffrorna har gått ned. Vad har ni för lösning? Hur ser deras framtid ut?

Anf. 104 MONA BERGLUND NILSSON (s) replik

Fru talman! Jag vill återkomma till det som jag har sagt vid ett flertal tillfällen nu, att jag tycker att vi skall vänta och se vad Studiestödsutredningen kommer fram till i juni månad.

Anf. 105 EWA LARSSON (mp)

Fru talman! Jag vill passa på att göra en extra markering från Miljöpartiets sida av hur vi ser på regeringens bakvända politik. Jag vill också poängtera några fromma förhoppningar på Studiestödsutredningen.

Först lotsar regeringen fram ett beslut om att ta bort det skattepliktiga barn tillägget från de vuxenstudierande. Sedan tillsätter man en studiestödskommitté med direktiv att se över hur bl.a. jämställdheten för de studierande kan öka och hur vi kan minska den sociala snedrekryteringen till högskolorna.

När i princip alla organisationer som hanterar frågor kring vuxenstudierandes situation säger att konsekvenserna av ett borttagande av barn tillägget kommer att medföra studieavbrott negligeras det. Däremot lovar regeringen att noga följa utvecklingen, precis som om det inte vore regeringens förbaskade skyldighet.

Så blev det då som alla med kompetens inom området hade sagt – ensamstående med barn, i synnerhet på folkhögskolor, avbröt sina studier för att passivt lyfta socialbidrag eller, som en del valde, för att skuldsätta sig för att skaffa grundläggande utbildning. Studiemedel ger ett högre totalbelopp. De som valde att skuldsätta sig var de som har ett lägre särskilt vuxenstudiestöd, en lägre a-kassenivå. Det är mest kvinnor, så klart.

Den här utvecklingen förvånar ingen. Det som förvånar oss är regeringens cynism. När kritiken av de ensamstående föräldrarnas sammantagna svåra ekonomiska situation inte tystnade tillsatte regeringen av ren utmattning en utredning. Utredningen bekräftar att situationen är

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:81
17 april

***Fel! Okänt
växelargument.***

svår, att vissa grupper, såsom ensamstående med barn, drabbats synnerligen hårt av alla sparbeting. Då får studiestödskommittén ett tilläggsdirektiv, ett bland flera.

Kommittén skall beakta rapporten om de ensamstående föräldrarna i övervägandet om hur studier skall kunna underlättas för dem med stor försörjningsbörd. Men kommitténs uppgift är också att föreslå ett samlat studiestödssystem. De här uppgifterna går inte ihop.

Familjepolitiken skall inte blandas ihop med utbildningspolitiken. Jag tycker att det är skamligt att bolla runt med ansvarsfrågan på det här sättet. Ensamstående studerande föräldrars ekonomiska situation skall lösas utan socialbidragsberoende.

Utskottet påtalar nu att barntillägget i studiemedelssystemet togs bort redan 1989. Det är ett helt korrekt påpekande. Det barntillägget var ett lån. Skälet för att ta bort det var att barnfamiljer inte skulle behöva skuldsätta sig mer än andra grupper i samhället. Familjens situation skulle lösas inom socialförsäkringssystemets ram.

Ja, så sades det då, och det lät ju rimligt. Men ingenting har skett inom försäkringssystemet som har gynnat barnfamiljer.

I stället används nu det tidigare borttagna, lånebaserade barntillägget som ett tillhygge för att legitimera att det skattepliktiga bidraget för barn tas bort. Vem tror regeringen egentligen att den lurar? Säg ärligt i stället: Vi tycker att det är bra som det är.

Miljöpartiet anser inte att det är bra som det är, och vi kommer att fortsätta att avsätta medel för att återinföra barntillägget för särskilt vuxenstudier till dess att barnfamiljernas ekonomiska situation verkligen åtgärdas inom socialförsäkringssystemet. Vi hoppas på fortsatt kraftfulla protester från de närmast sörjande, och vi noterar med tillfredsställelse att Kommunförbundet protesterar mot att allt fler människor, däribland en stor del ensamstående med barn, vältras över till socialbidragsberoende.

Nu pratar Mona Berglund Nilsson om nödvändiga besparingar. Det ställer vi i Miljöpartiet upp på, men det här är ingen besparing. Det är mänskligt lidande, och det innebär kostnader.

Mona Berglund Nilsson säger också att hon förstår att det är svårt för lågutbildade kvinnor som vill utbilda sig. Vill inte regeringen att de skall utbilda sig då? Vad vill regeringen egentligen?

Att höja bidraget för alla – som Mona Berglund Nilsson sade att kommittén funderar på att föreslå – hjälper inte dem som har extra kostnader. Däremot minskar det skuldsättningen för alla, och det är bra.

Jag vill påstå att regeringens politik leder till minskad jämställdhet och till ökad snedrekrytering till högskolorna. Jag kommer att försätta att påstå det tills motsatsen är bevisad.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 16 §)

13 § Vissa ersättningar till sjukvårdshuvudmännen m.m. för år 1996

Föredrogs
Socialutskottets betänkande 1995/96:SoU13
Vissa ersättningar till sjukvårdshuvudmännen m.m. för år 1996 (skr. 1995/96:122)

Anf. 106 STIG SANDSTRÖM (v)

Fru talman! Detta är inget stort ärende. Det är snarare ett sådant ärende som brukar passera ganska obemärkt, även om det handlar om drygt 1 300 miljoner. Enligt min mening finns det en politisk sprängkraft i det här som jag vill göra kammaren uppmärksam på.

Det gäller en post som handlar om 30 miljoner. Det är de medel som nu avsätts till de diabetessjuka. Det är ett förslag från en utredning som jag själv har suttit med i och som heter HSU 2000. Vi föreslog att man skall upprätta särskilda vårdprogram för diabetiker och att även det fria insulinet skall ingå i dessa vårdprogram.

Jag vill nämna detta därför att det har funnits starka krafter för att ta bort detta fria läkemedel. Det är inte en slump att det här förslaget har kommit nu, utan det är en eftergift för den samlade handikapprörelsen och för den kamp som vi från Vänsterpartiet har fört för att bevara de fria läkemedlen för svårt kroniskt sjuka.

Vi är naturligtvis tacksamma för att vi lyckades så långt. Men det är 31 diagnosgrupper som blir utan sina fria läkemedel. Från utredningens sida har vi sagt att man på sikt skall utvidga dessa vårdprogram till övriga diagnosgrupper. Det står också i det betänkande vi nu diskuterar att Socialdepartementet och Landstingsförbundet är överens om detta.

I betänkandet heter det vidare: ”— — — parterna anser att s.k. vårdkontrakt bör upprättas för sådana patientgrupper där det finns en tydlig diagnos och konsensus om adekvata behandlingsåtgärder. För att vårdkontrakt skall kunna upprättas är det viktigt att vårdprogram utarbetas. Detta kan ske såväl centralt, på nationell nivå, som lokalt inom respektive landstingsområde.”

Nu har vi till det här betänkandet fogat en reservation om reumatikerna, som vi anser kan vara en sådan grupp som man kan gå vidare med. Det är många grupper som återstår. För vår del tycker vi att det på sätt och vis är ett nytänkande inom sjukvården att man ser till hela terapikedjan och inte bara läkemedlet eller en enskild åtgärd. Vi tror att det är ett framsteg att man tar ett helhetsgrepp på sjukdomen och patientens situation och utarbeta vårdprogram. Därför skulle jag vilja yrka bifall till den reservation som Vänsterpartiet har i det här ärendet. Det är en riktningangivelse för hur vi kan gå vidare med detta nytänkande. I övrigt har jag ingenting att anmärka.

Prot. 1995/96:81
17 april

*Vissa ersättningar
till sjukvårdshuvud-
männen m.m. för
år 1996*

Prot. 1995/96:81
17 april

*Vissa ersättningar
till sjukvårdshuvud-
männen m.m. för
år 1996*

Anf. 107 PER LAGER (mp)

Fru talman! Det har hänt en hel del på vårdområdet sedan vi skrev vår motion under den allmänna motionstiden för drygt ett år sedan. Jag tänker då bl.a. på den utvidgade vårdgarantin. Ett tag såg det också ut som om vårdköerna skulle kunna hamna inom acceptabla gränser, men så ökade väntetiderna igen, både enligt utskottets bedömning och enligt uppgifter i medierna.

Jag har en god vän som för ett par år sedan råkade ut för en slem-säcksinflammation i den ena axeln. Det är ingen ovanlig åkomma, men den medför ett lidande, en klart nedsatt arbetsförmåga och sjukskrivning. Med en relativt enkelt operation kan man snabbt återställa axelns och armens funktion och helt ta bort smärtan.

Min vän fick besked om att en sådan operation kunde bli aktuell första om cirka sex månader. Det fanns ingen ledig operationskapacitet att erbjuda inom landstinget eller i det landstingskommunala samarbetet. Sex månaders sjukskrivning – det innebär stora kostnader för arbetsplatsen och för staten och medför ett onödigt mänskligt lidande, minskad livskvalitet.

Min vän valde då att vända sig till en privat kirurg, betala 15 000 kr ur egen ficka och få operationen genomförd inom en vecka. På så sätt kunde hon snabbt återvända till sin arbetsplats, slippa det personliga lidandet och sparade samtidigt in minst 60 000 kr åt staten i bara den förkortade väntetiden. De försök som gjordes att få försäkringskassan med på en hel- eller delfinansierad lösning var inte framgångsrika, trots att alla skulle ha tjänat på det. Den smidigheten finns fortfarande inte i systemet när det gäller medicinska tjänster.

Den här lilla berättelsen var upprinnelsen till Miljöpartiets motion om att förkorta operationsköerna. Vi föreslår i motionen att en utredning tillsätts för att undersöka möjligheterna att upprätta ett register över den samlade lediga operationskapaciteten i hela landet – inte bara, som i dag, inom vissa regioner. Avsikten är att underlätta och bättre utnyttja den lediga operationskapaciteten.

Det finns i dag ett register på Landstingsförbundet för de tolv tillstånd som omfattas av vårdgarantin. Det gäller från årsskiftet 1995/96 och innehåller bl.a. skattade väntetider. Men vad gäller övriga tillstånd tycks det inte finnas intresse av att föra register. Varför inte låta t.ex. Socialstyrelsen upprätta ett sådant? Där införs ju redan uppgifter om alla utförda operationer och om slutna vård. Det var i mitten av 80-talet som Socialstyrelsen slutade med att samla in uppgifter om köer och väntetider på vård i den svenska sjukvården.

Vi menar i vår motion också att möjligheterna till transfereringar mellan sjukvården och försäkringskassan måste utredas. Att få en patient tillbaka till arbetslivet igen så fort det är lämpligt och möjligt måste vara ett självklart mål. Transfereringssystemet behöver inte vara krångligt. Det som i dag finns för rehabiliteringstjänster borde självklart också kunna utvidgas till att omfatta medicinska tjänster.

En ytterligare fråga vi tar upp i vår motion handlar om att prioriteringen av vårdgarantins tolv tillstånd *kan* få en diskriminerande effekt. Skapas här något av det vi ibland kallar för ”gräddfil”? Det är viktigt

att få bort alla långa väntetider för att spara mänskligt lidande och pengar. Vi menar också att det nu är hög tid för en omfattande etikdiskussion i de här prioriteringsfrågorna.

Fru talman! Med det här vill jag yrka bifall till reservation 2 under moment 3.

Anf. 108 CONNY ÖHMAN (s)

Fru talman! I detta betänkande behandlas i huvudsak två saker, dels vissa ersättningar för 1996 till sjukvårdshuvudmännen, dels fem motioner från allmänna motionstiden.

Beträffande överenskommelsen om ersättningen till sjukvårdshuvudmännen råder det bred politisk enighet. Jag vill därför inskränka mig till att notera två positiva saker i överenskommelsen.

För det första har parterna varit överens om att ytterligare något förstärka ramen för psykoterapeutisk verksamhet varigenom tillgången till psykoterapeutiska behandlingar kan förstärkas något ytterligare.

För det andra har parterna varit eniga om att diabetiker under 1996 som första patientgrupp skall erbjudas ett s.k. vårdkontrakt utformat utifrån ett nationellt vårdprogram. Avsikten är dessutom att under innevarande år gå vidare med ytterligare ett par patientgrupper. Den motion som handlar om diabetes och som behandlas i detta betänkande blir därmed väl tillgodosedd genom denna överenskommelse.

De två reservationer som fogats till betänkandet handlar dels om rehabiliteringsresurser för reumatiker, dels om ett krav på att frågan om ett nationellt register över all ledig operationskapacitet skall utredas.

Bra rehabiliteringsresurser för reumatiker – liksom för många andra patientgrupper – är självfallet viktigt. Men jag tycker att det är svårt att instämna i argumentationen i Vänsterpartiets reservation. Det kan aldrig vara fel om ett landsting kan erbjuda sina invånare vårdresurser på hemmaplan i stället för att remittera patienter till avlägset belägna vårdenheter – detta självfallet under förutsättning att erbjuden vård är av bra eller likvärdig kvalitet. Att som Vänsterpartiet gör i sin reservation ta det förhållandet att ett antal landsting prioriterar resurser på hemmaplan som intäkt för att vårdresurserna och rehabiliteringsresurserna minskar tycker jag är ett något konstigt resonemang.

När det gäller operationskapaciteten vill jag konstatera att det inom de flesta svenska sjukvårdsregioner i dag redan finns ett system i full drift för att hålla reda på köer och operationskapacitet. Jag har själv som landstingspolitiker i min egen sjukvårdsregion varit med om att fatta beslut om införandet av ett sådant system. Erfarenheterna visar att viss operationskapacitet utnyttjas via detta system, men att den övervägande majoriteten invånare ändå föredrar att opereras så nära sin egen bostadsort som möjligt.

Beträffande Per Lagers synpunkter på samverkan mellan rehabilitering och sjukvårdsförsäkring och mellan sjukvård och sjukförsäkring vill jag bara konstatera att dessa frågor är föremål för överväganden på många håll. När det gäller rehabiliteringsdelen är detta frågor som är högaktuella just nu i Sjuk- och arbetsskadekommitténs arbete.

Prot. 1995/96:81
17 april

*Vissa ersättningar
till sjukvårdshuvud-
männen m.m. för
år 1996*

Prot. 1995/96:81
17 april

*Vissa ersättningar
till sjukvårdshuvud-
männen m.m. för
år 1996*

Fru talman! Jag vill yrka bifall till hemställan i utskottets betänkande och avslag på de båda reservationerna.

Anf. 109 STIG SANDSTRÖM (v)

Fru talman! Argumenteringen i vår motion bygger på att reumatiker är beroende av specialister. Reumatikerförbundet har som Conny Öhman själv känner till två egna sjukhus som man har satsat väldigt hårt på. Dessa sjukhus finns i Östersund och i Stenshult i Halland.

Eftersom jag jobbar inom länssjukvården i södra Älvsborg vet jag av egen erfarenhet att man från länssjukvården upphör att remittera till just dessa sjukhus i trängda tider. Man tycker att det kostar för mycket. Men då kan man samtidigt rycka undan underlaget för dessa två specialsjukhusen som Reumatikerförbundet anser vara väldigt värdefulla. Det är från den synpunkten som vi har uppmärksammat detta i vår argumentering. Vi har pekat på det förhållandet att man måste göra en viss skillnad mellan olika sjukdomstyper.

Anf. 110 CONNY ÖHMAN (s)

Fru talman! Jag är medveten om att detta på sikt kan innebära en risk för dessa båda sjukhus. Men jag vill påstå att om man för samma summa pengar kan erbjuda mera vård genom att organisera den på hemmaplan under förutsättning att vårdkvaliteten är likvärdig eller bättre, så är detta i dessa kärva ekonomiska tider ändå att föredra. Genom de kontakter som jag har haft med reumatiker har jag kommit underfund med att merparten av dessa föredrar att vårdas på hemmaplan om den möjligheten kan erbjudas.

Anf. 111 STIG SANDSTRÖM (v)

Fru talman! Okej, det kan väl vara bra om man kan vårdas på hemmaplan. Men jag tror också att reumatikerna är väldigt rädda om sina sjukhus. Det var inte det som var huvudpoängen i min ursprungliga argumentering, utan det var att man borde upprätta vårdprogram för reumatiker på ett nationellt plan.

Anf. 112 CONNY ÖHMAN (s)

Fru talman! Men det var ju inte det som var innehållet i er reservation. När det gäller vårdprogram för reumatiker kan jag mycket väl tänka mig att det är en sådan sjukdomsgrupp som i framtiden kommer att bli föremål för vårdprogram.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 16 §.)

14 § Allmänna arvsfonden

Prot. 1995/96:81
17 april

Föredrogs
Socialutskottets betänkande 1995/96:SoU14
Allmänna arvsfonden (prop. 1995/96:138)

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 16 §.)

15 § Vissa internationella ungdomsfrågor

Föredrogs
Kulturutskottets betänkande 1995/96:KrU10
Vissa internationella ungdomsfrågor (prop. 1995/96:144)

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 16 §.)

16 § Forskning inom skogs- och livsmedelsindustrierna

Föredrogs
Näringsutskottets betänkande 1995/96:NU19
Forskning inom skogs- och livsmedelsindustrierna

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

KU27 Arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet
Kammaren biföll utskottets hemställan.

SkU26 Upphävande av vissa äldre skatteförfattningar
Kammaren biföll utskottets hemställan.

LU21 Produktsäkerhetslagen och offentlig verksamhet

Mom. 1 (ändring i produktsäkerhetslagen)

1. utskottet
2. res. 1 (m)
3. res. 2 (fp)

Förberedande votering:

- 80 för res. 1
35 för res. 2

191 avstod

43 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Prot. 1995/96:81
17 april

***Fel! Okänt
växelargument.***

Huvudvotering:
188 för utskottet
87 för res. 1
37 avstod
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 149 s, 21 c, 18 v
För res. 1: 73 m, 13 mp, 1 kds
Avstod: 24 fp, 1 v, 12 kds
Frånvarande: 12 s, 7 m, 6 c, 2 fp, 3 v, 5 mp, 2 kds

Mom. 2

Kammaren biföll utskottets hemställan.

LU22 Ändrade regler för näringsförbud

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SfU4 Tandvårdsfrågor

Mom. 1 (ersättningssystemet för vuxentandvård)

1. utskottet

2. res. 1 (fp)

Votering:

235 för utskottet

24 för res. 1

51 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 149 s, 28 m, 23 c, 18 v, 14 mp, 3 kds

För res. 1 24 fp

Avstod: 42 m, 9 kds

Frånvarande: 12 s, 10 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 4 mp, 3 kds

Eva Björne, Chris Heister och Elizabeth Nyström (alla m) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 3 (tandvårdstaxan)

1. utskottet

2. res. 3 (m)

3. res. 4 (kds)

Förberedande votering:

74 för res. 3

13 för res. 4

228 avstod

34 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

228 för utskottet

72 för res. 3

14 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 149 s, 23 c, 23 fp, 19 v, 14 mp

res. 3: 72 m

Avstod: 1 fp, 13 kds

Frånvarande: 12 s, 8 m, 4 c, 2 fp, 3 v, 4 mp, 2 kds

Marietta de Pourbaix-Lundin (m) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Mom. 4 (amalgamsanering)

1. utskottet

2. res. 5 (mp)

Votering:

280 för utskottet

34 för res. 5

1 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 149 s, 73 m, 21 c, 22 fp, 2 v, 13 kds

För res. 5: 2 c, 1 fp, 17 v, 14 mp

Avstod: 1 fp

Frånvarande: 12 s, 7 m, 4 c, 2 fp, 3 v, 4 mp, 2 kds

Mom. 6, 7 och 8 (etableringsbegränsningar, barn- och ungdomststandvård och konkurrensfrågor)

1. utskottet

2. res. 6 (m, c, fp, kds)

Votering:

168 för utskottet

147 för res. 6

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 149 s, 19 v

För res. 6: 73 m, 23 c, 24 fp, 14 mp, 13 kds

Frånvarande: 12 s, 7 m, 4 c, 2 fp, 3 v, 4 mp, 2 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SfU5 Tilläggsbudget – Studiestöd och invandring

Mom. 1–3

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot. 1995/96:81

17 april

***Fel! Okänt
växelargument.***

Prot. 1995/96:81
17 april

Mom. 4 (barntillägget i svuxa)

1. utskottet
2. res. (fp, mp, kds)

Votering:

239 för utskottet

75 för res.

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 149 s, 67 m, 23 c

För res: 5 m, 24 fp, 19 v, 14 mp, 13 kds

Frånvarande: 12 s, 8 m, 4 c, 2 fp, 3 v, 4 mp, 2 kds

SoU13 Vissa ersättningar till sjukvårdshuvudmännen m.m. för år 1996

Mom. 2 (rehabiliteringsinsatser)

1. utskottet
2. res.1 (v)

Votering:

293 för utskottet

19 för res. 1

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 72 m, 23 c, 23 fp, 14 mp, 13 kds

För res. 1: 19 v

Frånvarande: 13 s, 8 m, 4 c, 3 fp, 3 v, 4 mp, 2 kds

Mom. 3 (operationsköer m.m.)

1. utskottet
2. res. 2 (mp)

Votering:

299 för utskottet

14 för res. 2

1 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 73 m, 22 c, 24 fp, 19 v, 13 kds

För res. 2: 1 c, 13 mp

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 13 s, 7 m, 4 c, 2 fp, 3 v, 4 mp, 2 kds

Per-Ola Eriksson (c) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SoU14 Allmänna arvsfonden

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot. 1995/96:81

17 april

KrU10 Vissa internationella ungdomsfrågor

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Fel! Okänt

växelargument.

NU19 Forskning inom skogs- och livsmedelsindustrierna

Kammaren biföll utskottets hemställan.

17 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Proposition

1995/96:201 Vissa regionalpolitiska frågor

18 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 16 april

1995/96:177 av *Ragnhild Pohanka* (mp) till statsrådet Pierre Schori

Asylsökande med barn

1995/96:178 av *Gudrun Lindvall* (mp) till jordbruksministern

Jakttid för morkulla

den 17 april

1995/96:179 av *Kjell Ericsson* (c) till finansministern

Fastighetstaxeringen

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 23 april.

19 § Anmälan om skriftliga frågor

Anmäldes att följande skriftliga frågor framställdes

den 17 april

1995/96:382 av *Carina Hägg* (s) till kommunikationsministern

Distanstolkning

1995/96:383 av *Carina Hägg* (s) till statsrådet Björn von Sydow

Europeiska utvecklingsfonden

Prot. 1995/96:81
17 april

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 23 april.

20 § Anmälan om svar på skriftliga frågor

Anmälades att följande svar på skriftliga frågor inkommit

den 17 april

1995/96:352 av *Ulla Hoffmann* (v) till inrikesministern

Erotiserad reklam

1995/96:357 av *Majléne Westerlund Panke* (s) till inrikesministern

Bidraget till kommuner för invandrare

1995/96:367 av *Carina Hägg* (s) till utrikesministern

Minfria zoner

1995/96:369 av *Bodil Francke Ohlsson* (mp) till utrikesministern

Kina

1995/96:371 av *Bengt Hurtig* (v) till statsrådet Leif Pagrotsky

Vapenexport till Indonesien

1995/96:373 av *Birger Schlaug* (mp) till statsrådet Leif Pagrotsky

Vapenexport till Indonesien

1995/96:374 av *Carina Hägg* (s) till försvarsministern

Inhumana vapen

1995/96:375 av *Isa Halvarsson* (fp) till miljöministern

Närövningsfältet i Kristinehamn

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 23 april.

21 § Kammaren åtskildes kl. 15.16.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdet början t.o.m. 5 §,

av andre vice talmannen därefter t.o.m. voteringen kl. 12.49 och

av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL CARPELAN

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Prot. 1995/96:81
17 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

1 § Ny riksdagsledamot.....	1
2 § Särskilt anordnad debatt om barnens situation	1
Anf. 1 INGER DAVIDSON (kds)	1
Anf. 2 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	2
Anf. 3 INGER DAVIDSON (kds)	5
Anf. 4 LISELOTTE WÄGÖ (m)	7
Anf. 5 Andre vice talman GÖREL THURDIN (c).....	9
Anf. 6 KARIN PILSÄTER (fp)	10
Anf. 7 BRITT-MARIE DANESTIG-OLOFSSON (v).....	12
Anf. 8 MARIANNE SAMUELSSON (mp)	14
Anf. 9 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	16
Anf. 10 INGER DAVIDSON (kds)	17
Anf. 11 LISELOTTE WÄGÖ (m)	19
Anf. 12 Andre vice talman GÖREL THURDIN (c).....	19
Anf. 13 KARIN PILSÄTER (fp)	20
Anf. 14 BRITT-MARIE DANESTIG-OLOFSSON (v).....	22
Anf. 15 MARIANNE SAMUELSSON (mp)	23
Anf. 16 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	24
Anf. 17 INGER DAVIDSON (kds)	25
Anf. 18 LISELOTTE WÄGÖ (m)	26
Anf. 19 Andre vice talman GÖREL THURDIN (c).....	27
Anf. 20 KARIN PILSÄTER (fp)	28
Anf. 21 BRITT-MARIE DANESTIG-OLOFSSON (v).....	29
Anf. 22 MARIANNE SAMUELSSON (mp)	31
Anf. 23 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	32
3 § Meddelande om beslut om förlängd motionstid.....	32
4 § Meddelande om svar på interpellationer	33
5 § Hänvisning av ärenden till utskott.....	33
6 § Länsindelningen i Skåne och Västsverige m.m.	34
Bostadsutskottets betänkande 1995/96:BoU9	34
Anf. 24 OWE HELLBERG (v)	34
Anf. 25 PER LAGER (mp)	36
Anf. 26 LENNART NILSSON (s).....	37
Anf. 27 OWE HELLBERG (v) replik.....	39
Anf. 28 LENNART NILSSON (s) replik.....	39
Anf. 29 OWE HELLBERG (v) replik.....	40
Anf. 30 LENNART NILSSON (s) replik.....	40
Anf. 31 PER LAGER (mp) replik.....	40

Anf. 32	LENNART NILSSON (s) replik	41
Anf. 33	PER LAGER (mp) replik	41
Anf. 34	STIG GRAUERS (m).....	41
Anf. 35	LENNART NILSSON (s) replik	42
Anf. 36	STIG GRAUERS (m) replik	43
Anf. 37	LENNART NILSSON (s) replik	43
Anf. 38	STIG GRAUERS (m) replik	43
Anf. 39	RIGMOR AHLSTEDT (c).....	44
Anf. 40	STIG GRAUERS (m) replik	45
Anf. 41	RIGMOR AHLSTEDT (c) replik.....	46
Anf. 42	STIG GRAUERS (m) replik	46
Anf. 43	RIGMOR AHLSTEDT (c) replik.....	46
Anf. 44	ERLING BAGER (fp).....	47
Anf. 45	BÖRJE NILSSON (s).....	47
Anf. 46	BERTIL PERSSON (m).....	49
Anf. 47	BENGT HARDING OLSON (fp)	50
Anf. 48	LENNART NILSSON (s) replik	51
Anf. 49	BENGT HARDING OLSON (fp) replik	52
Anf. 50	LENNART NILSSON (s) replik	52
Anf. 51	BENGT HARDING OLSON (fp) replik	52
Anf. 52	OWE HELLBERG (v) replik	52
Anf. 53	BENGT HARDING OLSON (fp) replik	53
Anf. 54	ANNIKA NORDGREN (mp)	53
Anf. 55	ROLF GUNNARSSON (m).....	54
Anf. 56	ULLA RUDIN (s)	56
Anf. 57	LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	57
Anf. 58	BENGT HARDING OLSON (fp) replik	58
Anf. 59	STEN ANDERSSON (m)	58
Beslut	59	
	BoU9 Länsindelningen i Skåne och Västsverige m.m.	59
Beslut om samlad votering	60	
7 § Arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet.....	60	
	Konstitutionsutskottets betänkande 1995/96:KU27	60
	(Beslut fattades efter 16 §.)	60
8 § Upphävande av vissa äldre skatteförfattningar	60	
	Skatteutskottets betänkande 1995/96:SkU26.....	60
	(Beslut fattades efter 16 §.)	60
9 § Produktsäkerhetslagen och offentlig verksamhet	61	
	Lagutskottets betänkande 1995/96:LU21	61
	Anf. 60 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m).....	61
	Anf. 61 KERSTIN HEINEMANN (fp).....	62

Anf. 62 ANDERS YGEMAN (s).....	64
Anf. 63 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) re- plik.....	64
Anf. 64 ANDERS YGEMAN (s) replik.....	64
Anf. 65 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) re- plik.....	65
Anf. 66 ANDERS YGEMAN (s) replik.....	65
Anf. 67 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik.....	65
Anf. 68 ANDERS YGEMAN (s) replik.....	65
Anf. 69 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik.....	65
Anf. 70 ANDERS YGEMAN (s) replik.....	66
Anf. 71 ROY OTTOSSON (mp).....	66
Anf. 72 ANDERS YGEMAN (s).....	66
Anf. 73 ROY OTTOSSON (mp).....	66
Anf. 74 ANDERS YGEMAN (s).....	67
Anf. 75 ROY OTTOSSON (mp).....	67
(Beslut fattades efter 16 §.).....	67
10 § Ändrade regler för näringsförbud.....	67
Lagutskottets betänkande 1995/96:LU22.....	67
(Beslut fattades efter 16 §.).....	67
11 § Tandvårdsfrågor.....	67
Socialförsäkringsutskottets betänkande 1995/96:SfU4.....	67
Anf. 76 MARGIT GENNSER (m).....	67
Anf. 77 SIGGE GODIN (fp).....	69
Anf. 78 RAGNHILD POHANKA (mp).....	70
Anf. 79 ROSE-MARIE FREBRAN (kds).....	71
Anf. 80 ANITA JÖNSSON (s).....	72
Anf. 81 MARGIT GENNSER (m) replik.....	74
Anf. 82 ANITA JÖNSSON (s) replik.....	75
Anf. 83 MARGIT GENNSER (m) replik.....	75
Anf. 84 ANITA JÖNSSON (s) replik.....	75
Anf. 85 SIGGE GODIN (fp) replik.....	75
Anf. 86 ANITA JÖNSSON (s) replik.....	76
Anf. 87 SIGGE GODIN (fp) replik.....	76
Anf. 88 ANITA JÖNSSON (s) replik.....	77
Anf. 89 ROSE-MARIE FREBRAN (kds).....	77
Anf. 90 ANITA JÖNSSON (s).....	78
Anf. 91 ROSE-MARIE FREBRAN (kds).....	78
Anf. 92 ANITA JÖNSSON (s).....	78
(Beslut fattades efter 16 §.).....	79
12 § Tilläggsbudget – Studiestöd och invandring.....	79
Socialförsäkringsutskottets betänkande 1995/96:SfU5.....	79
Anf. 93 SIGGE GODIN (fp).....	79
Anf. 94 RAGNHILD POHANKA (mp).....	80

Anf. 95 ROSE-MARIE FREBRAN (kds)	81
Anf. 96 MONA BERGLUND NILSSON (s)	82
Anf. 97 SIGGE GODIN (fp) replik	83
Anf. 98 MONA BERGLUND NILSSON (s) replik	83
Anf. 99 SIGGE GODIN (fp) replik	84
Anf. 100 MONA BERGLUND NILSSON (s) replik	84
Anf. 101 ROSE-MARIE FREBRAN (kds) replik	84
Anf. 102 MONA BERGLUND NILSSON (s) replik	84
Anf. 103 ROSE-MARIE FREBRAN (kds) replik	85
Anf. 104 MONA BERGLUND NILSSON (s) replik	85
Anf. 105 EWA LARSSON (mp)	85
(Beslut fattades efter 16 §)	86
13 § Vissa ersättningar till sjukvårdshuvudmännen m.m. för år 1996	87
Socialutskottets betänkande 1995/96:SoU13	87
Anf. 106 STIG SANDSTRÖM (v)	87
Anf. 107 PER LAGER (mp)	88
Anf. 108 CONNY ÖHMAN (s)	89
Anf. 109 STIG SANDSTRÖM (v)	90
Anf. 110 CONNY ÖHMAN (s)	90
Anf. 111 STIG SANDSTRÖM (v)	90
Anf. 112 CONNY ÖHMAN (s)	90
(Beslut fattades efter 16 §.)	90
14 § Allmänna arvsfonden	91
Socialutskottets betänkande 1995/96:SoU14	91
(Beslut fattades efter 16 §.)	91
15 § Vissa internationella ungdomsfrågor	91
Kulturutskottets betänkande 1995/96:KrU10	91
(Beslut fattades efter 16 §.)	91
16 § Forskning inom skogs- och livsmedelsindustrierna	91
Näringsutskottets betänkande 1995/96:NU19	91
Beslut	91
KU27 Arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet	91
SkU26 Upphävande av vissa äldre skatteförfattningar	91
LU21 Produktsäkerhetslagen och offentlig verksamhet	91
LU22 Ändrade regler för näringsförbud	92
SfU4 Tandvårdsfrågor	92
SfU5 Tilläggsbudget – Studiestöd och invandring	93
SoU13 Vissa ersättningar till sjukvårdshuvudmännen m.m. för år 1996	94
SoU14 Allmänna arvsfonden	95

KrU10 Vissa internationella ungdomsfrågor.....	95
NU19 Forskning inom skogs- och livsmedelsindustrierna	95
17 § Bordläggning	95
18 § Anmälan om interpellationer	95
1995/96:177 av <i>Ragnhild Pohanka</i> (mp) till statsrådet Pi- erre Schori.....	95
Asylsökande med barn	95
1995/96:178 av <i>Guðrun Lindvall</i> (mp) till jordbruksmi- nistern.....	95
Jakttid för morkulla.....	95
1995/96:179 av <i>Kjell Ericsson</i> (c) till finansministern	95
Fastighetstaxeringen.....	95
19 § Anmälan om skriftliga frågor.....	95
1995/96:382 av <i>Carina Hägg</i> (s) till kommunikationsmi- nistern.....	95
Distanstolkning	95
1995/96:383 av <i>Carina Hägg</i> (s) till statsrådet Björn von Sydow	95
Europeiska utvecklingsfonden	95
20 § Anmälan om svar på skriftliga frågor	96
1995/96:352 av <i>Ulla Hoffmann</i> (v) till inrikesministern.....	96
Erotiserad reklam.....	96
1995/96:357 av <i>Majléne Westerlund Panke</i> (s) till inrikes- ministern	96
Bidraget till kommuner för invandrare.....	96
1995/96:367 av <i>Carina Hägg</i> (s) till utrikesministern.....	96
Minfria zoner	96
1995/96:369 av <i>Bodil Francke Ohlsson</i> (mp) till utrikesmi- nistern.....	96
Kina.....	96
1995/96:371 av <i>Bengt Hurtig</i> (v) till statsrådet Leif Pagrot- sky.....	96
Vapenexport till Indonesien.....	96
1995/96:373 av <i>Birger Schlaug</i> (mp) till statsrådet Leif Pagrotsky.....	96
Vapenexport till Indonesien.....	96
1995/96:374 av <i>Carina Hägg</i> (s) till försvarsministern.....	96
Inhumana vapen	96
1995/96:375 av <i>Isa Halvarsson</i> (fp) till miljöministern.....	96
Närövningsfältet i Kristinehamn	96
21 § Kammaren åtskildes kl. 15.16.	96